

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR HEMMET,

TILLEGNAD

DEN SVENSKA QVINNAN.

TREDJE ÅRGÅNGEN.

Fjerde häftet.

Innehåll:

ORIGINALOMSLAG SAKNAS

MISSNÖJE MED SIN LOTT*).

Hvi knorra då människorna alltså medan de lefva. Hvar och en knorre emot sina synder. Jer. Kl. 3 Cap. 39 v.

Få äro de, som anse sig vara på sin plats här i verlden, och ännu färre de, som förstå att finna sig på den plats, de en gång fått. Hvad mena vi väl med att vara »på sin plats?» Utan tvifvel det, att vara försatta i en ställning, hvars förhållanden tillåta oss att utveckla det goda, som möjligen finnes inom oss, att blifva så fullkomliga vi enligt vår natur kunna blifva, att med uppöfvande af själs- och kroppsförmögenheter verka allt hvad vi förmå till egen och medmänniskors nytta, och sålunda bereda oss frid med verlden och oss sjelfva, sålunda förvärfva ett af de första villkoren för all jordisk lycka — förnöjsamhet. Att människan ej blir allt hvad hon kan blifva, utan att vara fri, är ett erkänt faktum; men till en viss grad är hvarje människa ofri. Hon är beroende af sociala förhållanden, vanor, uppfostran, samhällsställning, tusende omständigheter, små och stora, som mer eller mindre inskränka hennes yttre frihet. Hon kan icke sjelf bestämma öfver allt detta, åtminstone blott öfver en ringa del deraf. Hon kan således ej mer än till en ofta ganska obetydlig grad bestämma sin plats i lifvet. En yngling saknar t. ex. ofta utmärkande anlag för något visst lefnadsyrke. Fadren måste då välja för honom efter bästa förstånd och sonen vandrar lydigt framåt på den utstakade banan; först då det är för sent att vända tillbaka, upptäcker han, att han icke är på sin plats, utan att en annan sysselsättning skulle passat honom vida bättre. Besitter han då ej nog moralisk kraft och sjelfkänedom att, så till sägandes, framleta den förmåga, som bäst lämpar sig till hans lefnadsställning, förstår han ej att hvarje människa kan adla sina åligganden, huru ringa de än må vara, genom det sätt, hvarpå hon uppfyller dem; öfverlemnar han sig åt tanken att ha förfelat sin bestämmelse — då är han förlorad och blir i bästa fallet en nolla, en onyttig medlem i samhället, om han ej sjunker ännu djupare.

*) Insändt.

Perfektibilitetslagen eller den naturlag, som manar menniskan till sträfvan efter fullkomlighet, är en lag, hvars uppfyllande är så oupplösligt förbunden med hennes sällhet, att man utan öfverdrift torde kunna påstå, det största delen af hennes lidanden härröra från öfverträdan det deraf. Hvarje steg framåt, det må vara i moraliskt, intellektuellt eller blott materiellt hänseende, förökar alltid till en viss grad hennes välbefinnande, då deremot hvarje tillbakagående i samma hänseenden gör henne mer eller mindre missmodig och olycklig. Det gifves visserligen en oändlig mängd missöden, som hvarken kunna förutses eller afvändas; men ju högre den moraliska ståndpunkten är, hvarpå menniskan står, desto lättare fördrager hon dessa yedermödor, dessa lidanden; hon ej allenast vet, hon känner och erkänner äfven djupt och ödmjukt, att de äro pröfningar, skickade af Gud, och att han förlänar sitt bistånd att bära dem, då hennes egen svaga kraft svigtar. Med förtröstan på Honom kan hon i den goda dagen vara glad, men ock taga den onda till godo, alltid undergifven Hans vilja, och väl henne, om hon så förmår höja sig öfver stoftet, att ingen jordisk sorg har makt att nedtrycka hennes bättre, hennes andeliga Jag. Huru tungt drabba ej deremot de olyckor, man sjelf förvällat, huru bittra äro icke de motgångar, som äro följder af egna fel, synder och öfverträdelser. Allt förenar sig då att öfver den skyldiga uttala förkastelsesdomen, och strängast är den, som afkunnas af hennes eget samvete. Hon eger då intet, som kan hugsvala, och det återstår henne blott då, såsom i många andra lifvets förhållanden, bönen: »*Herre förbarma dig öfver mig, syndare!*»

Dessa allmänna reflexioner finna synnerlig tillämpning, då man betraktar det sätt, hvarpå olika individer uppfatta sin ställning i lifvet. Mängden tänker ej på att man, med Guds hjälp, bör söka verka allt det goda, man förmår på den plats, Försynen anvisat; det faller sig lägligare och beqvämare att tänka det man olyckligtvis blifvit inkastad på en bana, der föga eller intet står att uträtta; hade man deremot fått en mera passande verkningskrets, skulle ock resultaten blifvit helt annorlunda. Den, som så tänker och säger, handlar lika med tjenaren, hvilken nedgräfvde sitt pund i jorden, emedan han ansåg det för ringa. Han glömmer, att inför Gud är ingenting stort eller litet, och att den, som varit trogen i det lilla, ock får komma in i sin Herras glädje.

Att allt missnöje med Guds styrelse, till sin innersta rot, härrör från bristande gudsfuktan har så många gånger blifvit bevisadt och ådagalagdt, att något vidare ordande derom borde vara öfverflödigt, och som vi i alla fall ej ämna skriva en religiös af

handling, lemna vi denna sida af saken åt en större förmåga att vidare utveckla, och åtnöja oss med att se den ur en och annan synpunkt af mera alldaglig beskaffenhet, som dock torde förtjena att äfven tagas i betraktande.

Att välja lefnadsyrke för den i världen utträdande ynglingen, är bland alla de ansvarsfulla och viktiga åligganden, som tillhöra föräldrar och uppfostrare, kanske ett bland de mest ansvarsfulla och viktiga. Vid frånvaron af bestämda anlag hos barnet måste, såsom vi redan nämnt, föräldrar välja efter bästa förstånd, och väl behöfva de då bedja Gud om förmåga att göra ett godt val. Många äro likväl de, som öfvertala eller tvinga sina barn att beträda en bana, hvilken är helt och hållet stridande mot deras böjelse. Ofta äro ekonomiska skäl driffjedern till ett dylikt handlingssätt, men ännu oftare sáfänga och missnöje med egen ställning. Fadren uppfostrar sin son till ett annat lefnadsyrke än det, hvaråt han sjelf egnat sig. Modren önskar sin dotter en man, som står åtminstone något högre på samhällets stegen än hon sjelf. Uti allt detta röjer sig, om än dunkelt, ett missnöje, som tillkännager att man i allmänhet ej tycker sig vara på sin plats. Sällsamt nog och tillika beklagligt är, att bristen på sjelfkänedom kan vara så stor, att nästan ingen, eller åtminstone ytterst få, anse sig ha kommit för högt i världen; alla tycka sig stå lägre, än de egentligen borde, och de minst äregiriga önska åtminstone, att lifvet för dem vore mindre enformigt, att dess vedermödor gestaltade sig på olika sätt, än det, som i årtal uttråkade dem. Så rör sig i djupet af de flesta menniskosjälur, mer eller mindre medvetet, den tanken: »om den eller den omständigheten icke varit, om det eller det förhållande icke egt rum, då skulle också jag vara annorlunda och bättre; då vore jag mera på min plats.» Sålunda förbise och glömma de flesta fördelarne af den lefnadsställning, hvari de äro försatta, för att endast ihågkomma dess brister. Huru mycket bättre och lyckligare för dem sjelfva, om de handlade tvärtom!

Man skulle tro, att föräldrars önskan, att deras barn skola »komma sig upp i världen», som det heter, borde hafva den naturliga följd, att barnens uppfostran hade till ändamål att göra dem värdiga denna uppkomst, att, som en författare så vackert uttrycker sig: »göra dem värdiga den skönaste lott, äfven om den icke blefve deras.» Detta är likväl, ty värr, långt ifrån vanliga förhållandet. Man vinnlägger sig föga om att uppodla pligtkänsla, sjelfbeherrskning, rättfärdighet, sanningskärlek och öfriga dygder, som tillsammans bilda en ädel karakter, man uppmuntrar i stället anspråken, sáfängan, ytligheten och alla småsinnets åtföljande svagheter, samt tror sig ha

gjort sin sak förträffligt, då barnet lyckats inhemta ett visst kunskapsförråd, hvilket alltför ofta förblir ett dödt kapital, vida fortare glömdt än förvärfvadt. »Huru många föräldrar,» säger en fransk författarinna, »tro sig ej ha gjort sina barns uppfostran, då de betalt deras lärare!»

Vi hafva sagt, att hvar och en till en viss grad är ofri, d. v. s. beroende af omständigheterna, men då människans rätta frihet just består uti att ej låta dessa omständigheter störande inverka på hennes andliga utveckling, borde väl ett af uppfostrans viktigaste syften vara att lära henne höja sig öfver jordiska missförhållanden och beherrska dem genom själsstyrka. Lär man väl barnen detta? Ack! man lär dem ej en gång, att hvarje rättighet oestergifligt åtföljes af en pligt och att den, som fått stora gåfvor, äfven har stort ansvar. Rättigheterna och gåfvorna tar man nog reda på, men med pligterna och ansvaret har det sig ej så noga.

Oaktadt de svårigheter, som möta ynglingen vid valet af yrke, har han dock allt för många utvägar för att kunna bli lottlös, och på ett eller annat sätt bör han alltid kunna arbeta sig fram i världen. Han kan åtminstone ernå en oberoende, om än tarflig bergning, så vida han ej är fullkomligt oduglig eller opraktisk, hvilket senare i våra dagar är nära nog värre än det förra. Men huru förhåller det sig med den unga flickan vid hennes inträde i världen? Hvar skall väl *hon* söka och finna sin plats deri?

Qvinnans bestämmelse är att hlifva maka och mor, har sedan urminnes tider varit svaret på dessa frågor. Må så vara, ehuru vi våga påstå, att ganska många qvinnor finnas, som gjorde väl om de ej ens tänkte på giftermål. Må så vara, vi medge att, allmänast taladt, qvinnans bestämmelse är att blifva maka och mor. Men som hvarje qvinna likväl är eller åtminstone borde vara ett själfständigt väsende, torde det väl ej vara alldeles likgiltigt *hvems* maka hon blir, ehuru det, Gud bättre, vid många äktenskaps ingående ser ut som föräldrar och målsmän, ja, till och med flickan själf tyckte så. Äfven måste man väl medgifva att om hon verkligen skall vara på sin plats, bör hon vara förenad med en man, som passar för henne. Äktenskapet måste, med ett ord, vara af dem, som »beslutas i himlen.» — Nå väl, kan man säga detta om de giftermål, som dagligen avslutas af fåfånga, lättsinne, ett flyktigt tycke, genom öfvertalande, kanske tvång — föräldrars eller stundom omständigheternas, såsom t. ex. nöden, ett sorgligt, otrefligt hem o. s. v. — och kan man vänta att livvets sällhet skall blifva resultatet af sådana premisser? Mätte snart den dag randas, då qvinnan obehindradt till sin utkomst får använda de pund, som

blifvit henne förlänade. Man skulle då se mindre behagsjuka, mindre giftaslystnad, mindre småaktigt pjoller, men mera redbarhet och flera lyckliga äktenskap; ty den unga qvinna, som vore i stånd att sjelf bereda sig en, om än torftig utkomst, skulle ej mera gifta sig för att »komma hemifrån och få sitt eget,» eller af det slags kärlek, som kommer på en bal eller eljest »som ett nysande» och hvilken såsom varande byggd på lösan sand och ej på aktningens fasta grund, knappast kan hållas vid lif tills bröllopet är förbi.

Oaktadt qvinnans ofvannämnda, erkända bestämmelse, uppfostras hon vanligen alldeles icke för att bli maka och mor, utan för att bli gift, hvilket vill säga något helt annat. Dermed menas att bli försörjd, få heta fru, få eget hem, eget bord och en så elegant garderob som möjligt, samt tillräckligt af lifvets komfort. Har mannen dertill någon rang i samhället, är man för öfrigt i allmänhet ej så noga med hans egenskaper. Hvem kan uppräknat allt elände, som blir en följd af dylika giftermål: ett elände, oftast grundlagdt genom flickans uppfostran af en dåraktig mor, som gifvit henne exemplet af idel fåfänga och ytlighet. I följd deraf saknar den unga hustrun helt och hållet förmåga att adla sina pligter, och möjligen kan hon bli en duglig husmoder, men aldrig den kärleksfullt ordnande, allt försakande, allt lifvande anden inom familjen. När skulle väl hon, som sväfvat från nöje till nöje, haft tid att tänka på äktenskapets allvarsamma sida? nej, fästmannen och utstyrseln, se der hvad som intresserar henne. Hvad har väl hon lärt, som kan fästa maken vid hennes sida, sedan det första kärleksruset flytt? Hvarmed förmår hon göra hemmet så trefligt, att hon ingenstädes finner sig så väl som der? Hon, som trodde sig få dansa på rosor hela lifvet igenom, kommer snart nog i erfarenhet af att äktenskapet kan ha sina ganska betänkliga ojemnheter. I något eftertankens ögonblick börjar hon reflektera öfver sin ställning och märker, att hvad hon ansåg för lifvets sällhet var ett irrbloss, och att hon nu i dess ställe ser framför sig den torra hvardagliga verkligheten. Älskaren har förvandlats till en äkta man, kanske en ganska bra man, men som talar om fästmanstiden ungefär som om messlingen eller någon annan barnsjukdom den man måste genomgå en gång i lifstiden, men som nu lyckligen är öfverstånden. Hon ser sig hotad af en mängd hushållsbestyr, dem hon kanske föga förstår, men hvilka hon inser måste skötas, och skötas väl om huset skall ega bestånd. Dertill komma så småningom barn, dem hon visserligen ömt älskar, men som skrika och uttrötta henne, och hvilkas uppfostran inger henne allt allvarligare bekymmer. Är hon ej alldeles förblindad af anspråk och fåfänga måste

hon då med bäfvan tänka: huru skall jag väl förvärfva alla de egenskaper, som fordras för att rätt fylla min plats?

Men att erkänna sina brister är redan första steget till förbättring, och i kvinnans natur har den Allgode dessutom nedlagt en underbar förmåga af sjelfsuppoffring och försakelse, och då denna förmåga är förenad med ödmjukhet och ett saisadt förstånd, blir den henne ett rättesnöre vid hennes pligters utöfning. Den, som orubbligt föresätter sig att efter yttersta förmåga vid alla tillfällen söka öfvervinna det onda med det goda, *kan* ej nisslyckas, ty en sådan föresats har att påräkna den Högstes bistånd. Det finns ett sätt att oförmärkt låta passera en mängd små nålstyn, små bitterheter i lifvet, hvilket helt och hållet beröfvar dem förmågan att störande inverka på husfriden, och den hustru, som kan bibehålla frid och trefnad i sitt hem, skall snart lära sig inse, att dessa skatter ej kunna köpas för dyrt. Priset förefaller stundom kanske högt, det är sant. Det gäller att afsäga sig all sjelfviskhet, all sjelfkärlek, och det egna jaget, som så gerna vill intaga det främsta rummet måste åtnöja sig med en liten, obemärkt vrå, men för ett kärleksfullt hjerta och ett sannt christligt sinne är allt detta dock icke omöjligt. Om än fullkomligheten är oupphinnelig på jorden, få vi dock aldrig upphöra att sträfva derefter, ty just denna sträfvan, denna längtan är det som höjer oss öfver stoftet och bär vittne om vår andes himmelska ursprung.

Den kvinna, hvilken såsom familjemoder med nit och kärlek verkar inom sin krets, är obestriddigt på sin plats, och väl henne, om hon kan lemna denna verld i medvetandet af att efter bästa förmåga, om än ofullkomligt och bristfullt, hafva sökt verka i sitt maktpåliggande kall. Numera, vi säga det med glädje, finnas likväl många unga kvinnor, hvilka lärt sig inse att lifvets lycka eller olycka icke beror på en grannt möblerad våning, en elegant garderob o. m. d. med thy åtföljande man. Mer än en kvinna har föredragit det ogifta ståndet framför en förening med en man, för hvilken hon ej kunnat hysa kärlek, kanske knappast aktning. Och hvar är väl en kvinna med tanke och känsla *mindre* på sin plats än vid sidan af en — vi vilja ej gerna begagna ordet lumpen — vid sidan af en själlös make, hvars hufvudsakliga åliggande blott tyckes vara att strö stoft på Psyches vingar. Den kvinnans bestämelse, hvarom vi redan talat, måste likväl ej vara hennes enda bestämelse, alldenstund en sådan mängd ogifta kvinnor finnas till i verlden? Orsakerna må herrar statistici undersöka, men sjelfva förhållandet är ett obestriddigt faktum. Hvar är då den *ogifta* kvinnans rätta plats! Hvar finnes *hennes* egentliga verkningskrets? Dessa spörjs-

mål, som äro bland de mest brännande af dagens brännande frågor, vänta ännu på ett tillfredsställande svar, men vi hoppas att ej många generationer måtte försvinna från jorden innan dessa frågor fått en nöjaktig lösning. Man måste dock rättvist erkänna att redan ej så litet blifvit gjordt i detta hänseende. För den ogifta qvinnan och ännu mera för enkan, som behöfver arbeta för sin och de sinas utkomst, stå åtskilliga vägar öppna, ehuru det icke alltid är så lätt att begagna sig af dem. Dertill fordras förlager, rörelsekapital, rekommendationer, och mången gång kunskaper, som den obemedlade qvinnan, till och med om hon har hvad man kallar godt hufvud, ej kan inhemta på egen hand, då hon ej har råd att förskaffa sig nödig undervisning. Hon bör dessutom vara i hög grad praktisk för att på egen hand kunna ta sig fram i verlen, heldst i vår tid, då det praktiska går framför allt. Men mera sällan riktas hennes uppfostran åt det praktiska lifvet och ej blott bland de mera bemedlade, utan äfven bland de lägre klasserna råder i allmänhet en förvånande och beklaglig sorglöshet och lojhet, i vissa hänseenden. Att t. ex. alltid vara angelägen om att inkomster och utgifter gå i hop, och att rätta önskningarne efter tillgångarne, är redan något, hvarpå unga flickor sällan tänka. Någon har sagt: »Svensken är ytterligt rädd att man skall tro det han ej har råd till allting,» och detta nationalsfel drabbar ofta hårdt det uppväxande släktet. Huru ofta ser man ej familjer, som lefvat i skenbart välstånd, till och med i öfverflöd, under husfadrens lifstid, och der barnen varit vana att ej sakna något af lifvets komfort, att blott tänka på nöjen och glädje, plötsligen genom hans död försättas i ett tillstånd af armod och betryck. För sönerna finnes vanligtvis någon utväg, om de än nödgas inskränka sina anspråk, ty de hafva eller *böra* åtminstone hafva hjälpliga skolkunskaper att bygga på, och efter några år af arbete och försakelser kunna de hoppas att ernå en oberoende ställning. De få äfven lätt nog understöd af fadrens fordna vänner, ty man vet att det behöfs blott till en tid, och att man med en liten hjälp för tillfället kanske kan betrygga en ynglings hela framtid. Helt annorlunda, är det med den unga flickan i samma predikament. Hvar skall hon söka sin plats? Hon behöfver nu bröd, och bröd vinnes blott genom arbete. Hvad kan hon, hvad har hon lärt, hvarmed hon kan förvärfva sin utkomst? Hon börjar inventera sitt kunskapsförråd, i afsigt att bli lärarinna, men finner att det betydligt smält bort under det sorglösa, glada lif hon fört. Hon erfar med smärta, att »hvad som ej går framåt går tillbaka,» och märker att hon i intellektuellt afseende står på en betydligt lägre ståndpunkt,

än då hon lemnade pensionen. Kanske har hon nog goda anlag, för att med tillhjälp af en stark vilja, kunna arbeta sig upp och själf lära under det hon lär andra: är hon dertill nog lycklig at ej behöfva kämpa mot unga flickors fruktansvärda fiende — bleksoten — så torde hon kunna lyckas att med mycket arbete och många försakerelser bereda sig utkomst — så länge helsa och krafter stå bi. Men sedan? Få, högst få lärarinnor äro i stånd att samla för äldre dagar*); och man måste medge att det fordras mycken sjelfförsakelse, mycken ödmjukhet, mycken förtröstan för att med nit slöta ett kall utan framtid, att helt och hållet lefva för andra.

Ännu värre är det för den unga qvinna, som blott eger en eller annan talang och måste förtjena sitt uppehälle med att gifva lektioner. Men värst af allt är dock att såsom födkrok nödgas taga till nålen. Lyckligtvis börja till och med männen inse, att denna födkrok är ett temligen säkert medel att dö af hunger. Om de bättre lottade blott visste hvilka försakelse de arma sömmerskorna måste underkasta sig, de skulle då ursäktat till och med deras behagsjuka. Dessa unga kvinnor känna ej något annat sätt att fästa ett manligt hjerta, och en man *måste* för dem synas såsom höjden af sällhet. Att bli gift, betyder för dem att slippa svälta, slippa vaka, slippa öfveranstränga sig så att ryggen och nerverna domna; att få ett eget hem och en make som älskar, som skyddar dem. De få, tyvärr, vanligtvis snart erfara att lika stora ansträngningar återstå, ehuru af annat slag; men de hafva dock, tycka de, ett mål att sträfva för och stå ej längre ensamma i världen. Så länge de blott ha att strida mot bekymmer, som komma utifrån, kan likväl förnöjsamhet bo i deras hjertan, men dväljas derinne missbelåtenhet och bitterhet, blir dem lifvet mycket mörkt och tungt. Och kvinnans isynnerhet kan ej nog vara på vakt mot den fallenhet för elakt lynne som finnes hos så många, och som ofta förjagar den husliga lyckan. Nyckfullhet är ej blott ett fel, det är ett lågt fel. En nyckfull qvinna är ovärdig att vara maka åt en hederlig man, hon är såsom sådan *icke* på sin plats. »Vakta dig för elakt lynne,» säger en tysk författare, »det är att när din egen hydda brinner med kikare söka upptäcka hvarifrån röken kommer.»

Om vi i allmänhet jemförde hvad vi ega med hvad vi förtjena

*) Lyckligtvis har Lärarinnornas Pensionsförening till en del afhjelpat denna olycka, och vi begagna tillfället att härmed uppmana hvarje lärarinna till inträde deruti, på samma gång vi uttala ett uppriktigt »heder och tack!» åt den, hvars outröttliga och försakande nit återupprättat och för alltid stadgat Föreningens anseende.

skulle vi lättare fördraga lifvets pröfningar och mödor, skulle vi vara mera nöjda med vår lott. Om den gifta qvinnan äfven som maka ej är lycklig, kan hon dock vara lycklig mor, denna sällhet uppväger mycket lidande. En mor, som rätt uppfattat sitt kall, vet att hon på sin plats kan verka för det godas framgång på jorden, och finnes väl ett ädlare mål att verka för? Hon kan, om äfven under mödor och försakerelser, samla ett rikt förråd af glädje och välsignelse för kommande tider, hon har en stor makt, men också ett stort ansvar.

En otalig mängd människor finnas, som tyckas vara i besittning af allt hvad lifvet eger att bjuda, men som det oakadt beständigt äro olyckliga och missnöjda. Hvarföre det? Måne ej de förnämsta orsakerna dertill ligga i själfviskhet, högmod och fåfänga. Ett verkligt lidande höjer, eller bör åtminstone höja själen, ett inbilladt deremot försämrar ovilkorligt, och, underligt nog, nedstämmer mången gång sinnet mera. Mången fru, som i årtal varit svag och sjuklig, lider mindre deraf, än af att hafva blifvit förbigången vid en bjudning, och mången flicka med af bleksot svidande bröst eller värkande hufvud, känner denna smärta mindre, än sorgen öfver att läkaren förbjudit henne fara på bal. Hvilken utesäglig lättnad, för människoslägtet, om man kunde subtrahera de inbillade olyckorna från de verkliga och endast behålla de sistnämnde. Det har många gånger blifvit sagdt, att hvad man ej anser för en olycka icke heller är någon sådan, och kände och insåge människan blott rätt allvarligt att i verlden ej gifvas mer än *ett* verkligt ondt — synden — så skulle en helt annan lefnadsåsiigt göra sig gällande än den hon nu vanligen hyllar. Ofta anses det för en olycka, åtminstone såsom en giltig anledning till missnöje, att ej vara nog hedrad, nog värderad af sina medmänniskor. Icke hör man någon klaga öfver att blifva uppburen, firad, fjasad. Nej, ingen anser sig ha fått för mycket i detta hänseende, men väl för litet. Är icke detta egenkärlek, fåfänga, själfviskhet, högmod eller hvad skulle det eljest vara? — »Känsla af eget värde,» »omsorg om eget anseende,» säger man. Bah! Känslan af eget värde, omsorgen för eget anseende — hvilka båda saklöst kunde utbytas mot ödmjukhet — borde ej nedlåta sig att gå med håf för att uppsamla några smulor af pris och beröm. Gör rätt och sky ingen, heter det, men icke står det någonstädes skrifvit: Tigg beröm och pris af alla människor! Egenkärleken är en passion, som ej skyr att tillägna sig äfven de ringaste smulor af hyllning, men som icke destomindre aldrig blir tillfredsställd. Undersöker man noga orsaken till hvarje missnöje, stort eller litet, är den oftast

ingen annan än, att den missnöjdes eget jag ansetts sig förolämpadt, och detta jag är ett otroligt ömtåligt väsende. Att människan så ofta är missnöjd med sin plats, kommer sig just deraf, att hon tycker sig vara för stor, för god för denna plats. Äfven afunden är, tyvärr, ofta en orsak till ett dylikt missnöje. Det vore lätt nog att vara nöjd med det ringa, om blott ingen annan hade det bättre. Just deruti består sjelfva hufvudknuten. Och hvar finnes ej näring för detta sorgliga fel, som så förbittrar och förnedrar menskligheten. Sjelfva konungen på thronen tror sig ibland ha skäl att afundas de obetydligaste af sina undersåter, och blir i sin ordning afundad af dem.

Människan har en högst anmärkningsvärd kärlek för sina fel och isynnerhet för sina svagheter, som väl äfven äro fel, om ock i mindre skala. Likväl verka svagheter na mången gång mera skadligt än sjelfva felen, hvarföre hon har föga skäl att klema mera med dem. Hon vårdar ej på långt när så omsorgsfullt sina dygder och goda egenskaper. De urarta också derföre ofta af vanvårdnad, då de förra frodas och tilltaga med åren. Dygderna få mången gång åtnöja sig med en ful och fränstötande drägt; felem utstofferar deremot så vackert som möjligt, allraheldst så, att de se ut som verkliga dygder. Man har ett så makalöst öfverseende med sig sjelf, man har en sådan mängd högst giltiga ursäkter för sina ofullkomligheter, i fall man ens märker dem; de betyda så litet i det stora hela, att man väl må kunna få ha dem i fred då de äro en så kära. Icke göra de någon människa omak och dessutom *rår man ju icke för dem.*

Det är sannt, du jordens barn! du rår icke för att du har fel af naturen, men du rår så mycket mera för, att du icke bekämpat dem med de kraftiga vapen och den mäktiga hjälp, som blifvit dig lofvad, om du vandrar på det godas väg. Du rår för, att du låtit det onda växa dig öfver hufvudet då Gud gifvit dig kraft att eftersträfva det högsta goda. Icke var det Hans mening, då Han skapade dig, att stoffet skulle taga öfverhand och att du skulle för alltid fastna i egenkärlekens och småaktighetens dy. Ödmjuka dig, ödmjuka dig af hjertat, så kan du kanske ännu räddas. Hata dina käraste synder, så vill Herren ännu räcka dig en räddande hand!

Är väl människan af samma tänkesätt rörande dygder och fel hos andra, som hos sig sjelf? Har väl den egna erfarenheten lärt henne huru väl hvarje dödlig är i behof af öfverseende? Långt derifrån! Det mått af öfverseende hvaröfver hon kan förfoga, använder hon helt och hållet för eget behof; ingenting blir deraf öf-

rigt åt andra. Den strängt pröfvande blick hon anser öfverflödigt att sänka i sitt eget hjerta, står deremot med nöje till nästans tjänst och hon nagelfar dermed hans minsta handlingar. Om denna blick egde fördelen af att vara opartisk, vore det väl för den stackars nästan, men den är skef, ser dygderna obetydliga och felen stora, ser dårskaper och misstag öfverallt, äfven der inga finnas, med ett ord, ännu i dag finnas Phariseer, som »tacka sin Gud att de icke äro såsom andra menniskor eller ock som denna publikanen.» Ty, icke vore det någon tillfredsställelse att klandra andra, om ej derunder förstodes att den tadlande är urståndsatt att göra sig skyldig till någonting dylikt. Just deri ligger den hemliga njutning förtalet gifver, just derföre förekommer det så ofta, emedan egenkärleken deri finner en söt lukt. Att häckla dem, som stå högre, som äro mera ansedda, tröstar mången öfver den förödmjukande känslan af egen underlägsenhet.

Om äldre ogifta fruntimmer i tid lärt känna njutningen af att lefva för andra, skulle deras kärflhet och tadelsjuka ej längre blifva ett ordspråk, skulle de ej mer sucka öfver att ej hafva något att lefva för. Äfven de kunna ega ett skönt värf att utföra, ty på många, många ställen behöfves hjälp, råd, tröst, uppmuntran, kraftigt bistånd med hand och vilja; det behöfves mera deraf i världen än de någonsin kunna åstadkomma. Om hvar och en noga aktade på de tillfällen att göra godt, som yppa sig under vandringen genom lifvet, huru mycket skulle ej då blifva utträttadt! Huru många lidanden förorsakas icke blott genom uraktlåtenhet! Men man gör icke till sitt lifs uppgift att verka för *det goda*, utan att se sig sjelf *till godo*, och då detta ibland misslyckas, blir man bitter, tror sig ha lidit orätt, blifvit misskänd, icke hafva kommit på sin rätta plats.

Dock finnes det äfven mycket godt hos menniskan, som blott behöfver utvecklas för att bära frukt. Hvarje uppfostrares stora åliggande är att uppodla de goda anlagen och utrota de dåliga. Men den menniska, som en gång fått en plats, en verkningskrets i lifvet, bör ej, så att säga, sätta sig ned och vänta på gynnsamma omständigheter, för att verka något till gagn eller glädje för sig och andra; hon bör bjuda till att sjelf framkalla dessa omständigheter och öfvervinna mötande svårigheter. Det är förvånande huru mycket godt som kan åstadkommas genom ringa medel, så ringa, att man mången gång just derför försmår att använda dem. Bland dessa medel är det *ett*, som qvinnan blott allt för ofta försummar att använda, eller rent af anser oanvändbart — tiden. Vi veta dock att »tid är pengar». Huru mången ung flicka, som har godt

om tid, kunde ej använda den till vanlottade likars nytta. Tiden är ju ock en gåfva af Gud, ja, en bland de allradyrbaraste, och oersättlig om den bortslösas; skulle vi då ej stå i ansvar för dess användande? Jo visst! och att nyttja tiden rätt är därför ett bland de första vilkoren för att man skall kunna fylla sin plats väl. Likasom hvarje människa har sin goda sida, blott man förstår att uppsöka den, så har äfven hvarje ställning i lifvet en sådan. Menniskan må dessutom hafva fått huru ringa mått af sällhet som helst på sin del, är det dock alltid mer än hon förtjenat, och denna tanke bör kraftigt bidra till att göra henne nöjd med sin lott. Ödmjukhet och förtröstan i förening med förnöjsamhet äro pålitliga stödjestafvar under vandringen genom lifvet. Icke vilje vi kalla världen en öken eller en jemmerdal, ty den Allgode har ju gifvit sina barn så oändligt många ämnen till glädje; men vandringen leder genom otaliga skiftningar af ljus och mörker och vi få aldrig glömma att jordelivvet är vägen, icke målet — det ligger bortom dess gräns. Konungen, som kämpar för sin krona, gör föga afseende på, om han natten före den afgörande striden blott eger en halmkärve till hvilobädd; människan, som kämpar för en himmelsk krona, bör äfven kunna underkasta sig försakelser medan hon strider för den. Ju skönare målet är, ju mindre bör hon fästa sig vid små förtreligheter och motgångar under vägen, ju mera bör hon vara höjd öfver sina medvandrares både beröm och tadel. Vandrar hon, såsom Österlandets vise med blicken riktad på Bethlehems stjärna, utan att akta dagens hetta eller nattens kyla, leder henne denna stjärna till Den, som bör och kan vara hennes bästa och säkraste föredöme. From och tålig verkar hon då det goda så vidt hon förmår, viss att den plats, Försynen anvisat henne, är för henne den bästa.

Brigitta.

EN HUSMODERS VERKSAMHET

eller

Pligter i småsaker.

Life is made up of trifles.

Hannah More.

(Ifrån engelskan.)

»Så der ja! En qvinnas göromål ta då aldrig slut,» sade *M:rs James*; »jag trodde verkligen att dagens bestyr voro förbi, men se nu på den här lampan, som ej vill brinna — nu får jag en halftimmes sysselsättning med den.»

»Önskar du ej att du aldrig varit gift?» frågade *M:r James* med ett godmodigt smålöje.

Det »jo», som sväfvade på husmodrens läppar, hejdades vid en blick på den lilla gruppen på golvet. Der såg hon sin man utsträckt, lekande med tvenne små älsklingar, hvilkas glänsande ögon, rosiga kinder och muntra skratt, under det de uppklätrade på honom och åter nedtumlade på golvet, talade om oskyldig, oblandad fröjd

Hon sade därför: »Jag skulle gerna vilja ha det goda, om jag kunde slippa det ledsamma.»

»Ja, men du har ej något ledsamt,» svarade hennes man.

»Det är just hvad J karlar ej förstån. Tänk bara, om *du* ej skulle ega en enda ostörd halftimme från morgon till qväll. Jag undrar, om du ej skulle förlora all lust att försöka göra någonting.»

»Nå, men det är då icke nödvändigt; allt som felas dig är *system*. Om du blott ordnade ditt arbete systematiskt, så skulle du få se att också du hade tid att disponera.»

»Godt», var svaret, »jag bara önskar, att du kunde följa mig en hel dag igenom, för att se allt hvad jag har att göra. Kan du sedan hjälpa mig att systematiskt indela tiden, så är du, i sanning, ett snille.»

Då lampan var i ordning, återtogs conversationen. *M:r James* hade använt »halftimmen» att fundera på saken.

»Hör du, min lilla hustru,» sade han, när hon åter inträdde, »jag har uppgjort ett förslag, hvartill jag gerna vill att du på förhand skall samtycka. Det är ett experiment, jag medger det, men jag vill gerna att du skall göra försöket. Vill du lofva mig det?»

M:rs James tvekade. Hon var nästan säker på att planen var överkställbar, ty hvad känner mannen om hustruns göromål? — men hon lofvade dock.

»Min önskan är,» sade han, »att du bestämmer två timmar om dagen för ditt eget enskilda bruk. Föresätt dig att vid bestämd tid gå till ditt rum och läsa in dig; om dina hushållsbestyr vid denna tid ej äro avslutade, så låt dem vara så länge. Använd sedan denna tid så, som du helst önskar och anser nyttigast för dig. Jag vill ha ditt löfte för en månad — om efter denna tid vi se att försöket totalt misslyckas, skola vi söka hitta på något annat.»

»När skall jag börja?»

»I morgon.»

Morgondagen kom. *M:rs James* hade utvalt de tvenne timmarne före middagen, såsom de bäst passande och minst utsatta för afbrott. Deras middagstimme var klockan ett. Hon önskade derföre att hafva avslutat sitt morgonarbete och gjort sin toilett för dagen till klockan elfva.

Ehuru ifrigt hon bemödade sig att fullfölja denna plan, återstod ännu klockan elfva mycket af hennes morgonarbete, men, trogen sitt löfte, lemnade hon det, gick till sitt rum och stängde dörren.

Med intresse och ej utan allt hopp om möjligheten af dess utförande, uppgjorde hon en studii-plan för dessa tvenne dyrbara timmar; derpå ordnade hon sitt skrifbord, sina böcker, framtog penna och papper samt rustade sig just i ordning att med ganska mycken ifver börja att utarbete sin plan på papperet. Men knappt hade hon doppat sin penna i bläckhornet, förrän hon hörde steg af små fötter närma sig, och straxt derpå bultade det på dörren.

»Mamma, mamma, jag får ej reda på mina handskar och *Frank* går ut för att åka kälke utan mig.»

»Gå till *Anna*, mitt barn; mamma har ej tid.»

»*Anna* har ej heller tid; hon säger, att hon ej kan gå ifrån lille bror.»

Barnet stod kvar vid den stängda dörren och började gråta. *M:rs James* visste, att det lättaste och snart sagdt det enda sättet att göra slut på bekymret, var att sjelf gå och leta reda på de förlorade handskarne. Derefter måste en parlamentering hållas med *Frank*, för att förmå honom att vänta på sin syster, hvars tårar skulle aftorkas och hennes lilla hjerta lugnas, innan hon kunde gå till sin lek; dessutom borde man ej låta ett så gynnsamt tillfälle gå sig ur händerna, utan att inpregla i de smås sinnen nödvändigheten af att lägga allt på sin plats — och detta allt tog tid. När

M:rs James återvände till sitt rum, fann hon också att hälften af hennes arbetstid gått förbi. Hon återtog tåligt sitt arbete och sökte sammanknyta den afbrutna tankegången, då tyngre steg hördes i salen och derefter följde en knackning på dörren. Nu var det *M:r James*, som måste släppas in.

»Kära *Mary*,» sade han, »kan du komma och sy ett par knappar i min skjorta. Jag har mycket brådtom, ty jag borde ha varit ute för en timme sedan.»

Arbetsplanen lades å sido och *M:rs James* tog sin sykorg och följde sin man. Åtskilliga andra små lagningar befunnos äfven nödvändiga och slutligen var det äfven en handske, som slupit upp i sömmen. Under det *M:rs James* var sysselsatt med att sy ihop handsken, lekte ett smålöje på hennes läppar. Hennes man märkte det och frågade efter orsaken. »Jag tänker på hur förträffligt din plan lyckas,» blef svaret.

»Nå, jag må säga,» sade han, »är *detta* din arbetstimme? Jag är ledsen deröfver, men hvad skulle jag göra. Jag kunde ej gå ut med en skjorta utan knappar.»

»Nej, visst icke,» svarade hans hustru lugnt.

Då hennes herre och man var behörigen utrustad och utgången, återvände *M:rs James* till sitt rum. En halftimme återstod henne ännu och hon beslöt att använda den på bästa sätt. Men knappt hade hon fattat sin penna, så hördes åter buller i förstugan. *Anna*, som varit ute och gått med det minsta barnet, gick nu in i barnkammaren med detsamma för att försöka att söfva det. Nu föll det sig så, att det enda rum, som *M:rs James* kunde begagna för egen räkning, låg bredvid barnkammaren. Hon var dock så van vid barnens vanliga stöj, att det ej störde henne; men som unge herr *Charley* i dag ej hade den ringaste lust att sofva, fann han sig föranlåten att, när han väl kommit i vaggan, uppstämman en sådan musik, att det var hans mor fullkomligt omöjligt att hålla sina tankar tillsammans. De ord, hon läste, liksom borttrycktes från henne af barnets högljudda skrik och barnpigans entoniga vaggsång, och hon var tvungen att tillsluta sin bok till dess stormen gått öfver. Då äntligen lugnet blifvit återställt, inkommo de andra barnen från sin kalkåkning, gråtande öfver frusna händer, och, under det hon sökte värma och trösta dem, ringde middagsklockan.

»Nå, hur gick det att verkställa min plan i dag?» frågade *M:r James*.

»Åh, förträffligt,» svarade hans hustru. -Jag läste omkring sjuttio sidor tyska och minst lika mycket fransyska.»

»Nå, men *jag* hindrade dig dock icke länge.»

»Åh nej, ditt afbrott var blott ett af tio.»

»Du får i alla fall ej misströsta. Ingenting lyckas vid första försöket. Framhärda i din plan och småningom skola alla vänja sig att vänta tills middagstiden, om de vilja dig något.»

»Men hvad skall män göra?» återtog hans hustru. »Man kan ej gå ut med en skjorta utan knappar.»

»Jag var illa deran,» svarade *M:rs James*. »Men det torde ej hända på länge igen. Jag ber dig emellertid att troget härda ut din månad och sedan kunna vi döma derom.»

Den andra profsdagen var stormig. Som morgonen var mulen, försöf sig *Britta* och frukosten blef senare i ordning än vanligt. Den förlorade tiden kunde *M:rs James* ej återköpa, trots alla bemödanden. Då klockan slog elfva återstod så mycket af hennes morgonarbete, att hon tyckte sig knappt hafva börjat detsamma. Med oroligt sinne och förstämtd lynne, lemnade hon dock hushållsbestyren åt sitt öde och drog sig på klockslaget tillbaka i sitt arbetsrum. Men hon fann snart att allt intellektuellt arbete var henne omöjligt under sådana förhållanden. De försummade pligterna tycktes omsväfva henne såsom anklagande andar. Då hon märkte, att hon ej kunde göra något med sina böcker, beslöt hon att skriva ett bref, för att ej alldeles förlora sin arbetstid. Innan hon hunnit långt på första sidan, inträdde *Britta*.

»Hvad skola vi ha till middagen, kära fru?» Slagtaren har ej kommit i dag?»

»Har du ej stek qvar sedan i går?»

»Räcker icke, kära fru.»

»Jag får väl skicka ut efter något då.»

Men det var icke någon annan att skicka än *Anna* och det visste *M:rs James* nogsam. Med en suck sköt hon undan sitt bref och gick in i kammaren.

»Kära *Anna*, slagtaren måste ha glömt bort oss i dag. Du får lof att vara snäll och springa bort till köttboden och se om du kan få litet hackadt kött. Jag skall stanna hos gossen.»

Anna tycktes just ej belåten med uppdraget och anmärkte, att hon »måste kläda sig först.»

»Skynda dig då så fort som möjligt,» sade *M:rs James*, »ty jag är särskildt sysselsatt denna timme.»

Anna var hvarken särdeles hörsam eller ohörsam, men hon tog behörig tid, både att kläda sig och att uträtta sitt ärende, utan någon bestämd afsigt att göra sin matmor emot. *M:rs James* tog sin tyska bok med sig i barnkammaren, i hopp att kunna läsa åtminstone något stycke. Men detta var ej i unge herr *Charleys*

smak. Litet brydde han sig om tyska, men »kiss, kiss» ville han se och i den öfvertygelsen, att »kiss, kiss» fanns just i denna bok, vände han bladen med stor ifver. Den halfva tiden af den andra profdagen hade förgått, då *Anna* äntligen återkom och *M:rs James* lemnade barnkammaren med en suck. Men innan klockan slagit ett blef hon tvenne gånger, för åtskilliga middagsangelägenheter skull, utkallad i köket och sålunda hände sig, att hon ej en gång medhann första sidan af sitt bref.

Tredje dagens morgon uppgick klar och strålande och *M:rs James* steg tidigt upp, samt gjorde alla anordningar, som hon ansåg nödiga för middagen och för sin familjs trefnad. Nöjd med hvad hos medhunnit, vid godt lynne och godt mod inträdde hon på slaget elfva i sitt arbetsrum och tillstängde dörren. Hon öppnade sina böcker och lagade sig i ordning att med allvar och ifver studera sin tyska grammatika. Men knappt hade hon börjat, så hörde hon portklockan ringa, derpå *Brittas* tunga steg närma sig mer och mer och slutligen en bultning på dörren.

»Det är fremmande i förmaket, kära fru.»

»Säg dem att jag är hindrad, *Britta*.»

»Jag sade dem, att frun var hemma och bad dem stiga in.»

Här var således ingen undflykt — *M:rs James* måste gå ned och taga emot sina vänner. Hon måste småle emot dem, ehuru hon kände föga lust dertill, hon måste vara artig och språksam, ehuru hennes tankar voro sysselsatta på annat håll. Hennes vänner gjorde en lång visit — *de* hade ej annat att göra — och när *de* togo afsked kommo andra. Under prat, till föga nytta och fromma för någon, förgick sålunda hennes dyrbara morgonstund.

Följande dag hade *M:r James* bjudit fremmande till aftonen och hans hustru måste egna morgonen till nödiga förberedelser för deras emottagande; hon inträdde sålunda icke en gång i sitt arbetsrum. Dagen derpå nödgade henne en svår hufvudvärk, att hålla sig i stillhet, och på Lördagen kom liten på hennes del, ty *Anna* hade extra arbete för händer. Sålunda förgick den första veckan.

Enligt sitt löfte, framhärdade dock *M:rs James* under en månad troget och tåligt i sina bemödanden att åt sig sjelf försäkra detta lilla fragment af sin söndersplittrade tid, men den ena veckan var den andra lik. *) Med proftidens slut gick också December månad till ända.

*) Hjertligt deltagande i *M:rs James* missöden skulle vi vilja tillråda henne och alla, som befinna sig i samma förhållanden, att heldre fånga i flykten och väl använda den lediga stunden, när helst den kommer, än att uttrötta sig med det för hvar och en vanskliga försöket att tillförsäkra sig vissa ostörda arbetstimmar dagligen.

På det gamla årets sista dag var hon så upptagen af tillrustningar för den följande dagens högtid, att årets sista timme var inne, när hon inträdde i barnkammaren för att hviska ett sista godnatt åt de slumrande derinne. Hon gick först till vaggan och såg på den lille. Der låg han, täck och oskyldig, i ljuvlig slummer. Hon strök sakta hans gyllne hår, hon kysste varsamt hans kind, hon tryckte den lilla mjuka handen i sin, stoppade sedan omsorgsfullt täcket om den sofvande cheruben, stal sig ännu en kyss, lemnade honom derpå åt ljusa drömmar och satte sig vid sin lilla dotters säng. Äfven hon sof ljuft med dockan tryckt emot sitt bröst. Modren smålog åt denna syn, men snart togo hennes tankar en allvarlig riktning, som slutligen öfvergick till vemod. Hon tänkte på felslagna förhoppningar och tillintetgjorda planer. Ej allenast den sistförflutna månaden, utan ock hela det nu tilländalupna året, föreföll henne såsom en kedja af fruktlösa bemödanden, splittrade och lösryckta, saknande allt sammanhang — ja, till och med hennes sabbathsro, hennes bönestunder, hade ofta blifvit afbrutna och störda. Hon såg inga frukter af sitt arbete, hon hade ej uträttat något annat än de många småbestyren för sitt hus och sin familj, och för hennes nedstämda sinne tycktes det som om ej en gång dessa omsorger blifvit fullgjorda som sig bordt. En otillfredsställd längtan efter ett mål, som hon kände sig ej kunna uppnå, förmörkade nu en dag, som annars kunnat vara klar och glädjefull för henne, men den rätta orsaken till dessa känslor var dock insvept i ett töcken, som hennes blick ej kunde genomtränga.

Hvad önskade hon då egentligen? Att se något verkligt *resultat* af hela sitt lifsarbete? Att veta det ett gyllne band förenade till ett harmoniskt helt de trådar, de splittrade fragmenter, som så ofta tycktes henne osammanhängande och afslitna?

Hon var medveten om, att hon ej önskade undandraga sig någon pligt, huru ringa den än var, men hon trängtade efter en tröstande visshet om hvad, som egentligen var hennes pligt. Hennes sysselsättningar, föga öfverensstämmande med hennes tycken, syntes hennes obetydliga och småaktiga. Det föreföll henne, som skulle hennes tid kunna användas bättre, och att hon sjelf genom bristande ihärdighet eller omdöme var orsaken till att ej så var. Hängifvande sig åt dessa tankar, under det hon lutade sig öfver sitt barn, nedföllu hennes tårar på dess panna.

Ack, hur mycket önskade hon ej att kunna skydda detta så älskade barn från den smärta, som härrör från misstag, sjelfförelser och bleknade illusioner, och hvaraf hon sjelf i detta ögonblick led så bittert! Ack, att den lilla, vid sitt inträde i det verk-

samma lifvet, kunde ega sin moders erfarenhet att stödja sig vid, kunde börja der *hon* slutadel Det skulle, i sanning, hafva varit en ljuf tröst för den ömma modern att känna, att de strider, *hon* nu utkämpade, äfven gällde för dottern; men hon visste att det ej kunde så vara, ty hvar och en måste »vara i strid på jorden» för att derefter vinna »den frid, som ej verlden gifva kan.»

Med tårfulla ögon hviskade hon godnatt åt sin sofvande dotter och inträdde derpå med ljudlösa steg i ett annat rum, der hon för sista gången detta år med ömhet kysste ett par andra rosiga kinder, till hälften gömda i det svällande örongottet. Slutligen sökte hon sjelf hvilan.

Snart befann hon sig i drömmarnes rike. Hon tyckte sig hafva en vidsträckt slätt att genomvandra. Inga träd voro synliga annorstädes än längst bort vid horisonten och guldfärgade skyar vidrörde deras toppar. Framför sig såg hon en qvinna, som styrde sina steg mot dessa ljusets regioner. En barnskara följde henne och stundom upptog hon någon af de små i sina armar, stundom ledde hon någon vid handen och egnade dem allahanda ömma omsorger. Hon visade dem hvar de skulle sätta sina små fötter, hon aktade dem för bråddjupen, hon lyftade dem sakta öfver stötstenarne. Då de tröttnade, uppmuntrade hon dem genom att sjunga om det ljusa land, de hade i sigte och dit hon skyndade med sin lilla skara. Men det mest anmärkningsvärda var, att tvenne englar, hvilande på de gyllne skyar, som sväfvade öfver hennes hufvud, fastän osedda af henne, troget bevakade hvarje hennes steg. Hvar och en af dem höll en bok och en gyllene, penna i handen. Med milda och kärleksfulla ögon blickade den ena engeln ständigt öfver hennes högra skuldra, under det den andra vaktade vid den venstra. Icke en handling, nej, icke ett ord, icke en blick undgick deras uppmärksamhet. Hvarje god gerning, kärleksfullt ord, mild blick af vandrerskan uppskrefs under ett småleende af tillfredsställelse af engeln öfver den högra skuldran; hvarje fel huru ringa som helst, vare sig af missnöje, häftighet, ofördragsamhet, uraktlåtenhet, antecknades af engeln öfver den venstra skuldran, och med sörjande blick betraktade han pilgrimen, till dess han märkte att hennes hjerta uppfylldes af ånger; då nedföll en tår på hans bok och utplånade skriften och båda englarne fröjdade sig deröfver.

För betraktaren tycktes dock ej som vandrerskan gjorde något, värdigt att så troget antecknas. Stundom badade hon blott de små barnens trötta fötter, men engeln öfver den högra skuldran uppskref det. Ibland väntade hon blott tåligt för att kalla tillbaka någon liten vandrare, som vändt sig bort från det fjerran ljuset, men

engeln öfver den högra skuldran upptecknade det. Understundom lugnade hon blott en upprörd, häftig känsla eller böjde sig ned för att med en kyss bortjaga en liten sorg, men engeln öfver den högra skuldran antecknade äfven det.

Ibland fästade hon dock sin egen blick så uppmärksamt på den aflägsna horisonten, att hon ej så noga gaf akt på de små, hvilka då stannade eller gingo vilse. Då var det engeln öfver den venstra skuldran, som fattade den gyllne pennan och gjorde sina anteckningar, samt derpå följde henne med sorgsna blickar till dess han fick tillfälle att utplåna dem. Stundom framgick hon med snabbare steg, utan att märka att någon af de små upptröttnat och blifvit efter, och då var det engeln öfver den venstra skuldran, som antecknade denna brådska. Ibland var hon så angelägen att hålla sin egen drägt i ordning, att hafva sin egen lampa putsad och brinnande, att hon ej straxt varseblef det de små, som blifvit henne anförtrödda, togo af på förbjudna stigar, och engeln öfver den venstra skuldran uppskref denna uraktlåtenhet.

Betraktaren af alla dessa små tilldragelser märkte nogsammt huru trogna de gjorda anteckningarne voro och förstod, att de skulle fortfara så till resans slut. De starka gyllene spännena på böckerna ingåfvo henne ock den öfvertygelsen, att, när de en gång tillknäpptes, skulle de ej öppnas förrän i en vigtig, en betydelsefull stund.

Hon kände också ett lifligt deltagande för den milda vandrer-skan och påskyndade med högt klappande hjerta sina steg för att upphinna henne. Hon önskade underrätta henne om, huru eng-larne gåfvo akt på henne, hon ville uppmana henne att vara trogen och tålig intill ändan, ty allt hvad hon gjorde, äfven det ringaste, upptecknades, och *resultaten* deraf skulle bli kända, då en gång de gyllene böckerna öppnades. Hon önskade varna henne för att ej anse någon pligt ringa och obetydlig, ty öfver hennes högra så väl som öfver hennes venstra skuldra blickade englar, hvilka troget upptecknade *allt*.

Angelägen om att underrätta pilgrimen om hvad hon sett, vid-rörde hon henne. Qvinnan vände sig om och hon tyckte sig igen-känna sig sjelf. Förvånad och förskräckt uppvaknade hon under tårar. Morgongryningens bleka strimma insmög genom den half-öppna fönsterluckan, dörren stod på glänt och glada ansigten tit-tade in.

»Jag önskar mamma ett godt nytt år» — »önskar mamma ett godt år» — »mamma, godt år!»

På det hjertligaste besvarade modren den glada helsningen.

Det föreföll henne som hade en ny tillvaro öppnat sig för henne. Hon tyckte sig hafva funnit en väg genom det dunkel, som om-töcknat henne, och en klar ljusstråle upplyste nu hennes stig. Engeln öfver den högra skuldran, som hon sett i drömmen, skulle i sin gyllene bok anteckna äfven hennes arbete, om det blott blefve väl och troget gjordt. Han fordrade ej af henne några utmärkta och storartade handlingar, blott att hon troget och tåligt skulle vandra den väg henne förelagd var. Nu kunde hon tydligt inse, att, ehuru det visst var rätt och af vigt för henne att söka uppodla så väl sitt förstånd som sitt hjerta, var det dock lika rätt och lika viktigt att troget fullgöra de små hushållsomsorger och pligter, hvar af hennes familjs välbefinnande och trefnad, ja, kanske äfven för-ädling berodde; ty på dessa *små saker* gåfvo ju englarne akt, dessa *små saker* erhöillo vigt och värdighet genom den gyllene pennan, som antecknade dem, och de kunde ej uraktlåtas och försummas utan farliga följder.

De sorgsna tankarne med sin oro och misströstan, sin obestämda trängtan och otillfredsställda längtan tycktes hafva blifvit begrafna med det gamla året, och det var med friskt mod, glad beslutsamhet och förnöjdt sinne, hon helsade det nya, det goda året. Hon skulle ju åtföljas af engeln öfver den högra skuldran, och om hon befänns trogen skulle han styrka och trösta henne till vandrings slut.

L. S.

NYA UTLÄNDSKA FRUNTIMMERS-FÖRENINGAR.

Vi omnämnde i näst föregående häfte af denna Tidskrift, att ifranne för kvinnans verksamma deltagande i åtskilliga af samhällets viktigaste frågor erhållit en inflytelserik bundsförvandt i *Garibaldi*, och vi tro oss göra våra läsare ett nöje genom att här in extenso meddela dem hjeltens adress till Italiens kvinnor. Den är af följande lydelse:

»Jag anser för min skyldighet att söka väcka ert intresse för en idé, hvilken utgått från åtskilliga högsinnade kvinnor i andra länder, nemligen nödvändigheten af att så väl i moraliskt som i materielt hänseende söka åvägabringa någon förbättring i de lägre samhällsklassernas ställning i vårt fädernesland.

»Man säger, att den politiska frihet, som nu blifvit förvärfvad åt den betydligaste delen af vår halfö, är af föga värde för den

stora massan af folket, hvilken ej kan tillgodonjuta alla dermed för-
enade fördelar, förrän den sättes i tillfälle att erhålla den grad af
uppfostran, som allena kan emancipera den.

»Tillräcklig föda, arbete och uppfostran, se der de förmåner
menniskoälskande personer önska förskaffa folket.

»Qvinnan, af naturen bestämd till uppfostrarinna, kan i detta fall
verka mer än mannen; hennes känslor äro varmare, hennes upp-
fattning finare.

»Det finnes redan hos oss föreningar inom arbetsklasserna, förenin-
gar till ömsesidigt bistånd, och dessa uträtta utan all fråga mycket
godt. Men blanda sig väl de högre klasserna med fattigdomens
barn? Besöka de väl kojorna för att göra sig bekanta med de för-
sakelser, de lidanden som deras innevånare måste uthärda? Nej. De
ofvannämnde föreningarne, bestående af män af högt värde, men
utan förmögenhet, förmå ofta ej annat än att tala tröstens och del-
tagandets ord till sjuklingen på sitt plågoläger, till de hungrande i
den torftiga kajan. Det höfves de mäktige på jorden att närma
sig de fattiga för att trösta, uppfostra och bistå dem. Då skola
vi se försvinna ur samhället det ofantliga svalg, som nu åtskiljer de
fattiga och de rika, som ofta gör dem till fiender och i många
delar af Europa kommer arbetsklasserna att önska en omstörtning
af alla sociala förhållanden, emedan de anse de högre klassernas
tillintetgörande såsom det enda medlet att vinna en lindring i egna
lidanden.

»Jag har en så fast tro på den högsinnade ande, som lifvar
alla klasser af Italiens qvinnor, att jag fördristar mig att på detta
sätt tilltala dem och uppmana dem att söka arbeta för uppnåendet
af detta ädla mål. Måtte derföre fruntimmers-föreningar bilda sig
i Italiens hundra städer, i afsigt att samla medel af alla slag, så
väl inom som utom fäderneslandet, för att dermed bistå de behöf-
vande och för upprättandet af skolor för de okunnige.

»Det är santt, att vi ej kunna uppnå den fullkomlighet, som
blifvit menskligheten förnekad; men genom att förbättra de fattiges
belägenhet och sålunda söka förädla dem, kunna vi bevisa att vi
förtjena det namn af ett fritt och civiliseradt folk, hvarpå vi göra
anspråk, och att menniskoslägtet enligt Christi lag endast utgöres
af bröder och systrar.»

G. Garibaldi.

Dessa fosterlandsvännens och befriarens ord hafva ej förklingat
ohörda i rymden, utan mött ett lifligt gensvar i många ädla kvinno-
hjärtan, och den nu i *Turin* organiserade Fruntimmers-föreningen
har utfärdat ett så lydande program:

»I General *Garibaldi*s uppmaning till Italiens qvinnor angifves det mål, hvartill vår Förening syftar. Vi skola följaktligen bemöda oss om att söka bereda de lägre klasserna en förbättrad ställning genom att bistå den mest försummade delen af folket, lindra dess lidanden, upplifva dess religiösa och patriotiska känslor, ingifva den aktning för lagarne, kärlek till arbete, renlighet och måttlighet. För att vinna detta mål skola vi använda alla medel, våra hjertan kunna ingifva och emottaga med tacksamhet råd af alla, hvilka, så väl inom som utom Italien, vilja bistå oss i våra barmhertighetsverk. Särskildt utbedja vi oss biträde och medverkan af våra engelska systrars rika erfarenhet. Utom de bemödanden, som enskildt tillkomma en hvar af oss, skola vi förena våra krafter för att inom möjligaste korta tid söka organisera: 1, *Fattigskolor*; 2, *Föreningar för hjälpbehöfvande*; 3, *Hem för de italienska frihetshjeltarnes värnlösa, obemedlade döttrar*. Vi önska utsträcka vår verksamhet öfver hela Italien; men ibland detta lands befolkning har ingen del hittills lidit så mycket af det ohejdade tyranniet, som södra Italiens folk. Till att börja med, innan vi kunna omfatta ett vidsträcktare arbetsfält, skola våra förnämsta bemödanden egnas *Neapel* och *Palermo*. Der är friheten ännu ny; der står folket lägst; der är det arbete, hvartill General *Garibaldi* kallar oss, mest af nöden.

»Vi vädja till Italiens qvinnor och uppmana dem att i hvarje stad och köping bilda lokalföreningar, att insamla medel från så väl landsmän som fremlingar och att öfversända dem till Fruntimmersföreningen i *Turin*, med hvilken de böra sätta sig i förbindelse, på det vi alla må kunna samverka till det stora målet. Medlen emottagas af undertecknade, som utgöra hufvud-comittéen (*comitato fondatore*), och blifva allt efter som de inflyta, insatta antingen i sparbanken eller i nationalbanken, för att användas för ofvannämnda ändamål.»

Adressen är undertecknad af femton italienska damer af högt anseende, hvaribland Markisinnan *Anna Pallavicino Trivulzio*, såsom ordförande.

Vi kunna ej undertrycka en liflig önskan att dessa skrivelser måtte tillfredsställa och glädja våra läsare lika mycket som oss. Vi se nemligen i dem ett nytt bevis på den så väl utifrån som inifrån gifna impuls, hvilken manar det nittonde århundradets qvinnor till det välsignelserika värfvet att efter sina krafter och anlag bidraga till vanlottade och olyckliga likars höjande i så väl moraliskt som materiellt hänseende. Och i de uppmaningar, som i detta fall ställas till kvinnan, i de rörelser, hvilka förspörjas inom alla

civiliserade samhällen, kallande henne att verksamt deltaga i arbetet för den stora människofamiljen, då det gäller att uppfostra de vanvårdade barnen, trösta de lidande, bistå de behöfvande, lindra de plågade smärta, finna vi det bästa svaret på den så ofta framkastade frågan: hvar ligger den ogifta kvinnans verkningskrets? Denna fråga förekommer senast i den insända artikel, hvormed detta häfte börjar och som vi ej velat förvägra en plats, då vår afsigt alltid varit att äfven göra denna Tidskrift till en organ för dem, hvilka med oss vilja deltaga i arbetet för det mål, hvaråt vi syfta. Man behöfver ej se sig långt omkring i världen, man behöfver ej mer än underkasta våra samhällsförhållanden en ganska flyktig granskning för att förvissa sig om att mycket, mycket *finnes* att göra för hvar och en, som med god vilja förenar ett någorlunda klart omdöme och ihärdighet; och att äfven den ringaste kvinna, i besittning af dessa egenskaper, kan uträtta betydligt, derpå ega vi många och obestridda bevis. Om vi då betänka hvilka ofantliga kapitaler af arbetsförmåga gått förlorade hos kvinnor genom liknöjdhet, genom brist på företagsamhet och ihärdighet, och om vi besinna allt det goda, som genom deras ändamålsenliga användande kunnat utföras, men hvarom människoläget gått miste, måste vi, i sanning, häpna.

Ej allenast i södra Europa märka vi spåren af denna tidens bättre anda, men äfven från *Dublin* skrives, att man der organiserat en *Fruentimmers-förening för beredandet af arbetsförtjenst åt kvinnor* (egentligen filial-afdelning af den engelska *Society for Promoting the Employment of Women*). Och af det lilla vi sett af Irlands hufvudstad, tro vi oss dock kunna sluta, att en dylik förening der är högeligen af behovet påkallad, och att ädla, bildade kvinnor der ega ett vidsträckt arbetsfält.

Denna förening, stiftad vid det af oss redan *) beskrifna mötet af *the National Association for the Promotion of Social Science*, har redan utvecklat en betydlig verksamhet. Så har den t. ex. öppnat en skola, der unga kvinnor erhålla undervisning i skrifva, räkna och bokhålleri; så ombesörjer den att åt andra tillfälle gifves att inhemta kunskap om symachiners skötande, en kunskap ej allenast af värde för sömmerskor, utan ock för förestånderskor vid allmänna inrättningar och vid verkstäder. Genom slöjdskolor, der undervisning meddelas i lithographi, etsning och trädsnideri samt genom etablerandet af renskrifnings-byråer, hoppas Föreningen att alltmer kunna bereda kvinnor tillfällen till ökad och lättad arbets-

*) Se art. *Mötet i Dublin*, 3:dje årgången, 2:dra häftet.

förtjenst, samt sålunda något förminska den ofantliga konkurrens och deraf följande nedtryckta arbetslöner, hvilken utöfvar ett så sorgligt inflytande på lärarinnors och sömmerskors ställning. Dessutom har Föreningen öppnat underhandlingar med Styrelserna för sjukhusen för att bereda qvinnor, som dertill hafva håg och anlag, tillfälle att inhemta kännedom om och vana vid sjukvård, hvarigenom de sedan kunna erhålla anställning såsom sjuksköterskor.

En sådan förening som denna kan ej blott på ett direkt sätt verka otroligt mycket godt för den obemedlade qvinnan genom de nya utvägar till arbetsförtjenst, den bereder henne, utan ock indirekt för samhället, derigenom att den öppnar föräldrars ögon för den länge förbisedda nödvändigheten att gifva döttrarna så väl som sönerna medel i händerna att sjelfva kunna förvärfva sitt uppehälle. Och att denna Förening på ett tillfredsställande sätt kommer att lösa den uppgift, den åtagit sig, derpå ega vi en garanti i de aktade och värderade namn, vi igenfinna bland dess medlemmar. Bland hedersledamöterna märka vi *Miss Mary Carpenter*, *Miss Louisa Twining*, *Miss Bessie R. Parkes*, *Miss Emily Faithfull*, namn redan bekanta för våra läsare; dessutom *Miss Florence Hill* (*), *Miss Isa Craig* (**) och *Miss Jane Crowe* (***)).

På samma gång vi glädja oss åt det ädla nit, som lifvar våra systrar så väl i söder som i vester och åt deras vackra verksamhet, hoppas vi att våra landsmaninnor ej af dem låta sig öfverträffas. Man beskyller oss så ofta för en nästan för långt drifven härmningslust, hvad moder och konventionella sedvanor beträffar. Om detta är sannt, hvilket vi väl knappt kunna förneka, så låtom oss tillgodogöra oss denna svaghet i afseende på det goda och ädla hos de nationer, hvilka vi så gerva taga till föredömen! Låtom oss ej försumma att tillegna oss de goda lärdomar, den ädla väckelse, den nyttiga erfarenhet vi kunna hemta af deras exempel, och måtte den dag ej vara långt aflägsen, då den svenska qvinnan anser för en större ära att läfla med den engelska i bemödanden och omtanke för sina mindre lyckligt lottade likar, än med den fransyska i omsorger för en utsökt toilett!

St—

*) Hennes far, *M:r Hill*, uppläste vid nämnde möte en af henne författad uppsats: *Om tillståndet vid straffkolonien vid Mettray*.

***) Biträdande sekreterare vid *The National Association*.

****) Sekreterare vid *Society for Promoting the Employment of Women*.

VÅR LEKTYR.

Det är ingen nyhet för stunden, intet ämne för dagen, som denna gången kommer att utgöra *Vår Lektur*; ty boken framför oss bår årtalet 1856, och ämnet är cirka 300 år äldre. — Stacksars läsare! din otåliga suck skär oss i hjertat och våra lättörda ögon tåras, då du gäspar vid blotta tanken på de 300, och med en beslutsam rörelse lägger bort vårt häfte, mumlande för dig sjelf:

»Tänk att nu går du då för långt, min kära *Esselde!* hvad kunna vi väl ha gemensamt med denna barbariska tid?»

Svaret lyder »allt! dina renaste känslor, dina ljusaste tankar, dina ädlaste sträfvanden, allt det bästa inom dig har du gemensamt med denna så kallade barbariska tid, och särskildt med den framställning deraf, som skall utgöra ämnet för *Vår lektur.*»

Ah! du öppnar häftet ånyo, ditt öga lifvas af ett uttryck, midtemellan rörelse och nyfikenhet — du trotsar det hemska intrycket af de 300 åren — dina tankar göra en hastig rekapitulation af »gamle *Eklund*», för att påminna sig hvad märkvärdigt, som tilldrog sig för trenne sekler tillbaka, och för ditt inre öga framskymtar måhända ett helt galleri af sväfvande, halfklara bilder: *Luther* och *Maria Stuart* — *Calvin* och *Katharina af Medicis* — *Copernicus* och *Raphael* — *Shakespear* och *Galliei* — *Cervantes* och *Melanchton* — *Gustaf Wasa* och *Torquato Tasso* — *Tycho Brahe* och *Gabrielle d'Estrée* — *Elisabeth* och *Coligny* — *Henrik IV* och *Leonore d'Este* och ännu otåliga andra. — Du rynkar dina fina ögonbryn, du gissar — funderar — undrar, med hvilken af alla dessa storheter man vill sätta dig i rapport och halkar hastigt öfver de sista raderna af denna inledning för att finna öfverskriften på vår *Lektur*:

»*Olympia Morata.*»

»Q'u-est-ce que c'est?» frågar du måhända halft förtretad att vi komma med en okänd storhet, och vi svara enligt titelbladet:

»*Episode de la renaissance et de la réforme en Italie*
par *Jules Bonnet.*» (Paris 1856.)

Och nu sedan första förskräckelsen är öfver och vi redan presenterat den sköna, lärda, fromma och olyckliga unga Italienskan för dig, hoppas vi att du ej skall undandraga dig att, med oss till cicerone,

göra hennes första bekantskap, för att sedermera med *Bonnets* biträde, i grunden lära känna henne.

Den berömda författaren, professor *Jules Bonnet*, valde *Olympia Morata*, hennes lefnadsöden och skrifter, till ämne för en akademisk afhandling vid »*la Faculté des Lettres*» i Paris och vann äfven det lärda samfundets loford för sin skrift, hvilken under de följande fem åren redan upplefvat 3:ne nya upplagor. Han börjar sin bok med en intressant öfversigt af Italiens litterära ståndpunkt i början af det sextonde seklet, i det han äfven i förbigående vidrör de politiska och religiösa förvecklingarne, så vidt de inverkade på det litterära lifvet. Poesien och de sköna konsterna i Italien hade vid denna tid redan inträdt i det nya skede, som *Dante* och *Petrarca* förberedt, och som, utgörande på en gång ett lån af forntiden och ett sjelfständigt uttryck af den nya tidsandan, kallades *Renaissancetiden*. Beundran för antikens mästerverk och ett ifrigt studium af dess anda, förenade med uppvaknandet af nationellt medvetande och behovet af ett sjelfständigt uttryck därför, karakterisera denna tid, och *Bonnet* säger:

»Det är ett anmärkningsvärdt fenomen, att härmningsbegäret och det skapande snillet alltid arbetat hand i hand, under tider af pånyttfödelse inom litteraturen, och detta faktum kan bättre än något annat tjena som bevis på den inbördes ansvarigheten seklerna emellan, hvilka, enligt skaldens uttryck, fått till uppgift att hvar i sin ordning vara mensklighetens fackelbärare.»

Han omtalar huru vid *Constantinopels* fall en mängd dyrbara gamla manuskripter kommo i det vestra Europas ego, hvilkas innehåll genom *Guttenbergs* nyuppfunna konst blef spridt i den lärda världen; äfvensom att många af Österns lärde, såsom värnlöse landsflyktingar, upptogos af det vittra och konstälskande Italien, »hvilket, till tack för sin gästfrihet, i utbyte erhöill af de utarmade flyktingarne den oskattbara gåfva, som det i sin ordning skulle meddela åt Europas öfriga länder — »*la Renaissance*.»

Mängden af de små, men i prakt och konstkärlek täflande stater, hvari Italien under denna tid var deladt, nämnes äfven såsom en af anledningarne till den nya civilisationens hastiga uppblomstring under beskydd af furstehus, sådana som det *Mediceiska*, huset *d'Este* m. fl., hvarjemite läsaren får en kort historik af den sistnämnda släkten och dess inflytande på sin tids konst och litteratur. *Ferraras* universitet beskrives såsom ett bland de mest berömda, der en mängd utmärkte lärde samlades, och flere nya akademier, stiftade af den vittre fursten *Herkules II*, omnämnas. Slutligen ger äfven författaren en liflig skildring af *Herkules II:s* gemål, den sköna och

snillrika *Renee* af Frankrike, *Ludvig XII:s* dotter, som förhöjde glansen af *Ferraras* hof med sina snillegåfvor samt den elegans och älskvärdhet i umgänget, som hon förvärfvat vid *Frans I:s* och *Margarethas af Navarra* hof. Hennes ovanliga språkkunskaper, hennes tidiga studium af matematik och filosofi vidrör författaren i förbigående för att lemna rum åt en något utförligare skildring af hennes theologiska studier, hennes gradvis växande förkärlek för reformationens nya läror, om hvilka hon redan före sitt giftermål hört berättas i Frankrike och till hvilkas antagande hon slutligen förmåddes af sjelfva *Calvin*, hvilken såsom landsflyktig under tvenne år i hemlighet vistades i *Ferrara*.

Bland de personer, hvilka med sin närvaro ökade glansen af *Ferraras* hof och spred dess namn kring verlden såsom liktydigt med tillflykten för den förföljda storheten, det misskända snillet, nämnas *Clément Marot* och *Calvin*, *Ariosto* och *Bernardo Tasso*, fader till den poet, som en gång skulle blifva familjen *d'Estes* högsta ära och straffande gissel. Slutligen antydes äfven huru den sällsporda tankefrihet, den andeliga sjelfständighet och djerfhet, som herrskade inom *Ferraras* lysande och snillrika hofkrets, utan att till en början väcka skrupler hos den furste, hvilken man hedrat med benämningen »litteraturens fader», dock slutligen började väcka farhågor hos påfvens anhang. Genom intriger lyckades det också att stifta oenighet mellan fursteparet och att framkalla stränga åtgärder, som förjagade många af furstinnans närmaste vänner och lemnade henne, med endast några få liktänkande, isolerad midt uti den fremmande hofkrets, hvarmed man omgifvit henne.

Det är vid denna tidpunkt, omkring 1539, som *Bonnet* börjar sin berättelse. *Ariosto* är då redan död; *Clément Marot*, som en kort tid tagit sin tillflykt till *Venedig*, har återvändt till Frankrike; *Calvin* vistas såsom landsflyktig i *Strasburg* efter ett första reformationsförsök i *Genève* och Hertiginnan af *Ferrara*, svartsjukt bevakad inom sitt eget slott, lefver ett tillbakadraget lif, omgifven af en uppväxande generation, hvars bildning ligger henne så mycket varmare om hjertat, som hon deribland räknar sina egna barn.

»Det är», säger författaren, »inom denna furstliga familjekrets, som den på en gång-historiska och litterära period börjar, hvars olika faser vi företagit oss att skildra i *Olympia Moratas* lefnadsteckning.»

Denna teckning börjar med *Olympias* faders, *Fulvio Peregrino Moratos*, historia. Född i *Mantua* mot slutet af fjortonhundratalet och ifrig beundrare af den klassiska litteraturen, åt hvilken han eg-

nat djupa studier, höll han ännu såsom ung lysande föredrag vid Italiens mest berömda universiteter och valdes sedermera till lärare för några yngre medlemmar af huset *d'Este*. Högt uppburen i *Ferrara* för sin lärdom, sitt snille och sin redbara karakter, aflägsnades han dock genom några hofintriger under flere år derifrån; men återkallad 1539, helsades han med jubel af sina der lemnade vänner, hvilka lyckönskade sig, icke allenast att ånyo få draga fördel af hans inspirerade föreläsningar, utan äfven att ega en angenäm tillflykt i hans hem, förskönadt af hans hustrus, *Lucretias*, dygder och hans älskvärda barns, synnerligast dottern *Olympias* lofvande anlag, hvilka ingåfvo hennes far och hans vänner de största förhoppningar. Född i *Ferrara* 1526 växte den lilla *Olympia* upp under inflytelsen af den obetingade beundran för Greklands oeh Roms klassiska författare, hvilken betecknade den första perioden af Italiens litterära pånyttfödelse, och insöp från sina spädaste år samma känslor. *Morato* var stolt öfver sin dotter och egnade sig med verklig hänförelse åt odlandet af hennes gryende snille. Sina första språklektioner erhöill hon dock af en sin fars vän, den lärde *Sinapi*, hvilken hon äfven egnade en dotterlig tillgifvenhet, och inom förvånande kort tid talade hon med lika mycken lätthet *Homers* som *Virgilii* tungomål. Med lika öfverraskande snabbhet fortgick hennes intellektuella utveckling i andra riktningar, och redan vid tolf år nämndes hennes namn med beundran äfven utom familjevännernas krets. Fritt och otvunget frågande och svarande, umgicks hon med sin tids lärde och berömda män, hvilka ofta häpnade öfver den blandning af djupsinne, qvickhet och baruslig naivitet, som röjdes i den unga flickans språk och väsende, samt uttryckte sin beundran för henne i ordalag, som måste synas nutidens läsare gränsa till öfverdrift. *Celio Calcagnini*, på en gång skald, matematiker och archeolog, samt bröderna *Sinapi*, hvilka från Tyskland begifvit sig till *Ferrara* att undervisa i grekiska språket samt medicin, voro af *Moratos* vänner de, som med störste intresse och oafvänd uppmärksamhet följde hans dotters utveckling. »Du insög med modersmjölken kärleken till poesien,» säger den förstnämnde till henne, »och till följd af en gudomlig myster hemtade du andens och kroppens lif ur samma källa.»

»Sålunda förflöt,» säger *Bonnet*, »*Olympias* barndom, delad mellan den barnsliga kärleken och de litterära studierna, samt de husliga bestyr, hvilka ålågo henne såsom den äldsta dottern i ett långt ifrån förmöget hus. Utan att förakta dessa pligter och utan att någonsin försumma sina skyldigheter mot trenne yngre systrar, för hvilka hon en gång skulle blifva i moders ställe, kände sig dock

Moratos dotter af sitt snille oemotståndligt dragen till en högre verkningsskrets och var aldrig lyckligare än när hon odeladt fick egna sin tid åt sina kära böcker, hvilka hon likväl ofta utan knot bortlade för att fullgöra de simplaste husliga sysslor.»

Den unga flickans tysta, måhända ännu ej ens inom henne sjelf uttalade önskningar erhöles en lysande fullbordan, då hon af Hertiginnan af *Ferrara* valdes till sällskap åt hennes unga dotter, *Anna d'Este*, för att dela hennes studier och lekar. Rörande äro den faderlige vännens, *Celio Calcagninis* råd till den unga *Olympia*, då han meddelade henne underrättelsen om den heder, som skett henne:

»Du kan hädanefter,» säger han (naturligtvis på latin) »fritt öfverlemna dig åt dina älskade studier, utbyta sländan mot pennan, tygstyckena mot böcker, sömmens verktyg emot tankens. . . . Men nu åligger det dig att bibehålla oantastad den ovärderliga skatt, som blifvit dig gifven af dina föräldrar; den utgöres af oskuld, blygsamhet och en helig tro, och du bör föröka den med vishet, ädelmod, lefnadsvett samt förakt för allt lågt och lumpet.»

»Då började,» fortfar *Bonnet*, »detta rent intellektuella lif, för hvilket *Olympia* kände sig vara ämnad, hvars enda mål var vetande och hvaraf numera inga andra spår återstå än de mer eller mindre ofulländade teckningar, som återfinnas i berättelser af dem, hvilka varit deltagare i eller vittnen till detta lif.»

På samma gång grundlades äfven en trofast vänskap mellan den fattige vetenskapsmannens dotter och furstehusets äldsta dotter, *Anna d'Este*, hvilken, utrustad med lyckliga, om än ej så utomordentliga anlag, delade den undervisning hon af de yppersta lärare erhöles, med sin nya, några år äldre, väninna. Lectionerna omvexlade med uppläsande af poemer, äfvensom med fria föredrag och improvisationer öfver uppgifna eller sjelfvalda ämnen, hvilka togo minnet och fantasien i anspråk, och deruti *Olympia*, från barn domen van vid dylika öfningar, synerligast utmärkte sig för lif och sann reflexionsförmåga, förenade med jungfrulig värdighet och behag. Så småningom vidgades kretsen af åhörare kring den unga improvisatricen, till dess föredragen slutligen blefvo helt och hållet offentliga. Ett äreminne öfver *Muscius Scævola*, på grekiska, samt åtskilliga afhandlingar rörande de gamles paradoxer, hvilka, berömda såsom egande en sällsynt förening af djupsinne och yppig fantasi, äro de första skrifter man känner af *Olympia Morata*. Att det icke var utan tvekan den unga flickan uppträdde inför sitt lärda och lysande auditorium, derom vittnar det ödmjuka vädjande till åhörarnes öfver-

seende. hvarmed hon vanligen på ett lika fyndigt som naivt sätt inledde sina föredrag. Några af dessa indelningar hafva blifvit bevarade ända till våra dagar:

»Jag känner väl deras sällsporda välvilja, som nu lyssna till mig; och likväl ingifver mig den vid mina år naturliga blygheten, samt medvetandet af min ringa förmåga en rättmätig bäfvan! Jag darrar — rösten sviker mig, men J hafven befallt och jag lyder. Måhända skall det gå mig som den oerfarne konstnären, hvilken, ur stånd att skapa en bild af simpel granit, modigt grep verket an, då man bjöd honom ett block af Parisk marmor, viss att ämnet åtminstone skulle gifva hans verk *något* värde. Det finnes sånger, så fulla af rik harmoni, att de, om äfven återgifna på det enklaste instrument dock alltid bibehålla hela sitt behag. Sådana sånger äro min älsklingsförfattares ord: lyssnen till dem! De kunna ingenting förlora i behag och majestät, ehuru de blott uttalas af en ung flickas oerfarna läppar.»

En åhörare af dessa föredrag, reformatorn *Celio Secondo Curione*, yttrar härom i sina efterlemnade bref: »Vi hörde henne deklamera latinsk poesi och improvisera på grekiska, kommentera de största vältalares paradoxer och frimodigt svara på alla frågor. Vi trodde oss se en af Greklands eller Roms lärda ungmör, med hvilka hon ock med allt skäl kunde jämföras.» Ett annat vittne kan ej nog berömma hennes tankerikedom och renheten af hennes styl — »hon utströdde med fulla händer sitt rika poetiska fädernearf.» Vid fjorton år säges *Olympia* hafva författat en apologi för *Cicero* till svar på en hans smädares anklagelser.

»Då *Olympia* nalkades sitt sextonde år,» säger hennes biograf, »gåfvo hennes talenter en lifligare och förökad glans åt det drömande och mystiska behag, som åtföljer denna lyckliga ålder. Studiet af de klassiske författarne och en nästan religiös tillbedjan af deras mästerverk hade utgjort hennes näring så väl under barndomstiden i det tarfliga fädernehemmet, som i uppväxtåren vid det lysande hofvet. Hennes första poetiska försök hemtades af hennes ungdoms ingifvelser. Blott ett enda fragment från denna tidpunkt af hennes lif har blifvit bevaradt åt vår tid. Det är en grekisk hymn, väl värdig de mönster, som tjenat henne till förebild. Den återgifver några af de första känslor, som vaknat inom hennes förtidigt utvecklade barnasinne — den kamp mellan idealet och verkligheten, hvars smärta hon ett ögonblick rönt.»

Hymnens slutord äro följande:

»Andra qvinnor skola måhända lockas af andra nöjen! *Poesien* är min ära, min oförvanskliga sällhet!»

Andra Kapitlet i *Bonnets* bok börjar med en kort, men särdeles liflig och målande skildring af reformationens uppträdande inom sjelfva påfveväldets centralpunkt, Italien. Denna skildring bör vara af så mycket mera intresse som den troligen för de flesta svenska läsare har hela nyhetens behag. Det är nemligen få, som här studera någon special-historia öfver Italien, och den allmänna historien meddelar föga eller intet om reformationens arbete inom Italienska halfön, hvarför ock *Voltaires* misstag, då han säger: »*Peu de personnes prirent le parti de Luther en Italie. Ce peuple ingénieux, occupé d'intrigues et de plaisirs, n'eut aucune part à ces troubles*», är temligen allmänt deladt äfven af oss.

Bonnet härleder det fria forskningsbegäret inom religionens gebiet från den pånyttfödelse, som genom studiet af antikens mästerverk föregått inom konstens och litteraturens. »*Dantes, Petrarcas* och *Boccacios* djerfva idéer, satta i system af *Laurent Valla*, iklädda en populär vältalighet af *Jérôme Savonarola*, blefvo de första fröen till emancipationen. Det forskningsbegär, som först vände sig till den profana litteraturens klassiska minnesmärken skulle naturligtvis äfven utsträckas till troslärorerna och vetenskapen om själens hemlighetsfulla samband med Gud. Det grundliga studiet af de gamla språken blef den gyllene nyckel, hvaraf menniskotanken begagnade sig för att intränga i theologiens ända dittills slutna helgedom; *la Renaissance* var nästan i hela Europa förebudet till *Reformationen*.»

Men vi måste lemna åt läsaren att sjelf hos *Bonnet* uppsöka denna skildring och göra bekantskap med män sådana som *Balthasar Fontana*, *Bernardino Ochino*, *Pierre Martyr*, *Jean de Valdez* m. fl. och inskränka oss sjelfva endast till nämmandet af de personligheter, hvilkas nya religiösa öfvertygelse omedelbart inverkade på föremålet för vår berättelse. Bland dessa intager *Celio secondo Curione* onekligen första rummet. Efter ett noggrannt studium af bibeln, hvaraf ett sällsynt exemplar blifvit honom testamenterad af hans döende far, öfvergick den unge lärde *Curione* af själ och hjerta till bekännelsen af den nya trosläran och blef en af dess ifrigaste kämpar i Italien, utan att låta sig hindras eller afskräckas af de otaliga förföljelser han led, och hvarur han med otrolig djerfhet och ihärdighet, mången gång såsom genom ett underverk räddades. Denne märklige man var en nära och förtrolig vän till *Fulvio Morato*, med hvilken han stått i mångårig brevexling, och af hvilken han slutligen lät öfvertala sig att taga sin tillflykt till *Ferrara* undan inquisitionens förföljelser. Här hade redan *Ochino* och *Pierre Martyr* såsom landsflyktingar rönt hemligt beskydd af Hertiginnan *Renée*, hvars nyväckta tro underhölls af en

påbörjade brefvexling med *Calvin*, som fortsattes ända till den store reformatorns död, ävensom af umgänget med de båda från Tyskland öfverflyttade bröderna *Sinapi* och flera utmärkte personer, hvilka redan med dem delade den nya öfvertygelsen. Många af de vetenskapsmän, forskare och poeter, som vistades vid universitetet i *Ferrara*, bidro äfven indirekt genom djerfva anfall och satiriska målningar af det katholska presterskapets seder och lefnadssätt att vända många sinnen till den nya läran, äfven då de sjelfva icke öppet bekände den. *Curiones* vistande i *Ferrara* fullbordade det omvändelseverk, hans bref redan förberedt inom *Fulvio Moratos* hjerta, och det är naturligt att denna fadrens förändrade sinnesstämning äfven i sin mån återverkade på dottren, hvilken dessutom återfann samma åsichter inom Hertiginnans familjekrets och hos sina mest älskade lärare. Hade ej *Curione* måst lemna *Ferrara* för att draga sig undan till *Lucca* och slutligen såsom en förföljd landsflykting fly inåt Schweiz, hade dock kanske den nya öfvertygelsen tidigare slagit rot inom *Olympias* unga sinne. Nu töfvade den att infinna sig:

»Beundran för det gamla Greklands och Romis författare,» fortfar *Bonnet*, »som hos henne nästan öfvergått till afgudereri, beredde henne föga till emottagande af den hemlighetsfulla nådeläran. Det är ett omätligt afstånd emellan *Homers* och *Platos* vishet och den »Guds galenskap», hvarom *Paulus* talar.*) Den antika dygdens häf-kraft, den dolda driffjedern till det hjertelig och den heroiska sjelf-upposifring, som utgöra de förnämsta ämnena för den klassiska litteraturens skildringar, var den menliga stoltheten, och denna stolthet åter måste på oljoberget offras vid korsets fot. *Olympia* visste ännu ingenting härom, ty hon hade ända dittills för böcker-nas studium glömt att studera sitt eget hjerta. Naturphilosophiens trosläror, iklädda en *Ciceros* beundransvärda språk, syntes henne urtyperna för den christna verldsåskådningen. *Scipios* dröm var för henne en sublim uppenbarelse af den osynliga värld, mot hvilken hon höjde sig på inbillningens — icke på trons vingar.»

Dock kunde en så sanningsälskande och forskande ande som *Olympias*, ej länge emotstå christendomens tvingande makt, af hvilken man redan skönjer ett och annat spår i hennes tidigaste ungdomsskrifter. Ett af hennes minst betydelsefulla arbeten, den latinska öfversättningen af ett par stycken ur *Boccacios Decamerone*, (»detta sällsamma minnesmärke af tankefriheten och sedeförderfvet inom Italien i 14:de århundradet», deri skalden afslöjar alla den

*) Paul 1:sta Epist. till Coriinthierna 1: 25.

Romerska kyrkans uselheter), anföres af *Bonnet* såsom betecknande vändpunkten i *Olympias* religiösa öfvertygelse.

»*Moratos* dotter lösslet sig i sjelfva verket för hvarje dag allt mera från den kyrka, i hvars sköte hon var född, utan att dock genast bortom tviflen förmå skönja de nya grunder, på hvilka hon kunde återuppbygga sin tro. Denna kris varade flere år. Man finner spår deraf i en af hennes senare »*Dialoger*,» deri hon skildrar tillståndet af en själ, som söker sanningen och vissa ögonblick tror sig ha funnit den, men förtäres af fåfänga bemödanden att fullt tillegna sig den. Hon studerade filosofernas system, utan att deri finna något, som förmådde upplysa och skingra hennes tvifvel. Hon läste någon gång Guds ord, men tillslöt snart den heliga bok, hvars läror, oåtkomliga för blotta förnuftet, synas undandraga visheten sina hemligheter för att afslöja dem för den barnsliga enfalden.»

Förströelserna vid hofvet och den smickrande beundran, hvarmed man der helsade hennes litterära försök, bidro äfven länge att afvända henne från den nya lärans stränga och fordrande ande. På medgångens jemna stråt finnes sällan rätt rotfäste för de eviga sanningarne: det är först i olyckans djuplöjda, af tårar vattnade, jordmån, som de himmelska fröen slå rot, blomma och bära frukt för tid och evighet. Också skrifver *Olympia* senare: »O! huru nödvändig var mig ej pröfningen! mig fattades all lust till de himmelska tingen. — — Om jag stannat längre i dessa omgifningar hade det varit slut med mig och min salighet!»

De nya insigter hon fåfängt begärde af vetenskapen skulle dagas för henne under tårar och bedröfvelse. Hittills hade den unga flickans lif förrunnit lik en klar och lugn flod, men redan uppstego vid horisonten skyar, hvilkas mörka skuggor, skulle fördunkla dess klara lopp. Genom sina studier mera hemmastadd med förflutna sekler än med sitt eget århundrade, kände hon lifvet endast genom böcker, människorna endast genom de loford, för hvilka hon var föremål.

Det första slag, som träffade henne, var hennes åldrige fars död, efter en kort sjukdom, derunder hon troget vakat vid hans läger. Vid samma tid led hon äfven af skiljemessan från den älskade barndomsvännen, *Anna d'Este*, då den unga furstinnan vid sjutton år förmäldes med *Frans af Lothringen*, den sedermera så ryktbare *Hertigen af Guise*. Med denna väninna synes äfven verdens lycka hafva vänt *Olympia Morata* ryggen; kort derefter lyckades det nemligen afundens intriger att göra henne misstänkt vid hofvet och till och med vända hertiginnans, hennes moderliga gynnarinns

hjerter ifrån henne. Förgäfves sökte hon försvara sig; man ville ej ens höra henne och beröfvad allt skydd återvände den faderlösa till sorghemmet, utan att ens denna fristad förmådde värna henne för hennes fienders lömska anfall.

»Jag stod der ensam, förrådd, öfvergifven,» säger hon »och det hat, som förföljde mig, tycktes äfven vilja utsträcka sig till mina systrar. — — Jag skulle förgäfves söka måla den förtviflan, som grep mitt hjerta. Ingen bland dem, vi förr kallat vänner, vågade visa oss ringaste deltagande; vi syntes störtade i en så djup afgrund, att det föreföll oss omöjligt att någonsin kunna rädda oss derur!»

»I denna öfvergifna belägenhet,» fortfar *Bonnet*, »under denna lika bittra som oförtjenta förödmjukelse, höjde *Olympia* blicken till sin faders Gud och bad om hjälp af denna okända Försyn, hvilken hennes tvifvel dittills förflyttat i en verld, oåtkomlig för människans bön. Och hon blef bönhörd; hon kände sig genomströmmas af nya oförklarliga krafter; hon hoppades — hon *trodde*. Twiflets dimmor veko för det uppenbarade ordets klarhet och hennes kämpande tro utgick segrande ur den pröfning, för hvilken hon tyckt sig skola duka under för alltid.

Den börda, *Moratos* död öfverflyttat på hans dotters unga skuldror var dock ej lätt att bära: en svag moder, tvenne systrar och en bror, ännu blott barn, fordrade alla hennes vård och omtanke. Men hon insåg klart sin pligt och tvekade ej att fullgöra den, i det hon åsidosatte alla sina hittills så kära sysselsättningar, för att förestå sin mors hus, leda sina syskons uppfostran och undervisa dem i det heliga ordet, hvilket numera utgjorde hennes egen högsta glädje och tröst. »Jag hade icke mera någon lust till det förgängliga goda,» skrifver hon, »hvars behag så länge hållit mig fången. Jag suckade efter de eviga tabernakler, hvarom psalmisten säger: »*En dag i dina gårdar är bättre än tusen år i jordens furstehus.*»

Bland de fremlingar, som kärlek till vetenskapen lockat till *Ferraras* universitet var äfven en ung Tysk vid namn *Andreas Grunthler*. Upptagen såsom en son af sina båda landsmän, de lärde och fromme bröderna *Sinapi*, studerade han under deras ledning medicinen för att erhålla Doctors-graden, samt infördes äfven af dem i deras förtroligaste umgängeskrets. Han gjorde der *Olympia Moratos* bekantskap under det hon stod på höjden af sin världsliga lycka, och hade länge i hemlighet beundrat henne, hvilken känsla snart genom deltagandet för hennes senare oförtjenta olyckor, stegrades till en ännu varmare, hvilken han ingalunda bemödade sig att dölja. *Olympia* kunde ej förblifva känslolös för en så oegen-

nyttig kärlek, och den unge mannen, som för hennes skull trotsade hofvets missnöje och sjelfva hertigens onåd, vann hela hennes hjerta. De unga älskande firade mot slutet af år 1550 sin förening, med den enkelhet, som deras gemensamma religion föreskrifver; akten slöts med afsjungandet af en grekisk hymn, skrifven af *Olympia*, som blifvit bevarad ända till våra dagar.

Men inom kort måste de unga makarna skiljas. Den reformerta kyrkans ställning inom *Ferrara* blef allt mera vådlig. Ett af de första stegen till dess förföljande var fängslandet af den olycklige *Fannio di Faenza*, hvilken, sedan han redan förut varit belagd med inquisitionens bojor och låtit skrämma sig att afsvärja sin tro, ånyo med fördubbladt nit egnat sig åt den nya lärans utbredande, tills han insattes i ett fängelse i *Ferrara*, der han ofta besöktes af *Olympia* och andra trosförvandter, hvilka sökte verka för hans befrielse — men förgäfves. Bröderna *Sinapi*, misstänkta och förtalade inför det furstehus, hvilket de med så mycket nit tjenat, redde sig till flykt och *Grunthler*, som nyss efter lysande prof erhållit sin doctorsgrad, beredde sig att följa dem, för att i sitt fädernesland söka någon befattning samt ordna ett hem för sin unga maka, hvilken han hoppades snart kunna hemta.

Olympia skulle under denna skiljmesse, som blef längre än man beräknat, känt sig dubbelt öfvergifven, om hon ej ännu egt en vän qvar sedan sin första ungdoms lysande och lyckliga dagar. Det var den unga och älskvärda prinsessan *Lavinia di Rovere*. Hon uppsökte ofta den sörjande, öfvergifna familjen och det var *Olympia* en stor glädje att med henne återtaga fordna samtal, hvilka nu fått ett förhöjdt värde genom den religiösa öfvertygelse, som lifvade dem båda. *Olympia* plägade stundom på latin uppteckna dessa samtal, hvilka under hennes penna antogo formen af de gamles dialoger och innehålla många djupsinniga tankar, många yttringar af en fast och brinnande tro. Så säger hon sjelf på ett ställe:

»Gifve Gud, min vän, att jag ej så länge varit försänkt i glömska af de enda sanningar, som böra taga våra tankar i anspråk! Jag trodde mig vara kunnig, emedan jag studerat de verldsliga filosoferna och oupphörligt berusade mig af giftet i deras skrifter. Men då jag höjdes till skyarne af människornas pris upptäckte jag plötsligt min djupa okunnighet. Jag var till den grad förvillad att jag inbillat mig att verlden är ett lekverk för slumpen, utan lagar och utan Gud. Men Herren värdigades slutligen genomtränga detta min själs töcken med en stråle af sin gudomliga vishet och nåd. Jag blef sjelf ett vittne till den Gudomliga Försyn, som styr allt härnere! Då jag stod faderlös och öfvergifven, tog mig Gud i sitt

beskydd, och aldrig var den ömmaste faders omsorger att förlikna med Hans huldhet. Ack! då först begynte jag fatta vidden af min dårskap!» — — — Och en annan gång:

»Det är Gud, som ingifvit mig den kärlek till forskning och vetande, hvarifrån ingenting någonsin skall kunna afvända mig. Den store Guden är i sjelfva verket den mäktigaste vältalare. Han öfvertygar utan ord; Han böjer sinnena hvarthän Han vill och lämpar dem efter Sitt höga behag. Han gör ingenting af slump, men ordnar allt med oändlig vishet. Må mina ringa gåfvor lända till Hans förherrligande! Det skall bli min högsta belöning.» Dialogen avslutas med en invocation:

»Jag började tidigt sucka efter vishetens gåfva. Jag har alltid skattat den högre än throner och välden, än perlor och guld. Jag har älskat den högre än skönheten — än sjelfva lifvet; och mina suckar hafva blifvit hörda. Ett himmelskt ljus har skingrat dunklet i min själ, och dess glans, som aldrig kan blekna, är mig kärare än några skatter. O Gud! Du kärlekens och förbarmandets outtömliga källa! gif mig den rätta visheten! Inskrif mig bland antalet af Dina tjenare, ty Dig allena vill jag tillhöra under det ringa mått af dagar, Du bestämt för mig på jorden!»

Delad mellan dylika förtroliga samtal, vården om hemmet, samt besöken i den olycklige *Fannios* fängelse, förgick skiljmessans långa tid till dess *Grunthler* slutligen återkom. Han hade rönt det mest smickrande emottagande bland sina landsmän, hvilka förespeglat honom, att han utan tvifvel snart skulle erhålla en för sig passande plats, ehuru det under de oroligheter, som då herrskade i Tyskland, ännu ej lyckats honom. Bröderna *Sinapi*, bosatte, den ena i *Würzburg*, den andre i *Speyer*, erbjödo honom jemte flere andra utmärkte män i olika delar af Tyskland sitt inflytande och sina hem, och om möjligt gick Romerska Kejsarens rådgifvare, *Georg Hermann* i *Augsburg*, till hvilken *Grunthler* genom *Prinsessan di Rovere* blifvit rekommenderad, ännu längre i sitt intresse för de unga, makarna. Till denne vän och gynnare ställde de ock först kosan, sedan *Olympia* med djup saknad sagt farväl åt sina kära anhöriga, åt den enda vän, som i motgången förblifvit henne trogen, och åt ett fädernesland, som otacksamt sköt ifrån sig en af sina ädlaste döttrar — ädlare och mera värd beundran nu, än då hon, några få år förut, varit buret på händerna af den nyckfulla folkgunsten. »Det finns ingen uppoffring, ingen pröfning, som jag ej med glädje vill bära för, att visa dig min tillgifvenhet,» hade hon under skiljmessan skrivit till sin make, och hon hade nu tillfälle att med handling bekräfta sina ord. Att hon med undergif-

venhet och själsstyrka bar pröfningen synes af det första bref hon, efter att för alltid hafva skiljts från hem och fosterland, skref under den besvärliga färden öfver alperna och genom de pittoreska, men vilda, Tyrolerdalarna:

»Herren har skänkt mig en make, som är mig dyrbarare än lifvet. Hvarthelst pligten kallar honom, följer jag med gladt hjerta. Den starkes fosterland är öfver allt under solen. . . . Det finns ingen strand så aflägsen, att den ej synes afundsvärd, om vi der kunna tjena Gud i full frihet.»

Efter att lyckligt hafva kommit igenom den österrikiska arméens förposter, ankommo de resande utan vidare äfventyr till *Augsburg*.

Ty värr nekar oss det knappa utrymmet att steg för steg följa de olika skiftena af vår hjeltinnas öde i fremmande land och nödgar oss att blott i förbigående vidröra en mängd intressanta detaljer, för att något utförligare kunna framställa ett par af de händelser, som utöfvade mesta inflytande på hennes senare lif. Med största välvilja emottagna af den ofvannämnde *Georg Hermann* och flere andra lärde i *Augsburg*, till hvilka ryktet om *Olympia Moratas* snille redan hunnit, uppehöll sig de båda makarna länge i *Augsburg*, under hvilken tid *Olympia* återtog sina kära studier, samt skriftligen förnyade bekantskap med flere af sin fars vänner, hvilka undan de religiösa förföljelserna tagit sin tillflykt till Tyskland och Schweitz. Bland dessa var äfven den förr omnämnde *Celio Secondo Curione*, hvilken vid denna tid beklädde en latinsk professur vid universitetet i *Basel*, der han samlade omkring sig en talrik skara åhörare från alla Europas trakter och verksamt bidrog till *Renaissancens* framsteg i Tyskland. Brefvexlingen mellan denne utmärkte man och hans väns dotter vittnar tillräckligt för denna senares höga värde; och de fragmenter deraf, som *Bonnet* meddelar äro af ett rörande intresse. Så äfven hvad som meddelas af *Olympias* bref till hemmet och till prinsessan *Lavinia* för att bedja henne arbeta för den arme *Fannios* befrielse. Längre fram bosatte sig *Grunthler* och *Olympia* någon tid i *Würzburg*, der de med otålighet varit väntade af sin gamle trofaste vän, *Johan Sinapi*, hvilken också med faderlig kärlek och stolthet emottog sina fordna lärjungar. Här, i sin gamle lärares närhet och omgifven af hans älskvärda och bildade familj, tyckte sig *Olympia* återse en skymt af sitt förlorade fädernesland, och njöt i dubbelt mått af kärlekens och vänskapens lycka. Men ehuru *Grunthler* här med sin faderlige vän delade läkarens verksamhet, hade han dock ännu ej lyckats erhålla någon befattning förr än han slutligen, fem år sedan

han lemnat *Ferrara*, kallades till sin egen fädernestad, *Schweinfurt*, såsom läkare för den der förlagda talrika garnisonen. En liten okänd, på allt högre intellektuelt lif blottad, gränsstad i ett kallt och dimmigt land, var således den slutliga vistelseort, som erbjöds den sköna, snillrika *Olympia Morata*, detta söderns och solens barn, uppfödt inom ett af Italiens mest lysande hof, omgifvet af den pånyttfödda litteraturens och konstens skönaste glans. Här började också en ny phas af hennes lif — uppoffringarnes. Vål hade hon, då hon lemnade Italien, sagt farväl åt allt hvad som dittills förskönat hennes lif, men hittills hade dock resans omvexling och sammanvaron med gamla liktänkande vänner förmildrat smärtan af landsflykten. Ensligt och okänt skulle numera hennes lif förflyta; den beundran och den ryktbarhet hennes snille tillvunnit henne, skulle gifva rum för tystnad och glömska under det hon bemödade sig att uppfylla sina enkla pligter såsom husmoder i ett tarfligt hem och såsom lärarinna för sin unge bror *Emilio*, hvilken följt henne från Italien. Men hennes mod nedslogs icke häraf, och det är med ett intresse blandadt med djup vördnad, som man följer henne under detaljerna af ett lif, fjerran skildt från verdens bifall, egnadt åt utöfvandet af den kristliga kärlekens och sjelfförsakelsens dygder. På ett anbud af en lysande befattning i en af Österrikes folkrikaste städer, med stora ekonomiska fördelar, som gjordes hennes man, men med hvilken fullkomlig frihet i utöfvandet af deras trosbekännelse icke kunde förenas, var det *Olympia*, som å sin makes vägnar, skref ett nekande svar. Bref från hemmet, omtalande ytterligare förföljelser mot hennes familj samt martyren *Fannios* slutliga aflifvande, pröfvade under denna tid än vidare hennes själsstyrka. Studerandet af de böcker, hon medfört af sin fars bibliotek, utgjorde jemte brefvexlingen med hennes vänner, hennes enda nöje; och rörande äro de uppmaningar till ståndaktighet och förtröstan, som dessa bref innehålla och hvilka synas lika mycket vara egna de brefskrifverskan sjelf som hennes vänner. Huru hon omfattade sitt lärarinnekall, synes af några ord i ett bref till *Johan Sinapi*, hvars dotter blifvit anförtrodd åt hennes vård och njöt hennes undervisning jemte *Emilio*. »Man måste ingifva lärjungen lust till egna studier och ej göra honom till ett blott aftryck af lärarens. Läraren kan ej bibringa sina lärjungar allt vetande; men han utpekar för dem så till sägandes vägen till kunskapens källor. . . . Er lilla dotter inhemtar hvarje dag något, och det är på detta sätt hon småningom skall samla sin skatt.» — Att bilda dessa barns hjertan genom en undervisning, som upplyste deras förstånd, var *Olympias* sträfvan. Hon ville att deras kunskaper skulle blifva dygder och

att deras själar skulle vidgas och växa till i förtroligt umgänge så väl med den profana som med den kristna litteraturen.

Under dessa arbeten förgingo dagarne i stilla lugn, medan aftnarne vanligen församlade några fromma trosförvandter i det enkla hemmet, der dagen slöts med bibelläsning, omvexlande med sång af Davids psalmer, hvilka *Olympia* öfversatt och *Grunthler* satt i musik. Men det fridfulla lugnet i dessa familjescener skulle snart blifva på ett förfärligt sätt afbrutet.

Den gigantiska envigskampen mellan reformationen och kejsaredömet, som ett ögonblick afstannat, stod i begrepp att börja på nytt. Fransmännen hade segrande inträngt i Tyskland, Turkarne i Ungern och oenigheten mellan de Tyska furstarne samt Kejsardömet's vacklande hållning bidrogo att förvärra den allmänna förvirringen inom så väl det katholska som det protestantiska partiet, hvilket senare, genom Luthers död, 1546, ty värr, blifvit ytterligare splittradt. Och det var icke blott på afstånd som det allägna *Schweinfurt* skulle röna inflytandet af dessa skakningar; det skulle sjelft blifva skådeplatsen för en mördande strid, då Markgrefven *Albrecht af Brandenburg* der förskansade sig mot sina fiender, Biskoparne af *Würzburg* och *Bamberg*, Kurfursten *Mauritz* m. fl., hvilka förenade sina banér, för att belägra honom i hans nya tillflyktsort. Belägringen började i April 1553 och varade utan uppehåll i 14 månader, under hvilken tid de arme innevånarne, som hade lika mycket att frukta af båda parterna, lefde i ständig fara för sina lif och slutligen till stor del förgingos genom pest, hungersnöd och brand, då staden till slut genom förräderi föll i de bejägrandes våld. Ej ett enda ögonblick kände *Olympia Morata* sitt mod svika under denna fasans tid, men delade troget med sin man vården om sjuka och sårade, intygande såmedelst sanningen af de heliga sånger hon kort förut öfversatt och med några hjertliga ord skickat *Celio Curione*:

»Gud är vår tillflykt och vår starkhet, en hjälp uti de stora bedröfvelser, som oss påkomma. Derföre frukte vi oss intet, om än verlden förginges och midt i hafvet sjönke; om än hafvet rasade och svallade så att för dess bullers skull bergen omkull fölle. Gud är vår klippa, vår starkhets sköld och vårt beskydd.»

Men ett ögonblick närmade sig då hon behöfde fördubblad styrka till själ och kropp: hennes make anfölls af pestsmittan och sjönk maktlös på sjuklägret. Inga läkemedel funnos mera att tillgå — den sjuke försvagades allt mera — det fördrades nästan ett underverk för att rädda honom.

— — »Men Herrans hand skyddade min make,» skrifer *Olympia* senare — »räddade honom utan läkemedel, och jag erhöll genom Guds nåd en ny bekräftelse på det herrliga löftet: *beder och eder skall varda gifvet.*»

Ett par månader senare intogs staden, såsom vi nämnt, af de belägrande, »hvilka» (fortfar *Olympia* i samma bref) »tvärt emot kejsarens påbud satte den i brand. Genom en soldats välvilja undkommo vi såsom genom ett underverk de förhärjande lågorna. Tvenne gånger under vår flykt föll min make i fiendens händer och jag skulle fåfängt söka beskrifva min ångest. Om jag någonsin i mitt lif förmått bedja en brinnande bön, så var det då. Jag ropade till Herren i min nöd, »hjelp mig! förbarma Dig för Ditt heliga namns skull!» och jag upphörde ej förr än jag blifvit hörd. . . . Jag ville du skulle sett i hvilket ömkligt skick, jag befann mig, med håren flygande kring axlarna, sönderrifna kläder, såriga fötter och knappast skyld af ett linne. Vi voro fullkomligt utplundrade; jag hade under den brådstörtade flykten förlorat mina skor och vi måste dock ila allt vidare framåt utmed en brant flodstrand, betäckt med hvassa kiselstenar. Tidt och ofta stannade jag, utropande: »Jag förmår ej mer! jag förgås! Herre, om Du vill rädda mig, så befall Dina englar att de bära mig på sina vingar, ty jag förmår ej hålla mig uppe!» — Jag häpnar ännu när jag tänker på att jag färdades tio mil under denna natt. Jag hade varit sjuk dagen förut; jag var ännu svag och lidande och öfvermått af ansträngning försatte mig i ett febertillstånd, som varade under hela vår färd. Men Herren hade förbarmande med vår nöd och skickade oss genom okänd hand femton écus i guld samt förde oss till ett ädelt och fromt hus, der man gaf oss kläder och ett hedrande emottagande. Vi ankommo slutligen hit till *Heidelberg*, der min man blifvit utnämnd till Professor i medicinen och der vi nu, genom vänners hjälp, kunnat bosätta oss i ett litet anspråkslöst hem.» —

Beskrifningen på belägringen och de flyendes äfventyr, deras emottagande i sina trosförvandter *Grefvarne Erbachs* älskvärda och högt bildade familj, der *Olympia Moratas* namn redan länge varit känt och värderadt; *Olympias* sjukdom och den ömma vård hon rönt, samt slutligen *Grunthlers* utnämmande till ett hedrande embete i den berömda universitetsstaden — allt detta återfinner man mera utförligt och högst intressant framställt i *Bonnets* bok.

Emellertid beröfvades de båda makarne vid *Schweinsurts* ödeläggelse icke endast tak öfver hufvudet och *Grunthlers* hela lilla förmögenhet, utan äfven alla de böcker, *Olympia* med så mycken svårighet medfört från Italien samt alla hennes manuskripter. Ock-

så synes hon efter detta hårda slag, hvilket till stor del medtagit hennes helsa och krafter, nästan aldeles hafva öfvergifvit sitt författareskap och endast egnat sig åt sina husliga pligter, *Emilios* undervisande, samt umgänget med nya och brevexling med gamla vänner, — dock vi glömma ännu en annan hennes lifs uppgift, som hon aldrig öfvergaf — lindrandet af andras nöd och lidanden. Med varmaste intresse följde hon förvecklingarne inom den nya kyrkan: »jag vet väl (säger hon), att stora tvister uppstått mellan de christna kyrkorna med anledning af de heliga sakramenten. Men dessa skiljaktigheter skulle snart upphöra, om människorna blott alltid hade Christi förherrligande främst för ögonen, samt spridandet af Hans kyrka, hvars hemlighet består uti alla dess medlemmars enighet.» Med brinnande ifver bad hon för framgången af reformationens sak i *Italien*, samt uppmanade i bref dels sin vän, prinsessan *Lavinia*, dels Biskopen *Vergerio* att på italienska öfversätta *Luthers* skrifter. Hon sörjde djupt öfver den evangeliska kyrkans slutliga undergång i *Ferrara*, uppmanade sin familj till ståndaktighet och greps smärtsamt af underrättelsen om Hertiginnan *Renées* tvungna återgång till catholicismen. Äfven till ungdomsvännen, *Anna d'Este*, Hertiginna af *Guise*, skref hon, rörande de religiösa förföljelserna i Frankrike, de kraftigaste uppmaningar: »Det är en pligt af dig att antaga dig dessa olyckliga, rättfärdiga dem inför konungen och befria dem. Jag vet att det skall kunna ådraga dig din makes och konungens missnöje, men bättre är att vara ett föremål för människornas, än för Guds ovilja! *Om Gud är med oss, hvem kan då vara emot oss?*» — Äfven med sina gamla vänner, *Curione* och *Sinapi* brevexlade hon flitigt. Det behagliga och förädlande inflytande hon utöfvade på hvar och en, som kom i hennes närhet, samlade omkring henne allt hvad *Heidelbergs* sällskapskretsar egde högst och mest utmärkt. Man berättar till och med att hon varit erbjuden en lärarestol vid universitetet, men hennes biograf, som icke funnit denna uppgift klart bevisad, nämner det blott i förbigående, anseende med rätta att en dylik utmärkelse ingenting kan lägga till eller taga ifrån hennes verkliga värde. Ett anbud om en hofplats hos Kurfurstinnan hade *Olympia* redan i början af deras vistande i *Heidelberg* afsagt sig, förebärande utom sina husliga omsorger, äfven sin försvagade helsa såsom skäl. Också aftogo hennes krafter mer och mer, och hon insåg klart att ej lång tid återstod henne att lefva. Denna visshet antydes redan i hennes sista bref till *Lavinia di Rovere*: »Tro mig, ingen i verlden kan lefva sorgfri, om han vill lefva christligt. Vi äro såsom fremlingar och resande på jorden, och kunna ej undvika de snaror, som det onda

öfverallt utkastar för våra fötter. Vår själs fiende går om bord med den kække sjömannen och sitter oombedd upp i sadeln bakom den modige ryttaren. Att bedja utan att förtröttas är enda utvägen för att segra och vinna lifsens krona. Måtte därför Guds ord utgöra lagen för dina handlingar, lyktan för dina fötter; och frukta dig aldrig för människor, dessa bräckliga väsenden, hvilkas tillvaro är såsom en skugga, som ett vissnande strå, som en försvinnande rök!» — — — —

Hon led mycket, men med en christens tålmod och undergifvenhet. Sommaren 1555 förvärrades hennes tillstånd genom oro för hennes närmaste. Pesten hade nemligen utbrutit i *Heidelberg* och skördade många offer; esomoftast kallades *Grunthler* från sin makas sjukbädd för att skaffa lindring åt de arma pestsjuka; och, långt ifrån att vilja hindra honom, uppmanade hon honom ständigt att hörsamma pligtens bud och att icke oroa sig för henne. Dock var hon slutligen sjelf nära att duka under för de tilltagande plågorna och svagheten; men ännu en gång flammade den tärda lifsgnistan upp för en kort tid. Hon var dock nu så svag, att hon knappast mer förmådde skriva till sina vänner. Hennes bref till *Curione* utgöra, säger *Bonnet*, den sista dagboken för hennes själs tankar — och, så till sägandes, de sista pulsslagen af hennes rena, ädla hjerta:

»Hvad mig beträffar, min käre *Celio* (så slutar ett af brefven), försvagas jag mer och mer och febern lemnar mig icke en enda timme. Det är på detta sätt Guds hand griper oss ännu vid fullt lif, på det vi icke måtte förgås med verlden.»

Ankomsten af *Curiones* svar, fullt af en rörande vänskap och saknad, var en af de sista solglimtarna i detta på en gång så rika och korta lif. Med darrande hand besvarade hon det, i det hon blott såsom i förbigående nämnde sitt tilltagande lidande, tilläggande: — »det återstår mig då endast att uppgifva min ande! Men till min sista suck skall jag minnas alla dem, jag älskat. Må ej underrättelsen om min död förorsaka dig någon sorg; Herren har lofvat mig lifsens krona och jag längtar att skiljas hädan för att komma till Jesum Christum.»

Minnet af hennes sista stunder har blifvit oss bevaradt af den otröstlige maken, som tillslöt hennes ögon för att ej länge öfverleva henne:

»Få timmar före sitt slut,» berättar han, »uppvaknade hon ur en kort slummer och log med ett hemlighetsfullt leende, likasom hänförd af någon helig tanke. Jag närmade mig och frågade om anledningen till denna ljufva glädje; — hon svarade: jag såg i dröm-

men en nejd, upplyst af det renaste, det mest strålande ljus. — I sin ytterliga svaghet förmådde hon ej säga mer. — Mod, min älskade, återtog jag, snart skall du lefva i skötet af detta rena ljus. Hon log på nytt och gaf ett jakande tecken med hufvudet. Kort derefter sade hon: Jag är lycklig, utsägligt lycklig! — och åter: Jag ser eder nu knappast mer, mina kära, men allt hvad som omger mig synes smyckadt af de herrligaste blommor. — Dessa voro hennes sista ord; ett ögonblick derefter tycktes hon försänkt i djup sömn och uppgaf sin sista suck.»

Det var den 26 October 1555; hon var således ännu ej 29 år gammal.

Pesten fortfor att rasa i *Heidelberg* och omkring en månad efter *Olympias* död föll hennes make ett offer för sina outtröttliga bemödanden att rädda de sjuke. Han utandades sitt verksamma lif under sakta upprepaende af de första stancerna af en rörande klagosång, han diktat vid sin makas graf, och hvars första rader voro hemtade ur 42:dra psalmen:

»Såsom hjorten ropar efter friskt vatten, så ropar min själ, Gud, till dig.»

»O! när skall jag dertill komma att jag måtte se Guds ansigte?»

Redan förut svag och lidande, följde den unge *Emilio* inom kort de båda, likasom träffad af samma oundvikliga slag. Dessa dubbla dödsfall, som följde så tätt på det första, iabegreppa i den allmänna sorg, *Olympia Moratas* död framkallat. En fransk adelsman, som var professor vid universitetet, skyndade att på sin bekostnad uppresa en gravvård öfver de trenne landsflyktige, hvilkas hela efterlemnade rikedom låg i ett välsignelserikt minne. I ett sidokapell af S:t Peters kyrkan i *Heidelberg* ser man ännu grafstenen med en enkel inskrift

à la Mémoire d'Olympia Fulvia Morata.

Bonnet anför derefter åtskilliga omdömen om *Olympia Morata* af hennes utmärkta samtida, så väl i Italien och Tyskland, som i Frånkrike, alla innehållande de varmaste loford. »Enda trösten för de vänner, som öfverlefde henne,» säger han, »var att uppresa henne en värdig minnesvård genom offentliggörandet af hennes skrifter. Men denna minnesvård måste förblifva ofullbordad såsom det öde, hvars bild den skulle återgifva. *Schweinsfurts* ruiner gälvo ej från sig de skatter, de en gång uppslukat, och *Olympia Moratas*

samlade skrifter kunde därför endast innehålla hvad hon meddelat sina vänner samt hennes bref. Den första upplagan utgafs i *Basel* 1558 genom *Curiones* försorg. Ett utdrag af företalet, tillagnadt en den afidnas landsmaninna och trosförvandt, *Isabella Manricha di Brezogna*, ger en föreställning om omfånget af författarinnans studier och mångsidigheten af hennes skriftställareförmåga: »Hon hade under vistandet i *Schweinfurt* utarbetat kritiska iakttagelser öfver *Homers* verk, och skrifvit talrika poemer öfver religiösa ämnen; dessutom åtskilliga latinska och grekiska dialoger efter *Ciceros* och *Platos* mönster, så fulländade, att få imitationer dermed kunna jämföras. Men nästan allt har gått förloradt.» Redan 1562 befanns det nödigt att utgifva en ny och tillökad upplaga, hvilken tillagnades Drottning *Elisabeth* af *England*. Åren 1570 och 1580 utkommo återigen tvenne nya upplagor, under ledning af *Celio Curione*.

Innan *Bonnet* avslutar sin skildring, ger han läsaren en intressant karakteristik af tidens skaplynn och i och med detsamma af sin hjeltinnas, börjande med en målning af det ensidiga tillbedjande af antiken och de klassiske skriftställarne, som utmärkte början af renaissancetiden.

»Men», fortfar han, »under den genomskinliga slöjan af dessa hedniska reminiscencer spårar man brodden till en djup omstörtning af sinnenas riktning. En helig passion — den för sanningen, upptändes i dessa själar, som synas endast betagne af kärleken till det sköna. De helsa med hänförelse den nya synkrets, som öppnar sig för deras blickar. Inga uppoffringar bli dem för stora för att nå sitt mål, och deras lif, som börjat under vetenskapernas fredliga studium, fulländas i fängelsehålor, på bålen eller under landsflyktens tärande tvinsot. — Sådant var *Olympia Moratas*.»

Det är påkostande att ej kunna meddela våra läsare denna karakteristik i dess helhet, äfvensom den hastiga skildringen af tvenne andra utmärkta Italienska qvinnor från denna tid: *Cassandra Fedele* och *Vittoria Colonna* samt den jämförelse förf. uppdrager mellan dem och *Olympia*, sägande: »dessa båda representera i historien om litteraturens pånyttfödelse i Italien tvenne mäktiga bundsförvandter, den profana lärdomen och den christliga hänförelsen, hvilka ett ögonblick förenade sin strålgång kring *Olympia Moratas* panna.» — Efter att vidare hafva utvecklat detta ämne, samt för en slutlig karakteristik af sin hjeltinna hänvisat till de efterföljande utdragen af hennes bref och skrifter, avslutar *Bonnet* sitt arbete med följande reflexioner, hvilka synas oss i dubbelt måtto passande till att äfven avsluta denna uppsats i en *tidskrift för qvinnan*:

»*Olympia Moratas* lif erbjuder ett nytt bevis för lösningen af det så ofta omstridda problemet, rörande kvinnans undervisning. Det framter i sjelfva verket, i harmonisk jenvigt, de djupaste studier, den frommaste vandel, den pligtrognaste huslighet. Det innebär måhända ett svar på några af alldaglighetens vanliga invändningar — en ödmjuk och blygsam protest mot den ovilja, som, ofta så orättvist, uppenbarar sig mot en kvinna, hvilken egnat sig åt studier. Frågan är ännu alltid oafgjord och båda dess motsatser hafva funnit värtaliga försvarare. Knappast våga vi med dessa röster förena vår, i det vi anföra en gammal författare, hvars naiva intyg, med undantag af ett par anmärkningar, skall utgöra slutsatsen af denna skrift.»

Af detta vittnesmål, hemtadt ur *Jehan Bouchets Mémoire de la Trémouille*, kunna vi, till vår ledsnad, blott meddela några få rader:

»*Aulcuns trouvoient estrange que ceste dame employast son esprit à composer livres, disant que ce n'estoit l'estat de son sexe Ce légier jugement procède d'ignorance Mieux vault employer le temps à vacquer aux bonnes et honnestes lettres, concernant choses morales qui induisent à vertus et bonnes mœurs, que à oysiveté, mère de tous vices, ou à dances, conviss et banquetts; mais ce doibvent garder d'appliquer leurs esprits aux curieuses questions de théologie, dont le savoir appartient aux prélatz, recteurs et docteurs Les enfans avec telles mères sont volontiers plus éloquens, mieulx parlants, plus saiges etc. . . . Pensons au sçavoir de Paule et de Probe . . . à la science de Sainte Catherine, et ne oublions le livre composé en latin par Sainte Brigide. . . .*»

»Vi tro oss endast i en enda punkt,» slutar *Bonnet*, »böra öfverskrida vår författares varsamma försigtighet eller rättare stricta orthodoxi, i det vi icke ens undantaga de religiösa frågorna från ämnena för kvinnans uppmärksamhet. Vi skulle vilja för henne så väl som för mannen åberopa nödvändigheten af fromma studier och betraktelser, öfvertygade att våra heliga trosläror ingenting kunna förlora på att i en moders hjerta iklädas en enklare, mera lättfattlig och tilldragande form.»

Med dessa tänkvärda ord avslutas *Olympia Moratas* biografi; derpå följa några utdrag af hennes bref och skrifter, hvaraf vi framdeles torde komma i tillfälle att meddela våra läsare ett och annat, i fall de, såsom vi hoppas, funnit intresse af denna skildring och besannat våra ord, att det bästa och högsta mål, hvartill nutidens kvinnor böra sträfva, är just detsamma som det, för hvilket

Olympia Corata för 300 år sedan lefde och dog: *tankekraftens uppodlande, hjertats förädling och själens frid i Christo Jesu.*

Esselde.

BIOGRAFISKA SKIZZER.

IX.

LUDVIG UHLAND.

Denna den tyska lyrikens Nestor och hela Tysklands älsklingskald är född 1787 i *Tübingen*, der hans far då var universitetssekreterare. Den unge *Ludvig* erhöll den omsorgsfullaste uppfostran, genomgick sina studier vid de berömda läroanstalterna i sin fädernestad, egnade sig flitigt åt de juridiska vetenskaperna samt valde slutligen äfven juristens yrke, sedan han 1810 med heder promoverats till *Juris Doctor*. Rättslärans stränga och allvarliga ande förmådde dock ej hos *Uhland* undantränga poesiens milda och leende genius, med hvilken han sedan barndomen varit förtrolig; och knappast hade den förra med *Doctorshatten* belönat sin unge tjenare förr än denne, trotsigt vändande sin gynnarinna och hennes uppvaktning i *Tübingen* ryggen, skyndade bort för att egna poesien sin tjänst, i det han i *Pariser-bibliotheken* studerade de gammalfranska diktarterna. Men ehuru förtjusande såsom älskarinna, lärar poesiens genius vara en dålig *matmoder*; det är väl åtminstone blott i ganska sällsynta fall som slutet af *Göthes* bekanta påstående:

»Einem ist sie die hohe, die himmlische Göttin, dem *Andern*

»*Eine tüchtige Kuh, die ihn mit Butter versorgt.*»

i verkligheten kan tillämpas. Och troligen var det för att få smör på sitt dagliga bröd, som *Ludvig Uhland* vid återkomsten till fäderneslandet ånyo försonade sig med rättslärans gudinna och i hennes tjänst antog den allt annat än poetiska befattningen af advokat. Att tjena två herrar har af ålder varit ansett som omöjligt, men troligen går det lättare med två herrskarinnor; man ser åtminstone försöket ofta upprepas, och att det icke misslyckades för *Ludvig Uhland*, derom vittnar första upplagan af hans dikter, utgifven på *Cottas* förlag 1815, vid samma tid, då han som ifrigast skötte sin advokatsyssla. 1819 blef han medlem af den *Württembergiska stän-*

derkammaren och tio år senare utnämnd till Professor i tyska språket och litteraturen vid universitetet i sin fädernestad. Som man emellertid der ville förvägra honom den tjänstledighet, han fordrade för att kunna bibehålla sin plats såsom medlem af ständerförsamlingen, fränsade han sig professorsbefattningen och lefde sedan såsom aktad privat man i *Tübingen*.

Under de följande femton åren företog han en mängd resor inom Tyskland och Österrike, Danmark, Belgien, Schweitz o. s. v., till dess 1848 års märkliga händelser tog den patriotiske frihetsvännens krafter i anspråk för fäderneslandets tjänst. Redan i Mars detta år kallades han af sina landsmäns förtroende till den viktiga befattningen af medarbetare i den committé, som arbetade på förslaget till den nya tyska riksorfattningen; den 18 Maj inträdde han som medlem i nationalförsamlingen och höll ut der ända till sista dagen och församlingens våldsamma upplösning i *Stuttgart*. Sedan dess har han åter dragit sig tillbaka till sin gamla tillflyktsort och lemnar nu nästan aldrig sin stilla husliga krets, hvarföre man har brukat säga om honom, att han liknar näktergalen, hvilken väl låter höra sig, men som man sällan får se. Stundom företager han likväl en och annan resa i och för vetenskapliga forskningar. Frukterna af dessa sina lärda sysselsättningar har han meddelat allmänheten, dels i en skrift »*Über Walter von der Vogelweide*» (*Stuttgart* 1822); i en afhandling »*Über den Mythos der Nordischen Sagenlehre vom Thor*» (*Stuttgart* 1836), och slutligen i en ypperlig samling »*Alter hoch und niederdeutscher Volkslieder*» (*Stuttgart* 1844—45), hvartill dock de utlofvade noterna ännu fattas.

Ehuru ännu Tysklands mest populäre skald, kan *Uhland* dock redan sägas tillhöra en förfluten tid och har föga gemensamt med den *nyaste* tyska lyriken, oaktadt han måhända gifvit första anslaget till vissa af dess modulationer. *Uhlands* ungdom inträffade under en brytningsperiod, som mäktigt måste inverka på hans bildning och hans senare verksamhet. Likasom han under sin långa lefnad af tre fjerdedels århundrade upplefvat många olika tidskiften, många våldsamma omstörtningar inom *handlingens* verld, hvarom hans karakter och medborgerliga verksamhet vittna; så bär äfven hans skaldelynne stämpeln af de olika skiftningar, som under samma tidrymd uppenbarat sig inom *tankens* verld, och man spårar i hans dikter en återklang af tidsandans vexlande grundtoner. Så godt som årsbarn med den stora revolutionen, växte han upp under förtrycket af Napoleons herravälde i Tyskland, deltog med sång, om ej med svärd, i den stora befrielsekampen och blef vittne till de tyska staternas derpå följande, ofta upprepade, alltid misslyckade

försök att af sina splittrade krafter och intressen bilda ett starkt och enigt helt, samt deltog slutligen personligen i det sista af dessa fåfånga försök, 1848. Men han var årsbarn med revolutionen, icke blott inom politikens, utan äfven inom vetenskapens och konstens värld, och när han vuxit upp till fullt medvetande af de krafter, som arbetade så väl inom som utom honom, befann han sig midt i den allmänna brytningen med det gamla. Att, bland spillrorna af detta *gamla* och den kaotiska massan af det *nya*, välja det sanna-
ste och bästa och af dessa stridiga elementer sammanfoga ett harmoniskt helt, det kunde endast lyckas för en sångmö, så ren, så ädel och så klart medveten om sin egen kallelse, som *Uhlands*. Hans *Vaterländische Gedichte* bära stämpeln af det unga seklets lågande frihetsanda och trotsiga kamplust, utan att dock öfverskrida den sans och måtta i uttrycken, på hvilka de gamle satte så högt värde. De båda sångerna »*Am 18 October*», »*Das alte gute Recht*», »*Gespräch*» samt »*Württemberg*»:

»*Was kann dir aber fehlen
Mein theures Vaterland?*»

äro de betydelsefullaste af dessa fosterlandssånger. I sina vackra ballader, deribland några, såsom *Des Sängers Fluch*, *Bertrand de Born*, *Die verlorene Kirche* m. fl., tillhöra hans yppersta dikter, tyckes han obetingadt hafva öfverflyttat på nyromantikens gebiet, utan att dock göra sig skyldig till den osmakliga öfverdrift och det oklara framställningssätt, som utmärka många af hans medbröder; dock måste man beklaga att han ej alltid förmått värja sig för det hos dem förherrskande känslöspjunkiga elementet. I hans »*Sinngedichte*», sonetter och tillfällighetsstycken återljuda ofta antikens djupa, men något konstlade, tonfall jemte den nyare sångarandans friskare klang. På dramatikers område synes skalden minst hemmastadd, hvaremot *Visans* och *Romansens* tydligt äro hans sångmörs rätta moderland, der hon rör sig med full frihet och ett oefterhärmligt behag och sjelf tyckes hafva uttalat sin ädla uppgift i de vackra, ofta anförda orden:

»*Sie singen von Lenz und Liebe, von sel'ger goldner Zeit,
Von Freiheit, Männerwürde, von Treu und Heiligkeit;
Sie singen von allem Süssen was Menschenbrust durchbebt,
Sie singen von allem Hohen, was Menschenherz erhebt.*»

(»Han sjöng om vår och kärlek, om herrlig, gyllne tid,
Om frihet, mannaheder, om tro och helig frid;
Han sjöng om allt hvad ljufvast ett menskohjerta vet,
Han sjöng om allt det högsta, som kan förädla det.»)

»Des Knaben Berglied», »Freie Kunst», »Das neue Märchen», »Sterbeklänge», samt vår- och dryckessångerna synas oss bland visorna och romanserna intaga främsta rummet. En af *Uhlands* landsmän har skildrat hans mästerskap inom denna diktart med några få, men betecknande ord, som vi här låna:

»*Umland* har iklädt naturen glädjens söndagsdrägt och förstått att förädla landskapsteckningen till sång. Han lät *kapellets* klockor ljuda och ställde »*Fjelllets son*» på klippans topp att sjunga sin muntra visa. Ur de förfallna ruinerna framtröllade han det förflutna i förklarad glans, löste än en gång de gamla falkarne till jagt, lät sångare och barder stanna vid slottens portar och klappa på, frammanade »sköna Jungfrur» på de gröna vallarne och Konungasöner, som drogo förbi och blefvo förälskade. Likasom *Schiller* skapade en idealisk, öfversinnlig verld, så skapade *Umland*, i sina dikter, en idealisk verld midt i *verkligheten*.»

De utmärkande dragen hos *Uhlands* sångmö äro känslans innerlighet och sanning, en lefvande naturåskådning, en brinnande fosterlandskärlek och skarpt utpreglad nationalitet, samt slutligen en sällspord och öofverträfflig förmåga att med några få enkla drag teckna helgjutna, liffulla, klart åskådliga gestalter och karakterer. Det låg ej i hennes lynne att plötsligt och likasom med storm tilltvinga sig allmänhetens beundran, men sakta och oemotståndligt smög hon sig in i folkets hjerta, och sällan har väl en skald, hvars samlade dikter upptaga en så ringa volym som *Uhlands*, förmått tillvinna sig en så allmän popularitet. Måhända kan endast den engelske skalden, *Gray*, i detta afseende jämföras med honom. Den genuint nationella grund, på hvilken *Uhlands* hela diktverk hvilar, förklarar tillräckligt hans stora popularitet, men gör derjemte hans poesi svår att återgifva på fremmande språk samt kanske ej fullt så anslående för fremmande läsare. Blotta valet af några profstycken på hans dikter har haft sina svårigheter; vi hafva dock stannat vid de efterföljande (en af balladerna, några af vårsångerna samt en af de vackraste visorna), ledsna att det knappa utrymmet nekar oss att meddela något mera af denne älsklige skald, om hvilken gäller det höga berömmet att »hans dikter blomma på folkets läppar.»

SÅNGARENS FÖRBANNELSE.

Här stod i fordna tider ett slott med vall och graf
Och lyste vidt kring landet, allt till det blåa haf;
En doftrik lund det omgaf, i fägring ständigt ny,
Och friska källsprång stego derinom högt i sky.

Der satt så stolt en herre, på land och segrar rik,
 Han satt på kungathronen, en mörksens ande lik:
 Hvar tanke, som han tänkte, var synd, hvart ord var död,
 Hvar blick en pil, som härdats i evig afgrundsglöd.

En dag till slottet nalkas ett ädelt sångarpar,
 Den ene gyllne lockar, den andre isgrå bar;
 Den gamle red med harpan en häst af ädelt blod,
 Men vid hans sida trådde en yngling, käck och god.

»Min son,» så gubben talte och stannade vid bron,
 »Tänk ut de skön'sta sånger, stäm upp den högsta ton;
 »Hvar sträng din zित्रa eger af lust och ve slå an,
 »Att Kungens marmorhjerta i dag du röra kan.»

Och snart de tvenne stodo i slottets pelarsal,
 Der kung och drottning sutto bland hofmän utan tal;
 Förfärlig kungen syntes, lik blodigt nordansken,
 Men drottningen hon lyste, som månen blid och ren.

Då slog den gamle harpan, så ljuft, så underbart,
 Att aldrig än den klingat så herrligt och så klart,
 Och fram bröt ynglingssången, så ren, så full, så rik,
 Ledsagad af den gamles, en andehviskning lik.

Han sjöng om vår och kärlek, om herrlig, gyllne tid,
 Om frihet, mannaheder, om tro och helig frid;
 Han sjöng om allt hvad ljufvast ett menskohjerta vet,
 Han sjöng om allt det högsta, som kan förädla det.

Och spe och löje spordes ej mer bland kungens vakt,
 De vilda krigsmän böjde sig tyst för sångens makt
 Och drottningen, som, stilla betagen, lyssnat har,
 Huldt räckte sångarn rosen, som hon vid bröstet bar.

»Mitt folk J re'n bedårat, och nu ock min gemål!»
 Röt kungen, blek af ilska, med rossligt tungomål,
 Och slungade sitt slagsvärd mot sångarsonens barm,
 Upp ur hvars rika tondjup en blodström qvällde varm.

Som af en storm förströdda fly lyssnarne med larm,
 Men ynglingen förblöder på gamle mästar'ns arm;

Sin mantel kring den döde den gamle sveper då,
I sadeln honom lyfter och lemnar slottet så.

Men utanför portalen höll gamle siar'n still
Och upp mot pelar'n höjde sin harpa och slog till,
Men när, som med ett dödsskri, den krossad föll — han skalf
Och talte ord, som klungo likt svärd mot slottets hvalf.

»Ve dig, du kungaboning! af glada toners svall,
Af sång och harpa aldrig du återljuda skall;
Nej, blott af gråt och jemmer och slafvars klagosång,
Tills hämndens ande trampar i stoftet dig en gång.

»Ve, er, J blomstergårdar! der majsol vänligt ler,
Den döde sångarns anlet' jag höljer af för er,
Att se'n J mågen vissna, hvart källsprång sina ut,
Och en förtorkad öken J synas må till slut.

»Men sjufallt ve dig, niding! du sångar'ns baneman!
Din själ af åtrå brinne, som aldrig mättas kan!
I evig natt försjunke ditt minne och ditt namn,
Som rosslig dödssuck smälter i tomma rymdens fann!»

Så gamle barden talat och himlen honom hört:
De stolta murar ramlat och slottet är förstördt;
En pelare allena har trotsat ödets slag,
Men, vittrad re'n, den ramlar kanske ännu i dag.

Der blomstergårdar doftat ses nu ett skugglöst land,
Men ingen källa fuktar förbränd och gulnad sand,
Och kungens namn i häfden man söker fåfängt än —
Glömd och i stoftet trampad, så ljud förbannelsen.

QVÄLLMOLN.

Moln kring qvällens sol sig lagt —
Skuggor nyss, nu purpurroda,
Lösta upp i ljus, de glöda
Lik en himlens cherubskara.

Så, mig hjertats aning sagt,
 När min lefnads sol går ner,
 Himlen, ljusnad mer och mer,
 Själens skuggor skall förklara.

VÅRENS LOF.

Grönska, blomdoft, fogelqvitter,
 Arladagg och majsolsglitter,
 Ljumma vindar, himmel blå!

Får jag dem uti min visa,
 Kunna stora ord väl prisa,
 Glada *vår*, dig bättre då?

VÅRTRÖST.

Blygs hjerta att ett qual du när,
 Då sjelfva törnet blommor bär!

FJELLETS SON.

På fjellet här, en herde blott,
 Jag ser dock ned på rik mans slott,
 Sin första kyss mig solen ger
 Och när i vester hon går ner,
 Hon ler mot fjellets son.

Här rinner flodens källa opp,
 Som läskar mig på fjellets topp,
 Och när från klippans brant den flyr —
 Hvem springer fatt den, glad och yr,
 Om icke fjellets son?

Mitt hus den högsta klippan är
 Ombrusad vildt af stormars här,

Men hur de ryta, dagen lång,
Så öfverröstar dem en sång
Af fjellets muntre son.

Om blixten ljungar, åskan kör,
Så står jag trygg härosvanför
Och trotsar dem och ropar ned:
»Låt mina fäders hus i fred,
Vet, jag är fjellets son!»

Men kommer ofred i vårt land
Jag gör upp eld vid klippans rand,
Går se'n med mod i striden ut
Och sjunger visan glad till slut
Om fjellets frie son.

S.

Skizzer från andra sidan Atlanten.

IV.

Den stora examen).*

Vintermånaderna hade förflutit med sina omvexlingar af vinter- och somrardagar, ty i *Syd-Carolina* skiftar temperaturen ständigt om under den kalla årstiden. Den ena dagen kan Fahrenheits thermometer, som der allenast begagnas, visa ända till 75 gr., **) den andra sjunker qvicksilfret under fryspunkten och kölden är så mycket kännbarare, som man vanligen är fullkomligt oberedd derpå.

Våren, så herrlig, så rik i dessa trakter, då skogarne skifta i alla nyanser af grönt, ifrån gummi-trädets späda, ljusa och ekens brunaktiga till tallens mörka, eviga grönska, uppblandad med snöhvita massor af blommande *Dogwood* och med de rosenröda blommorna af *Judas-trädet*, var också förbi. Den brokiga skogsdräkten

*) Fortsättning från föregående häfte.

**) Något mera än 24° Celsius.

hade antagit en jemnare, enformigare färgton, vårblommorna hade vissnat och försvunnit för att efterträdas af andra Floras döttrar; solen brände temligen het och man vågade sig ej ut i det fria, förrän dagens stjerna närmade sig vesterns portar — Juli månad hade ingått.

Under denna tid, då värmen ofta är tryckande och temperaturen uppgår till 90, ja, ända till 100 gr. Fahrenheit och kanske någon gång äfven högre, arbetar man ej så särdeles mycket i Södern, utan hängifver sig så mycket man kan åt njutningen af »*dolce far niente*». *Limestones**) stora seminarium tycktes dock utgöra ett undantag från denna regel, ty dess unga elever, nära hundra till antalet, voro ifrigt sysselsatta, från tidigt om morgonen till dess aftonklockans toner kallade dem till hvila. Den stora examen, hvilken nu som vanligt var utsatt till den tredje Onsdagen i Juli, var nemligen orsaken till all denna flit och brådska. Redan länge hade man talat derom; *nu* talade, tänkte, drömde man ej om annat.

Öfverallt mötte man de unga flickorna med böcker i händerna, studerande så att de stundom stötte emot hvarandra; på den vackra, skuggrika gården, på de långa piazzorna, i salarne, i förstugan, på trapporna sågos grupper, alla lika flitiga, än läsande, än avslutande handarbeten, ämnade att pryda den exposition, som skulle anordnas i den stora skolsalen; äfven i musikrummen rådde samma verksamhet.

Emellertid flög tiden framåt och i mångens tycke hade den påsatt sig dubbla par vingar, med en sådan hast nalkades man den förskräckliga dagen, som emotsågs med bälvan, ej allenast af de flesta eleverna, utan ock af flera bland de yngre lärarinnorna, som aldrig förr genomgått en dylik skärseld.

Äntligen ingick den fruktade och dock af många mycket efterlängtrade veckan, ty visserligen utgjorde dess lillighet och festlighet en glanspunkt i det annars så stilla och enformiga *Limestone*-lifvet. »Ombyte förnöjer» är en gammal sats, som isynnerhet kan tillämpas på de unga Sydländskorna. Med Måndagen bytte också *Limestone* om gestalt. På landsvägen, der man annars sällan såg några åkdon om ej en och annan stor *wagon***), med sina 3 eller 4 par mulåsnor, rullade nu *buggies, baroucher****), *sulkies*†) och alla möjliga slags fortskaffningsmedel, bland hvilka också flera ryttare

*) *Limestone*, som äfven eger en helsokälla, är beläget i den öfra, högländta delen af Södra Carolina.

***) En stor, tung vagn, öfverspänd med tältduk och hvilken användes för att transportera landtmanna-produkter, der ej jernvägar finnas.

****) Ett slags fyrsitsigt åkdon med två hästar. †) Ensitsig schäs.

framsprängde. Samma förändring egde rum vid det lilla hotellet, der allt vanligen var så tyst och stilla. Dess gård fylldes allt mer och mer med hästar och åkdon och på trappan stod från morgon till qväll den gamle värden, den hederlige gubben *Perry*, nu som alltid klädd i ljusgrå knäbyxor och kortskörtad frack af samma färg, med hatten liksom fastväxt vid hufvudet, och välkomnade sina gäster. Hans hustrus gälla stämma hördes emellanåt gräla på tjänstfolket och klaga öfver det besvär, som dessa dagar medförde, under det deras dotter, *M:rs Morgan*, långsamt och värdigt rörde sig mellan matsalen och köket, afgifvande sina befallningar med låg, men bestämd ton. Stackars lilla *Jane*, husets sondotter, hvars ljusa hår fladdrade omkring hufvudet i fullkomligaste ledighet och oordning, emedan ingen haft tid att kamma det, sprang halfvild och bultade på alla dörrar, plågande de resande med sina frågor och sin påflugenhets, till dess hon slutligen, afvisad på alla håll, satte sig vid ett gammalt, ostämmt klaver i parlor'n och spelade derpå »*Oh, Susanna*», en allmänt känd negersång, hela klaviaturen igenom, utan att dock göra afseende på \sharp eller *b*.

Lika lifligt var det i granngårdarne, der hvar och en hade några vänner att herbergera, och hvart man än vände sina blickar hade man för sig en liflig, rörlig tafla. Vid sjelfva seminariet, som ligger så stort och ståtligt på en höjd, dominerande hela trakten, körde den ena vagnen efter den andra upp på gården, och från piazzorna betraktades de ankommande med spejande blickar utaf de lifliga grupper, hvilka der församlat sig. Då och då såg man några ungdomliga gestalter hasta utför trapporna för att helsa på kära anförvandter och vänner. Det tycktes nästan som om all oro och fruktan för examensdagarne nu varit förgäten, för att endast lemna rum för glädje och fröjd. Vid middagsbordet gaf *M:r C.*, den ene af skolans föreståndare, de unga damerna en förmaning att uppföra sig stilla och sedesamt såsom det höfdes väl uppfostrade fruntimmer, att gifva akt på sig sjelfva och ej förglömma, att han ej tänkte efterskänka *något* af skolans ordningsstadgar, ehuru de regelbundna studierna komme att upphöra för dessa dagar. Under Tisdagen tilltog antalet af resande och man såg ett hvimmel deraf på alla vägar och stigar. Straxt efter middagen vilja vi titta in i ett rum i fjerde våningen der vi finna några af de unga flickorna församlade. Möbleringen är ytterst enkel och som endast tvenne stolar består, märka vi ett halft dussin unga damer uppkrupna i den stora fyrkantiga sängen, under det ett par andra tagit plats i fönstret.

»Nå, *Eliza*», sade en, »du väntar ingen af de dina hit?»

»Nej», svarade den tilltalade, en vacker flicka med mörka, ut-

trycksfulla ögon; »Pappa kan ej lemna sitt plantage och Mamma vill ej resa från barnen. Och så godt är det — jag blir mindre rädd, när jag ej har någon närvarande, som jag känner eller som jag frågar efter.»

»Det tycker ej jag,» invände den glada *Isabella*, som, ehuru på intet vis vacker, dock var allas favorit, »ju flera jag har här, som hålla af mig, desto modigare är jag. Men du kan dock gerna vara lugn, *Eliza*, ty du är nog säker på din sak. Jag är mest rädd för kemien, ty der är ett stycke om gaserna, som jag *omöjligt* kan lära mig. Om *M:r C.* frågar mig något på det, så bara tiger jag. Det är bättre det, än att svara uppåt väggarne.»

»Fransyskan är min buse,» inföll *Sally T.* »Hu då, hvad de verberna äro svåra, jag blandar dem alltid om hvarandra. Och prononciationen sedan — om jag försöker aldrig så, får jag aldrig tunga och mun i riktig position. Jag tycker att det är rätt dumt att vi skola examineras i Fransyskan. Stackars *Miss R.* är lika rädd som vi och bad *M:r C.* att vi skulle slippa; men han bara smålog och sade: »åh, det går nog bra.»

»Visst är algebran benign,» menade *Harriet H.*, »men jag hoppas dock att både den och matematiken skola gå temligen. Musiken är det värsta i mitt tycke. Jag har ett à-quatremains att spela i morgon bittida i skolrummet med *Miss H.* och ett solostycke på concerten. Det svartnar för mina ögon, när jag tänker på det.»

»Ja, det vore godt att allt vore väl öfver,» suckade *Mag W.* »Jag undrar hvem som skall få guldmedaljen för sin täflingsskrift i år. Jag gissar på *Mary W.*»

»Det tror jag ej,» invände *Eliza.* »Förr blir det *Martha P.* Jag har läst hennes skrift och den är verkligen ganska bra.»

Nu öppnades dörren och en ung flicka intrusade häftigt. Hennes drag voro vackra, men uttrycket i hennes ansigte alltför spottskt och befallande, för att vara intagande.

»*M:r Harleys* äro just komna,» utropade hon. »Jag hörde *M:rs C.* säga till åt *Miss Kate* att föra dem till stora gåstrummet i andra våningen.»

Med ett glädjerop hoppade två af flickorna ur sängen för att skynda ned och välkomna sina föräldrar.

»Vet ni, flickor, det är så roligt att vara nere på piazzan och se alla som fara förbi och som komma upp,» sade den sistkomna, *Carry B.* »Det blir visst mycket folk i år. Rätt nu äro alla rummen upptagna här. Men ännu har jag ej sett till någon af de mina och börjar på att bli rätt otålig. Flickorna *Pickett* ha frem-

mande nere i lilla parlor'n — ett par unga herrar. Och så — det är sant — jag skall tala om för er att *Bill Dogan* är här.»

»Hvem är *Bill Dogan*,» frågade *Eliza*, som var ifrån låglandet och således mindre hemmastadd med ställningar och förhållanden i denna trakt.

»Kors, *Sally Giles'* kurtisör, vet jag, har du ej sett hans daguerreotyp? Hon har den. Han är ifrån *Spartanburg* och ser temligen bra ut, samt är mycket munter och rolig. Jag skall presentera honom för dig, om du vill, ty vi äro gamla bekanta.»

I samma ton fortfor samtalet en stund; man afhandlade examensangelägenheter, väntade och ankomne gäster, kurtisörer och toaletten, till dess *Lorentz*, en af skolans svarte tjenare, instack hufvud och hand genom dörren och sade, i det han visade sina hvita tänder och framräckte en biljett:

»Till *Miss Carry*.»

Carry ryckte biljetten ur hans hand, uppslet och genomläste den, samt utropade sedan under det hon dansade omkring:

»Hurra, hurra! Mamma och bröderna äro komna till hotellet och bedja mig skynda dit, samt stanna der öfver natten. *Charley Pagan* kom på samma gång,» tillade hon med en blick på *Cicely Atkinson*. »Kors, *Sissy*, så vackert du rodnar! Mamma frågar om du ej vill göra mig sällskap till hotellet. Vi ska' gå ned och be *M:r C.*»

Sjungande och hoppande aflägsnade hon sig. *Cicely* följde henne något långsammare, men med högt klappande hjerta. *Carrys* anhållan beviljades genast, men som *Cicely* ej hade några släktningar på hotellet, ville ej *M:r C.* tillåta henne att gå dit. Med förbittring i hjertat och tårar i ögonen stack hon en liten biljett i handen på sin vän, som denna lofvade att troget fortskaffa. På qvälen efter bönen fick *Cicely* också tillfälle att under det stora hickoryträdet ute på gården tala en stund med sin älskare.

De hade ej råkats sedan den misslyckade enleveringen och hade nu mycket att säga hvarandra, men den obevekliga klockan, som befallde de unga flickorna att gå till sina rum, afbröt samtalet, just då det var som mest intressant.

»Ack, jag måste gå,» suckade *Cicely*.

»Dyra, älskade *Sissy*, dröj bara några minuter till,» bad den unge mannen.

»Jag vågar ej, ty jag blir olycklig om *M:r C.* eller någon af lärarne får se mig.»

»När får jag råka dig i morgon?»

»Ack, Pappa kommer i qväll och hur skall jag kunna undgå hans skarpsynthet!»

»Men vi *måste*, *Cicely*, jag har så mycket att tala med dig, att öfverlägga med dig om.»

»*Cicely Atkinson*» ljöd det från ett fönster i andra våningen, »skynda dig upp. *Miss Kate* har varit här och frågat efter dig.»

»Farväl, farväl,» hviskade hon, slitande sig från sin älskare. »Jag skall skrifva några ord i morgon, som jag lemnar till *Carry*.»

Lutad mot fönstret stod *Cicely* några minuter senare i sitt rum och blickade öfver till hotellet, som var rikt upplyst och hvarifrån man hörde tonerna af en liflig dansmusik. Stackars flicka! Hon tyckte sig så olycklig, så bunden och slet otåligt på sina fjetrar, utan att dock våga afslita dem. Frukta för fadren och hans vrede, samt möjligheten att ånyo bli upptäckt, och kärleken till *Pagan* tillika med en liflig önskan att undfly allt tyranni och beroende, stridde om väldet i hennes själ. Tanken på dem, som nu roade sig der nere i hôtellet, blandad med tillsatsen af en smula svartsjuka, förbittrade än mer hennes sinnesstämning och hade i detta ögonblick flykten varit möjlig, så hade hon troligen ej länge besinnat sig. Men hon fick ej en gång tänka och sucka i ro, ty nu kom *Miss Kate* för att se om hon var inne, fråga hvarföre hon hade dröjt så länge, samt förmana henne att gå till sängs. Ej långt derefter ljöd ånyo en klocka — ack, de förargliga klockorna, — som gaf order att alla lampor skulle sättas ut i korridoren, och *Lorentz* bultade på dörren med orden:

»Lampan, *Miss Cicely*!»

Motsägelse tjenade till intet och *Cicely* måste foga sig i sitt öde, ehuru det skedde med sammanbitna tänder och en stampning med foten, under det stora tårar svälldes i hennes ögon. Det kännes stundom svårt nog för ett ungt, oerfaret hjerta, som ännu ej lärt att kufva sig sjelf eller vet hvad försakelse betyder, att foga sig efter nödvändighetens *måste*. Det slår så häftigt, som ville det spränga bröstet, det spjernar emot till dess de öfverspända känslösträngarne slappna och när den svåra striden är utkämpad, bortdomna både själ och kropp. Så var det ock med *Cicely*; men sedan hon känt harmen sjuda öfver i sitt inre och derefter upplösas i tårar, insomnade hon slutligen, drömmande om *Pagan*, om fadren, om *M:r C.* samt om ett nytt rymningsförsök, som dock strandade mot omöjligheten att återfinna strumpor och skor.

Onsdagens sol uppgick herrlig och strålande öfver *Limestone*. Redan tidigt på morgonen var *M:r C.* sysselsatt med att i skolrummet tillse uppförandet af en s. k. »stage», en platform, ett par trapp-

steg högre än golvet och betäckt med mattor, der den hufvudsakligaste delen af examen skulle försiggå. Ritlärarinnan besörjde upphängandet och anordnandet af elevernas ritningar och målningar, under det några af de andra lärarinnorna arrangerade deras handarbeten på åtskilliga kring väggarne stående hvitdraperade bord. Programmer voro uppslagna på flera ställen, ty examen skulle ej allenast försiggå i den stora skolsalen, utan äfven i kapellet och i det s. k. lekrummet i jordvåningen.

Ännu hördes visst ett och annat piano, sågs en och annan studerande, men de ungas tankar voro nu mest sysselsatta med toaletten och den ordning, hvori klasserna skulle examineras. Gick man igenom de långa korridorerna, möttes man af frågor: »har ni sett programmet?» »vet ni när jag skall examineras?» »har ni reda på hvar jag skall spela?» Eller böner: »ack, var så god och hjälp mig att knäppa min klädning!» »för all del säg mig om den här rosetten sitter rätt!» »får jag be er fästa mitt schärp!» o. s. v.

Nu slog kl. 11 och på samma gång ringdes det till samling. Många af de fremmande hade redan ankommit och tagit plats på de för åhörarne bestämda bänkarne. Eleverna tågade in i skolsalen, två och två i ledet, och *graduating class* — högsta klassen — intog sina platser på platformen. Alla voro klädda i hvita, lätta klädningar med schärp och bandrosetter af olika färg för hvarje klass. De, som tillhörde den högsta klassen, d. v. s. de elever, som genomgått skolans hela lärokurs, buro hvita schärp och hvita band i håret.

Skolans båda föreståndare syntes också på platformen och när alla intagit sina platser, framsteg den äldre, *Doktor C.*, och höll ett tal, deri han redogjorde för skolans tillväxt under dess sjuåriga tillvaro, den undervisningssmethod, som följdes, &c. Han omnämnde också det lifliga intresse, med hvilket han och hans son omfattade den ungdom, som var anförtrodd åt deras vård, de kunskaper, de sökte bibringa och den moralitet, som de bemödade sig att väcka hos de unga, tackade för den uppmuntran, de rönt, välkomnade sina gäster och slöt med det uttryckta hoppet, att den högtid, som nu fört dem tillsammans här, måtte börja, fortgå och slutas till allmän tillfredsställelse. Sedan tvenne af eleverna utfört ett *à-quatre-mains*, delade sig samlingen i de rum, der examina skulle försiggå och hvilka nu börjades.

I hvarje rum var en committé för att åhöra examineringen, granska och ge sitt omdöme öfver elevernas kunskaper. Emellan hvarje ämne utfördes ett musikstycke och sålunda fortgick det till

kl. 1, då klockan ljöd till uppbrott, en kallelse, som alla tycktes villiga att efterkomma.

Cicely hade ej fått tillfälle att vexla ett enda ord med sin tillbedjare, emedan fadren, som också upptäckt honom bland mängden, ej ett ögonblick förlorat henne ur sigte, men en biljett, den *Carry* lofvat framskaffa, bestämde tiden och stället för ett möte.

Den stora samlingen sönderföll nu i en mängd små förtroliga grupper, som än promenerade, än stodo, än sutto tillsammans och riktigt tycktes njuta af stundens fröjd. De unga, som lyckligen genomgått förmiddagens prøfvostunder, strålade af glädje och öfverallt såg man deras hvita figurer sväflva omkring bland den brokiga mängden. Kl. 3 började åter examinerandet och afbröts kl. 5, för att fortsättas den följande dagen, men half 8 inbjödos gästerna att samlas i skolrummet, der de prisbelönda skrifterna skulle uppläsas, priserna utdelas och en Professor från *Columbia* universitet hålla tal.

Vid den utsatta tiden fylldes åter skolsalen och *Guvernör Johnson*, en gammal, allmänt aktad och älskad man, f. d. Guvernör i Syd-Carolina, besteg, jemte skolans föreståndare, platformen, emedan han blifvit vald till prisdömare. Första täflingsämnet, hvaröfver den högsta klassen skrifvit, var en minnesteckning öfver *Addison*, som nu upplästes. Under hvarje skrift var ett blomnamn tecknad och i en liten vidfästad förseglad biljett inneslöt författarinnans namn. Sedan *M:r C.* uppläst den skrift, man tilldelat priset och dess undertecknade pseudonym, »Majblomma», uppbröts förseglingen och befanns innehålla namnet »*Cicely Atkinson*». *M:r C.* uppropade detsamma och bad henne framträda för att erhålla priset. Men ingen *Cicely* syntes till och många oroligt forskande blickar spejade omkring i salen. Det blef en stunds obehaglig, pinsam tystnad och *Carry* tillika med ett par andra af *Cicelys* vänner skyndade ut för att uppsöka och återföra den saknade.

Vi vilja gå dem i förväg och finna *Cicely* tillika med *M:r Pagan* i *M:rs Hemans* Societetsrum. Med läsarens tillåtelse vill jag förklara betydelsen af detta namn, innan jag fortsätter min berättelse.

Inom skolan funnos nemligen två litterära samfund, af hvilka de unga flickorna voro medlemmar, kallade *Hemans* och *Sigourneys Societies*, så nämnda efter två berömda författarinnor, den förra af Engelsk, den senare af Amerikansk härkomst. Hvert samfund hade sitt Bibliothek, sin President, sin Skattmästare, Sekreterare, o. s. v., samt sitt motto, endast känt för medlemmarne. De sammanträdde hvarannan vecka, då afhandlingar i åtskilliga äm-

nen eller små berättelser, författade af någon af dess medlemmar, upplästes, dess angelägenheter afhandlades och någon eller några utnämndes att till nästa sammankomst skriva öfver uppgifna ämnen. Stundom utgafs ock en tidning, i hvilken rätt goda uppsatser, nätta berättelser och roliga infällen förekommo. Ett herbarium och en mineralie-samling egdes gemensamt af dessa båda samfund, hvilkas samlingsrum voro belägna i jordvåningen.

Det var, som jag redan nämnt, till ett af dessa rum, som *Cicely* och hennes älskare dragit sig undan, i hopp att der ostörda få tillbringa några ögoublick, under det alla andra voro församlade i skolsalen. *Cicely* hade ämnat också begifva sig dit, innan man hunnit sakna henne, men som hennes tidsräkning under dylika förhållanden var något olika den vanliga, hade hon ej den ringaste aning om att en god halftimme förflutit, sedan den stora klockan kallat till högtidligheterna i skolsalen. Hon började dock blifva orolig och sade:

»Nej, *Charley*, håll mig ej qvar längre! Jag *måste* gå, innan man saknar mig.»

»Men, *Cicely*, detta tvång är odrägligt. Jag kan ej uthärda det längre; det *måste* ta slut.»

»Ack, liksom jag ej önskade detsamma! Men, *Charley* hur, hur?»

»Min dyra *Cicely*, det beror på dig. Så snart du samtycker, är jag färdig.»

»Ack, *Charley*, jag har blifvit så rädd sedan det misslyckades förra gången för oss.»

»Nå, min älskade, just för att det misslyckades en gång, bör man kunna hoppas på framgång en annan. Endast mod och ihärdighet, min *Cicely*.»

»Ja, men tänk om min far än en gång skulle upptäcka och hindra ett dylikt företag?»

»Åh, det är just ej troligt, men då försöka vi den tredje. Hvad säger du, *Cicely*, om vi nu, under det alla äro sysselsatta och upptagna med tal och prisutdelning, skulle passa på tillfället?»

»Hvad säger du, *Charley*? Men det är omöjligt?»

»Åh nej, ingenting är omöjligt, om man bara vågar. Jag går ned till hotellet efter häst och åkdon, du går på ditt rum för att sätta på dig schal och hatt, samt medtaga hvad du behöfver för ett par dagar. Sedan kommer du ned till grinden, der jag håller med buggyn och vi fara af, innan någon har ringaste aning derom. Natten är vacker och klar, min häst springer snällt, huj, det skall gå som en dans. *Cicely*, dyra, älskade *Sissy*, skynda dig, säg ja!»

»Charley, du frestar mig, men jag vågar ej, nej, nej, jag vågar ej. Tänk om de skulle sakna oss, förfölja oss, upphinna oss!»

Ack, du lilla räddal! Men de skola ej sakna, ej förfölja, ej upphinna oss, säger jag dig, om vi endast taga det gynnsamma ögonblicket i akt. Min egen *Sissy*, minuterna äro dyrbara — gå du till ditt rum, jag flyger till hotellet.»

»Charley, bästa Charley, skall jag, bör jag» —

»Ja, ja, dyraste, du både skall och bör, utan vidare frågor och dröjsmål.»

Men innan *Cicely* hann fatta sitt beslut och taga några mått och steg för att sätta detsamma i verkställighet, hördes *Carrys* röst i korridoren, kallande *Cicely* vid namn och en minut derefter inträdde hon sjelf, utropande:

»Kära *Cicely*, hvad tänker du på som ej kommer upp i salen. Din skrift har vunnit priset, *M:r C.* kallade fram dig och man söker dig öfverallt. Kom för all del, skynda dig.»

»Ack, jag kan ej,» klagade *Cicely*. »Hur skall jag kunna komma in nu sedan man märkt min bortovaro, och» — tillade hon med en blick på sin älskare, som knappt kunde dölja sin otålighet.

»Kära *Sissy*, uppehåll oss nu ej med några men och och» afbröt den häftiga *Carry*. »Vi ha dröjt tillräckligt länge och kommer du ej straxt, så bryr jag mig ej om dig. Jag går då och talar om dina förhinder. Du är rent af tokig, om du ej kommer på ögonblicket.»

»Ack jag måste då gå,» suckade *Cicely*. »Adjö, Charley, adjö.»

Carry tog henne vid handen, drog henne med sig och några ögonblick derefter voro de begge flickorna försvunna. *Pagan* gick en stund fram och tillbaka i rummet, ställde sedan sina steg till hotellet, spände för sin häst och var inom kort på väg till *Chester*.

Sedan man en stund förgäfvets väntat på *Cicely* i skolsalen, skred man till uppläsandet af den andra prisskriften, som handlade om *Perikles'* tidevarf. Under tiden inkom *Carry* med *Cicely* temligen obemärkt, och då läsningen var slutad och författarinnan funnen, framgick *Carry* och hviskade några ord till *M:r C.*, som steg upp, fattade *Cicelys* hand och ledde fram henne till *Guvernör Johnson*, för att af honom emottaga priset, en guldmedalj. Sinnesrörelse och bryderi purprade flickans kinder, då hon böjde sig ned för den vördnadsvärde gamle, som kring hennes hals hängde det blåa band, vid hvilket medaljen var fästad, på samma gång han ställde till henne några vänliga, hjertliga ord. Samma ceremoni upprepades, då den andra prisskriftens författarinna erhöll den för detta ämne bestämda silvermedaljen. Ännu ett par andra skrifter

upplästes, likaledes författade af de unga, och som uppväckte allmän munterhet.

Med ett tal af Professor A. angående *Qvinnans ställning i samhället* avslutades dagens högtidligheter och hela sällskapet skingrade sig i parlor'n och de omgifvande rummen. Hvar och en uppsökte sina närmaste och vänner för att i deras sällskap tillbringa ännu några angenäma ögonblick. *Cicely* gick vid sin fars arm, dock voro hennes tankar frånvarande och hennes ögon irrade forskande bland mängden, utan att dock återfinna det föremål, hvarest de spanade. Klockan ringde, men denna qväll var det svårt att återställa ordning ibland den yrande flickhopen — sjelfva *M:r C.* måste efterskänka något af sin stränghet. Slutligen drogo sig dock de unga till sina soffrum och snart derefter lekte glada drömmar omkring de slumrande, men *Cicely* kunde ej sofva.

Lika strålande uppgick den följande dagens sol och belyste åter de glädtiga grupperna vid *Limestone*. Muntra skratt och glada sånger genljödo i de stora salarne till dess klockans ljud förkunnade, att dagens allvarliga bestyr skulle börjas. Åter samlades man i skolsalen och i de andra examensrummen, der pröfningen af de ungas kunskaper fortfor, afbruten af ett och annat musiknummer. Kl. 1 var allt detta slut; då skyndade alla till skolsalen, der *D:r C.* höll ett tal till högsta klassen, som då fick emottaga sina med blåa band omknutna diplomer. Med lätta hjertan, men dock troget bevarande sin värdighet, nedstego de unga från platformen för att emottaga föräldrars och vänners lyckönskningar. *Cicely* var den enda, som ej delade den allmänna glädjen. Stackars flicka, hennes hjerta slog lika oroligt, fast examen var lyckligt öfverstånden, ty bland åhörarne hade hon förgäfves sökt *Charles Pagan*.

Nu hade de unga frihet att göra hvad de behagade till dess concerten kl. 8 återkallade dem till skolsalen, som då var öfverfylld. På platformen såg man nu musiklärarne med sina skickligaste elever, och med ouverturen till den Stumma från Portici, utförd på fyra pianos, började concerten. Sång och pianomusik omvexlade med hvarandra; det gick rätt bra för de unga diletterterna och deras auditorium var högeligen belåtet. De goda landboerna voro lätt nog tillfredsställda och alla förklarade, att de haft en högst njutningsrik afton, samt complimenterade lärarne. Allt var idel fröjd och glädje och ur den varma, upphettade salen ilade man efter concertens slut ut på gården, der månstrålarne lekte kurra gömma mellan de lummiga träden. Hur herrligt och friskt var ej derute! Ljumma vindar kringförde de balsamiska ångorna från träd och blommor, som af det milda månljuset erhöilo en

underskön belysning, tjusande alla sinnen, under det en Whip-poor-will lät höra sina enformiga toner i det stora acacieträdet och unga hvitklädda gestalter sväfvade fram bland trädens skuggor. Det är svårt att en sådan natt slita sig ur naturens sköte, då man omslutes af tusende förtrollningar, som äfven det kallaste hjerta ej mäktar emotstå — men *Lorentz* ringde stora klockan och förtrollningen var bruten.

Nästa dag var scenen förändrad. Högtidsdrägterna voro nedpackade, de glädjestrålände ansigtena tycktes ha gjort dem sällskap. Resvagnar stodo i mängd ute på gården, under det andra rullade bort. Afskedsord blandade med tårar vexplades. De bortresande voro sorgsna, de qvarstannande kände saknanden än bittrare och sjelfva himlen var mulen. Den sista vagnen försvann och snart hade *Limestone* åter påtagit sig den qväkarlika hvardagsdrägten samt låg i sin dal stilla och ödsligt som förut.

Ett giftermål.

V.

Om man frågar Sydländningen, hvilken årstid han föredrager, blir svaret gemenligen hösten. Vintern är honom stundom för kall, sommarn för varm och våren, huru herrlig och rik den än är, medför dock ofta mattighet och trötthet, samt utgör den heta årstidens förebud, och få sydländningar förena sig med nordboen i att upphöja sommarens behag. Hösten och särdeles slutet deraf, som kallas indianska sommaren, är således den af amerikanaren mest beprisade. Den under Juli, Augusti och ofta äfven under September tryckande hettan tempereras då af friskare vindar och man kan våga sig ut medan solen står temligen högt på himlen, utan fara för solstyg eller feber. Luften är så ren, så angenäm, att man tycker sig insupa lifskraft och mod med hvarje andedrag; himlen hvälfver sig högblå och klar öfver en jord, der skogar och fält skifta i otaliga nyanser af grönt, brunt, rött och gult, och man kan verkligen i fullt mått njuta af sin tillvaro. Mellan det gröna löfverket framglänsa korallröda bär, än på buskar, än bland jern-

ekens ljusgröna, taggiga blad, under det åtskilliga rankväxter, inflätade i träd och buskar, än bortgömma, än locka åskådaren med sina svarta och mörkblå bär, hvaribland dock flere slag äro giftiga. Blommor, som under sommarhettan förtorkats, pryda och försköna ånyo kullar och dalar; men man återfinner ej mera bland dem vårens täcka barn med fina, ömtömtåliga blomblad, doftande, färgrika kalkar. Höstblommorna hafva en helt annan karakter: de äro en bild af den mognare ålderns skönhet, yppig, ståtlig och allvarlig. Gult och violett äro de rådande färgerna: man ser *Liatris* med vackra gredelina, oftast i ax sittande blommor, astrar i mängd, skiftande i alla nyanser från hvitt till mörkgredelint; talrikast äro dock *Solidago* eller gullris, hvaraf finnes många species; de betäcka stundom stora fält med sina höga, gullgula blommor. Och i trädgårdarne räknar man åter knopparne på rosenbuskarne, som bjuda på herrliga, doftande, yppiga törnrosor, under det hundratals blyga violer endast genom sin välukt gifva tillkänna att de gömma sig bland sina ymniga blad. Den indianska sommaren varar ofta långt in i November och det är under denna årstid, vi skola göra än ett besök vid *Limestone*.

Det stora skoluret går der sin vanliga, jemna gång, ty *M:r C.* är en god urmakare, som ser till att mekaniken är i fullkomlig ordning och när det en gång blifvit uppdraget, går det vanligen ganska bra sin bestämda tid, ehuru det fordrar noggrann eftersyn. Sedan den stora examen, vi der bevisat, hafva studierna och fliten lidit föga afbrott; men ånyo började man räkna veckorna, som återstodo till dess skolan skulle upplösas i medio af December; mer än ett ungt hjerta klappade af längtan efter den stund, då *Limestones* stora salar skulle utbytas mot det kära hemmet, dyrbart för de flesta, hur litet och inskränkt det än måtte vara.

Vår gamla bekanta, *Cicely*, deltog dock föga i dessa uträkningar. Flera af hennes vänner hade märkt, att hon alltsedan examensdagen varit ovanligt tyst och nedslagen och hennes yngre syster bönföll ofta, men alltid förgäfvets, att få veta anledningen till denna tungsinhet. Endast när posten medförde ett bref med välkänd stil återkom på en stund hennes fordna liflighet, men efterträdades åter af en oro, som hon ej kunde dölja och af hemliga samtal med hennes vän *Carry*. Man gissade och undrade, funderade och gjorde slutsatser, men visste dock ej rätt hvad som var åt *Cicely*.

Det var den 5 November. *Lorentz* måste ha kommit upp helt yrvaken, ty han råkade att slå gongongen, signalen till uppstigning, en hel timma för tidigt, och man kan ej föreställa sig hvilken oreda detta åstadkom. I stället för gryningen, vid hvars matta dager

man vanligen steg opp och klädde sig, rådde nu endast mörker, och en allmän förskräckelse uppstod, innan man hunnit förvissa sig om att ingen fara var å färde. Men knappt hade flickorna kommit under fund med att det endast var *Lorentz'* misstag, som sålunda i otid stört deras ljufva morgonsömn, förrän de beslöto att derigenom förskaffa sig en liten extra muntration, hvarföre de i massa rusade till *M:rs C—s* rum och under höga rop och skrattsalfvor ropade på ljus. *M:r C.* måste i egen hög person ut för att stilla de unga rebel-lerna och mana dem att återgå till hvila. Detta skedde också, men dermed voro ej morgonens tilldragelser slutade, ty vid frukosten kom efterräkningen; då haglade anmärkningar öfver anstiftarne af oredan, hvilka tilltalades i ganska allvarsamma ordalag, och *Cicely* såsom varande bland de äldsta, erhöll en sträng tillrättavisning. Den högljudda munterheten dämpades af principalens mulna panna och hårda ord, men snart upptogo studier och lexor ånyo tid och tankar.

Klockan hade slagit tolf och fristunden var inne. Lärarepersonalen begaf sig till sina rum för att få njuta den ostörd; flickorna sysselsatte sig endera med eftermiddagens lexor eller talade sins emellan om morgonens tilldragelser. Plötsligt utbredde sig ett rykte, som först hviskades bland några få, men sedan hastigt spridde sig bland mängden, att *Cicely Atkinson var försvunnen*. Man sökte henne öfverallt, men hon fanns ej och ingen kunde ge någon upplysning om henne. Saken kom till *M:r C—s* öron och han blef orolig, samt började anställa efterforskningar. Se här hvad man då fick veta:

Postdagen förut hade ett bref ankommit till *Cicely*, hvars innehåll hon ej meddelat åt någon, men som dock tycktes hafva förorsakat henne mycken oro. Denna dag hade hon ej några lektioner längre än till kl. 11, hvarföre hon då gått upp på sitt rum, der system dock en stund senare förgäfves sökt henne. Någon af byfolket hade märkt att kl. $\frac{1}{2}$ 12 en buggy stannat vid grinden, som förde till *Limestones* gård; ett ögonblick derefter sågs ett ungt fruntimmer, bärande ett knyte i handen, komma ut från seminariet; hon hade uppstigit i buggyn, hvars körsven var en ung herre, och snart hade de begge två försvunnit i ett moln af dam. Under det man sålunda började finna lösningen till gåtan, kom ett bud från en af grannarne *M:rs Fernandez*, gemenligen kallad *Tant Sally*, hvilket underrättade *M:r C.*, att hon på hemvägen från sitt plantage mött *Cicely Atkinson* i sällskap med en ung herre.

Skolans föreståndare voro allvarsamt oroliga, fruktande att denna tilldragelse skulle inverka menligt på allmänna opinionen

och skada seminariets anseende, hvarföre *Doktor C.* beslöt att genast sätta efter och söka upphinna flyktingarne. Han följde den väg, som de tagit, erhöll älven underrättelser om dem, men de hade fått för långt försprång. När han kom till *M:r H:s* farm, fick han höra att de lemnat densamma endast en half timma förut men all förföljelse var nu fruktlös. De voro nemligen redan för- enade genom äktenskapets heliga band, ty hos *M:r H.* funno de en prest, ditkallad af *M:r Pagan*, brudgummens syster och ett par andra vittnen. Man gör nemligen föga omständigheter vid giftermåls ingående i Amerika; lysning kommer aldrig i fråga, och när kontrahenterna uppgjort saken sins emellan, behöfves endast den kyrkliga välsignelsen, ja, icke ens denna är nödvändig, emedan den *civila* ceremonien till och med kan förrättas af en magistrats- person, och derigenom tillräckligt helga och stadfästa den ingångna förbindelsen. *D:r C.* kunde således ingenting uträtta, utan måste med tungt hjerta återvända till *Limestone*, och der omtala att enleveringen denna gång fullkomligt lyckats.

Att denna sak skulle uppväcka stor sensation i och omkring Seminariet var naturligt; ty ehuru enleveringar visst icke äro något oerhördt i *Amerika*, höra de dock ej till hvardagshändelserna. Också utgjorde den under några dagar medelpunkten för allas tankar och samtal, samt diskuterades på många sätt. Somliga och deribland de bäst uppfostrade ogillade *Cicelys* handlingssätt, andra skrattade åt det behändiga sättet, hvarpå de älskande undkommit och nått målet för sina önskingar och några, fruktar jag, afundades bruden och skulle hyst föga motvilja att följa hennes exempel.

Efter några dagar kom ett bref från *M:r Pagan*, anhållande om *M:rs Pagans* kvarvarande effekter, som också utlemnades. De nygifva hade styrt kosan till *Chester*, der *M:r Pagan* var bosatt, och efter någon tids förlopp lyckades de erhålla föräldrarnes för- låtelse. Huruvida välsignelse och lycka hvila öfver det sålunda ingångna äktenskapet, derom kan jag ej underrätta mina läsare, men jag har hört den anmärkningen göras, att förbindelser avslutade på sådant sätt sällan blifva lyckliga. Skola vi önska att ett undan- tag måtte ega rum i detta fall?

L. S.

SPRIDDA BILDER, UPPFÅNGADE I FLYGTEN UNDER
SOMMARFÄRDER I FREMMANDE LAND.

II. *)

Lacus Larius.

»Också jag var i Arkadien.»

Vi skiljdes i *London*, min läsare, just vid *London Bridge station*, om jag mins rätt, och träffas nu i *Cadenabbia*.

»Ca—de—na—»

.....*nabbia* — just så.

»*Cadenabbia!*» upprepar du och tar i minnet en öfversigt af hela den civiliserade världen, för att få yeta hvar du är hemma; men stannar måhända vid den öfvertygelsen, att den okända orten måtte tillhöra den *Arkadiska* geografin, hvilken du kanske ännu ej så noga studerat. *Ebbene Signore* eller *Signorita!* det är icke så illa gissat.

Geyer har sagt att forntidens Svenskar studerade geografin på sina krigståg; vi nutidens deremot öfva detta studium såsom turister. Som du ser häröfvan, var också jag en gång i *Arkadien* (såsom turist förstås) och fick så pass mycken hum om landets geografiska läge, att jag en tid verkligen funderade på att utgifva en vetenskaplig afhandling deröfver. Men nu är det der gudomliga *Arkadien* ett flyttbart land, såsom hvar man vet, och jag fann det därför litet qvistigt att med strängt vetenskaplig noggrannhet bestämma dess läge, väl vetande att mina enskilda hypoteser skulle erhålla tusen sinom tusen motståndare. Så påstår t. ex. en af mina vänner envist, att det rätta *Arkadien* är beläget vid en af *Södermanlands* leende insjöar, en annan, att det blifvit införlifvadt med ett visst fideicomiss i *Östergöthland*; en tredje återigen bedyrar att *Arkadien* är liktydigt med *Getapulien*, under det en fjerde påstår att det icke kan existera utom *Wermland* »du sköna, du herrliga land»; en femte att det är i full blomstring på *Kaptensgatan* i *Stockholm* och en sjette, att det är synonymt med en våning vid *Gustaf Adolfs torg* och eget ekipage. Slutligen bedyrar en sjunde, att intet *Arkadien* någonsin har funnits eller skall komma att finnas till i världen, medan en åttonde försäkrar mig att man kan finna det öfverallt med — »en koja och ett hjerta.»

*) N:o 1, se föregående häfte, art. »*En Omnibusfärd och ett Morgonbesök i London.*»

Men jag skulle aldrig sluta om jag ville upprepa alla olika påståenden, jag hört, angående *Arkadiens* läge, och jag måste därför inskränka mig till min egen erfarenhet, hvilken, med förbigående af allt som rör »kojan och hjertat», förlägger det mystiska landet just ungefär der, hvarest 27:de graden longitud skär den 46:te graden latitud. Och i närheten af denna punkt är den lilla byn *Cadenabbia* belägen der vi, dig ovetande, min läsare, stämt möte. Heru du kommit dit kan vara detsamma — allt nog, du har haft fri resa och inga besvärligheter och bör således enligt alla menliga beräkningar vara vid briljant humör, då du nu med mig och mina reskamrater utträder från den svala försalen i *Cadenabbias* hotell på terrassen utåt sjösidan. Och tryckte dig än 7 sorger och 8 bekymmer, så måste de alla vika för den tjusande anblick, som här möter dig. — Sorgerna måste fara sin kos med den lätta morgonbrisen, bekymren smälta bort i det varma gyllene solskenet och den sista förtreten sväljas med första fulla andedrag, du insuper af den klara genomskinliga luften. Du ser dig om med upprymda, men frågande blickar och jag bör väl i hast presentera de olika föremålen för dig, innan vi tillsammans göra deras närmare bekantskap. Till en början skulle jag vilja föreställa för dig mina vänliga reskamrater, om jag ej hade en obestämd aning om att J redan ären gamla bekanta; dessutom ser du, att de just nu äro mycket upptagna af hvarandra, gissar kanske att de tu äro ett, och finner under sådana förhållanden bäst att (*faute de mieux*) hålla till godo med mig, din makalösa vän, som också är redo att hel och hållen egna dig sin tjänst och efter bästa förmåga besvara de tusende frågor, som sväfva på dina läppar. Så vet då, att den höga klarblå rymden, som hvälfver sig öfver ditt hufvud, så ren och genomskinlig, att du tycker dig kunna se genom den ända in i paradiset, är söderns beprisade himmel, att de terassformiga stränderna med sina skuggiga parker, sina blomstrande trädgårdar och glänsande villor är *la bella Italias* mångbesjungna jord, och att slutligen den glittrande vattenspegeln vid din fot, ur hvilken du ser likasom en ny himmel och en ny jord blicka dig till mötes, är *Comos* förtrollande sjö, de gamles *Lacus Larius**). Den drömmande morgonen tyckes ha glömt sin skira töckenslöja efter sig på den djupblå vågen; men redan är den här och der sönderrifven af lekande vindflägtar, och snart ljusnar den mer och mer, likasom smältande i det varma solskenet. Dock försvinner den aldrig, som du ser, utan hänger lik ett klar-

*) Fader *Bædeker*, af hvilken jag lärt min latin, omtalar dock icke att den gamla benämningen härledde sig fråⁿ en art fiskmåsar, på Romarspråket *Larius*, som i tusental lära finnas vid sjön.

blått, penomskinligt flor mellan dig och de omgifvande föremålen. Af dessa fångslar den motsatta stranden först våra blickar. Der midt emot oss, ytterst på det långa näset, som klyfver *Comos* södra vattenspegel i tvenne långsmala vikar, ser du den lilla staden *Bellagio*, med sitt förträffliga hotell, omgifvet ända ned till sjöbrädden af trädgårdar och terrasser; och der ofvanför på den branta bergshöjden framskymta *Villa Serbellones* hvita murar mellan svällande drifvor af grönska. Längre inåt viken på samma sida titta *Villa Melzis* smärta kolonnader fram, under den blå lufts löjan, likasom för att helsa god morgon på grannen midt öfver viken, den stolta och undersköna *Villa Sommariva*, thronande som en drottning bland blommande orangelundar på vinbekransade terrasser. Den omgifvande parken sträcker sig helt nära intill *Cadenabbia* — —

»Tyst! var det ej en näktergal?»

Jo visst! den skalken har försöfvit sig i närmaste rosenhäck och slår nu sin första drill.

»Men känn då hvilken doftande vindfläkt!»

Det är den vaknande naturens första andedrag.

»Och hör — hvad är det?»

Det ringer till morgonbön i den lilla kyrkan, som ligger likasom uppkastad i en bergsklyfta på *S:t Martinoklippan* uppöfver *Villa Sommariva*, men som vi ej kunna se härifrån. — Men kom nu! der gå våra reskamrater redan utåt den smala strandvägen fram till Villan, låtom oss följa efter. Solen bränner het under några minuter, men snart äro vi i skydd under parkens lummiga kronor och mötas der af allt, som kan tjusa ögat och fångsla sinnen. Kastanjer och sycomorer höja sina lefvande solskärmar öfver våra hufvuden, orangelundarne smeka våra näsor med sitt berusande doft, magnolierna bjuda oss en morgondryck ur sina mjellhvita daggyllda kalkar, vinrankan slår sina mjuka armar omkring oss, likasom för att hålla oss kvar, och rosorna kyssa oss i förbigående med doftande morgonfriska läppar. Du gripes af ett oemotståndligt drömmande välbehag, men känner dig på samma gång mildt fångslad, fjettrad såsom af blomsterbojor, och, helt rädd om din ädla frihet, ser du dig varligt omkring efter någon *Armida* eller *Felicia*. Men till lycka för ditt lugn möter du ingen varelse, som kan rättfärdiga dessa farhågor. Du fattar då mod på nytt och följer oss uppför terrassernas marmortrappor, prydda med grupper af dryader och fauner eller hvad de allt föreställa, under det sorlet af spelande springbrunnar locka dig till en och annan krokväg in mellan doftande bosquéer och blomstergrupper, högt öfver hvars svajande grenar du ser den spelande vattenstrålen kröka sig i solljuset eller

upplösa sig i milliontals glittrande droppar, eller ock uppkasta i höjden några luftfyllda brokiga bollar, lekande fånga dem igen och ständigt åter slunga dem uppåt. — Men slutligen ha vi alla hunnit den vackra portiken till villan och begifva oss, förda af en gammal tjenare i grannt livré, genom de ståtliga, men obebodda rummen. Här äro svala marmorsalar, präktiga spigelsalonger och små förtjusande boudoirer, från hvars fönster ögat alltid mötes af någon intagande taffa. Än är det *Comos* blåa vattenspegel i hela dess längd, med sina undersköna, halft beslöjade stränder och sin höga strålände himmel; än är det blott en liten del af samma taffa, framskymtande genom en öppning i trädgårdens häckar — en blå strimma af det glimmande vattnet med ett litet cottage, eller ett skimrande sommarpalats i fonden; än ser du ingenting annat än ett smalt trädgårdsperspektiv — en hvälfvd kolonnad af vinträd, slutande vid en vattenbassin, derur ett källsprång sorlande uppstiger. Men ett utrop från någon af våra reskamrater lockar hastigt våra blickar från de fångslande naturtaflorna inåt den höga luftiga marmorsal, hvars dörrar man nyss uppslagit; — och omedvetet flyger samma beundrande utrop från mun till mun. Men akta — akta dig, kära läsare! här har du den förtrollerska, hvars närhet du så instinktmessigt anat. Ser du den smidiga gestalten, de sköna formerna, de rena dragen, den omedvetna gratien i ställning och åtbörd? och den ömma blicken sedan — det vemodiga men obeskrifligt kärleksfulla uttrycket? — Men lyckligtvis är det icke mot *dig* de smältande ögonkasterna riktas — icke mot *dig* som den sköna handen så längtansfullt räckes — icke *dig*, som de svällande läpparne bjuda sin kyss. — Lyckligtvis — jag upprepar det — har denna förtrollande *Felicia* redan funnit sin *Astolf*, eller rättare, *Psyche* har funnit sin *Amor* — men blott för att för alltid förlora och begråta honom. Hvarför? Fråga *Mythen* — fråga *Canova* —

»Fråga de hjertan, som älskat, de veta,

De känna den våg i hvars famn han funnit sin graf.»

Men jag vågar ej låta dig dröja längre i detta féepalats — du ser så drömmande, så sensible ut, att jag fruktar du låter fånga dig här för alltid, och då vore jag af med min läsare, en förlust, som jag med alla lofliga medel tänker afvända ifrån mig. Kom därför — slit sönder det nät af veklig poesi, hvarmed dessa förtrollande omgifningar snärjt dig — förjaga det vemodiga intrycket af *Psyches* olycka — »*Torka tåren af din kind,*» ifall du låtit den komma så långt — härda dig vid betraktandet af *Alexander* den stores krigståg, som börjar vid dörren och bär af

uppåt väggarne allt framgent — planeradt och på det lyckligaste utfördt af Nordens *Canova* — *Thorvaldsen* — kasta blott i förbi-gående en blick på en *soi disant* botfärdig *Madgalena* och en långt ifrån botfärdig *Venus* — stick en zecchino i handen på den bugande ciceronen och kom ut igen i Guds fria natur. Här kan du hvila en stund, andas ut, och mätta ditt njutningslystna öga med anblicken af den undersköna tafla, som nu ohöljd och fri ligger framför oss. — Men tyst! hör du de lena Italienska vokalljuden, som klinga genom den lätta luften och nå örat med samma känsla som smekningen af en älskad hand når din kind. Det är vår roddares tillrop att *il gondole* är färdig och att man väntar på oss för öfverfarten. Med några lätta språng äro vi nere utför de öfre terrasserna, ila hastigt genom en kort allé af svajande vinrankor, skynda förbi den sista sorlande fontänen och derpå snabbt som vinden utför den nedersta terrassens trappor — smyga oss ännu ett stycke framåt under slokande tårpilar, hvars mjuka lumiga grenar doppa sig i vattenbrynet medan de afundsjukt dölja det yttre sceneriet för våra blickar, till dess vi slutligen vid en ut-huggning i löfverket finna den undangömda landningsplatsen samt gondolen med våra reskamrater och roddaren väntande oss. Och efter några ögonblick gunga vi på den genomskinliga vågen, djupblå och klar som det nordiska ögat, och se oss tysta omkring, väl vetande att den fattiga svenskan icke eger ord att måla den yppiga sydländska naturen. Fransosen har sitt »rrrrravissant!» varieradt med tusende utrop; Tysken sitt djupt betonade »wunderschön!» med ett tillägg af »enthusiasmierend!» i utomordentliga fall; Engelsmannen sitt öfversättliga »beautiful, indeed!» Men ovan vid hvarje starkare accentuering, rädd för alla utrop och skygg för of-fentligheten såsom det heter, tiger Svensken och samtycker. Men blir honom tystnaden slutligen för tung söker han, såsom vi nyss, genom liknelser ett uttryck för sina intryck.

Hvad liknar den väl då, denna varma solbelysta scen, på en gång så drömmande och så liffull, så vexlande och dock evigt densamma? Vill du veta det? — Den liknar, (men tyst, tala aldrig om'et,) den unga flickans hjerta, i det ögonblick då den första kärlekens sol gått upp deröfver. Jag tittade in dit en gång och fann der samma vältaliga tystnad, samma drömmande lif; samma omätliga kristallklara djup och samma höga strålande himmel, återspeglade i hvarandra; — och slutligen skönjde jag äfven, der som här, en och annan ljufilig *Villa i ren* stil, smydd af rosor och omhuldad på allt upptänkligt sätt, men dömd att ramla, den också en gång, såsom *Comos Villor*, för tidens åverkan. — — — Men nu är det slut med alla

drömmar och liknelser; roddarens hurtiga »*eccoci!*» återför oss till verkligheten på samma gång hans sista raska årtag för båten i land nedanför *Bellagio*, der *il signor Genazzini* står bugande och leende på bryggan, helsande oss med ett väljudande »*benvenuto!*» och erbjudande oss alla bekvämligheter, hans berömda hotell har att skryta med. Passerande åtskilliga lifliga grupper och familje-scener i trädgårdens bosquéer, följa vi vår värd och hafva snart installerat oss i hvar sitt rymliga, svala rum, med utsigt öfver sjön, der vi lemna dig att njuta en behöflig hvila. — — — — —

Först ett par timmar senare, efter ett uppfriskande bad i *Comos* svala fann samt en lätt och sen middagsmåltid i den luftiga matsalen, sammanträffa vi åter i en af trädgårdens vackraste bosquéer, der jag redan suttit en lång stund och lyssnat till samtalet mellan en äldre engelsk lady och den ena af mina reskamrater och gladt mig åt att se huru lätt och snabbt två öfverlägsna andar, två djupkänsliga hjertan, två älskvärda väsenden förstå hvarandra, äfven då de tillhöra skiljda nationer med olika modersmål. — Men solen börjar redan luta mot vester och i trots af samtalets intresse begynner jag känna en liten oro öfver vår overksamhet — en oro som följer turisten lik en skugga, så länge han har något vackert eller märkvärdigt obesedt, som ej låter sig uppskjutas till morgondagen. Äfven min andre reskamrat börjar röra på sig och speja uppåt höjden som vi böra ha bestigit innan solen sjunker. Snart avslutas också samtalet och vi bege oss å väg såsom på f. m. *de tu* arm i arm, och du och jag, min läsare, sida vid sida, lediga och fria som fogeln i luften. Men vi ha nu föga tid att språka, ty det gäller att springa i kapp med solen, och *vår* väg bär uppför — ideligen uppför genom smala, illa stenlagda och skräpiga gator, kantade med små oansenliga hus, eller af murar i hvars springor stora buskar af blommande oleander sticka ut — ofta så långt att de till hälften stänga vägen och sopa oss i ansigtet med sina rosenröda, mandeldoftande blomklasar. Se der en — den vackraste jag ser — fäst den i din hatt och låtom oss skynda vidare uppåt. Nu komma vi till några trätrappor och då går det lättare! skynda, skynda bara — se hur brådtom solen har! — Men hvarför stannar du? — Ts— hör! en vacker men entonig sång — hvarifrån kan den komma?

»*Dal Filatoio, Signora*», svarar med djup altstämma den lilla täcka brunetten, som öppnar portarne till *Villa Serbellones* park och skall föra oss vidare uppåt höjden. Sången från silkesspinnerierna nere i staden följer oss på afstånd och liksom bevingar våra steg, hvilka ila allt fortare och lättare på den breda vägen, som

mellan ståtliga grupper af valnöt- och kastanje-träd, almar och cypresser slingrar sig fram öfver den grönskande sluttningen. Men — en blick uppåt till höger säger oss, att vi ännu ha ett godt stycke kvar till den högsta bergstoppen ytterst på näset, och på andra sidan åter sjunker solen allt djupare ned mot de fjerran Schweizer-alperna. Lifvande hvarandra med den Longfellowska uppmaningen *excelsior! excelsior!* sträfva vi ännu ett stycke uppåt, med blicken fästad på solen. Men se! — der i norr rodna redan vid hennes blick, *Graubündtens* och *Veltlins* skrofliga, här och der snötäckta bergstoppar, medan de höga kullarne i vester smycka sig i skönaste färgprakt för att bereda henne ett värdigt emottagande. Låtom oss stanna här och se det präktiga skådespelet till slut. Det är ej allom gifvet att nå den högsta höjden, och under det fåfänga försöket att hinna dit kunna vi förlora mycket. Och medgif, att anblicken är storartad nog äfven från vår lägre synpunkt — större än att du kan fatta den i en enda blick — skönare än du eger ord att beskrifva; jord, himmel, vatten — allt skimrar i ett ständigt crescendo af glödande färgprakt och det synes som skulle hela naturen vilja flamma upp i en enda stor, helig offerlåga. — Men just som vi vänta att detta eller något annat öfvernaturligt fenomen skall inträffa — oss och andra resande till ära — kommer ett förargligt moln och skymmer solen, återger scenen dess vanliga — visserligen sköna, men dock ej öfverjordiska färgton, och betraktarne en nyktrare sinnesstämning. Vi begagna oss af entre-akten och skynda vidare uppåt höjden, hvilken nu antager en vildare karakter; vägen smalnar och blir slutligen blott en trång gångstig, som kröker kring skrofliga klippstycken och slingrar sig fram mellan den glesa barrskogens tufvor tills den slutligen tyckes bära af rätt in i berget. Vi stanna ett ögonblick tvekande, men vår ledsagerskas djupa stämma höres inifrån: *venga Signore, venga Signora!* och vi inträda i en sval grotta, dels naturlig, dels sprängd i klippan, och skynda vidare allt längre inåt, tills plötsligen vår cicerones uppmaning att stanna, hejdar oss — och vi se framför oss genom den östra grottöppningen den mest förtjusande lilla talle — en lång blå strimma af sjön slutande vid en brant strand, utför hvars klippor en dansande fjellström kastar sig, yrande af hvitt skum. »*E il Fiume di latte, Signore*» förklarar *Nannetta* och upplyser oss äfven om namnet på den lilla staden, *Varenna*, nedanför kaskaden, under det vi tysta och betagna betrakta det vackra skådespelet. Men snart lockar ett utrop af reskamraterna våra blickar åt motsatta sidan, der en ny, hänförande miniatyrbild — *Villa Somarriva* på sina vinbekransade terrasser, återspeglad af vattnet — synes lika-

som inflyttad i den trånga ramen af den andra, med grönskande löfverk kantade grottöppningen. Medan vi ännu stå fängslade af beundran vid den oväntade anblicken, frambryster solen genom molnet och ger scenen en magisk belysning. Vid en blick tillbaka finner du att äfven *Fiume di Lattes* snöhvita skum fått en rosenfärgad skiftning. Du ser dig om, än åt den ena, än åt den andra sidan, oviss hvilkendera du skall skänka företrädet. Dessa båda tafloer synas lika två oskattbara smycken, med hvilka du skulle vilja pryda en drottning i skönhetens och godhetens rike. Men jag räds du skulle stå der och titta ännu, om vi ej med lock och pock dragit dig med oss än ett stycke upp, ut på den högsta klippspetsen, ytterst på näset, der du har den vidsträcktaste utsigt öfver de trenne fjärdarne af sjön. Hvardera af dessa har sitt eget skaplynne likasom sitt eget namn. Öster ut ser du den långsmala *Lecco*-viken, omgifven af lägre, väl odlade stränder, der städerna och byarne äro talrikare än villorna. I vester åter ser du den egentliga *Como*-fjärden, med de höga, i yppig vegetation prunkande stränderna, bildande en hel serie af högre och lägre kullar, som afteckna sig mot den glödande horisonten i vågrika konturer, och gömma inom sina massor af grönska tusentals villor, landthus och byar med här och der en skimrande kyrka, uppkastad i någon bergsklyfta, der den ser nästan alldeles oåtkomlig ut. Och slutligen har du, i norr, *Colicos* vida vattenfält, hvars bräddar, alltifrån *Il Fiume di latte* på ena sidan och den lilla staden *Menaggio* på den andra, uppstiga allt brantare och antaga en mer och mer vild och pittoresk karakter. Längst i norr sammansmälta de slutligen med *Graubündtens* och *Veltlins* väldiga, klippmassor, hvilka såsom med jätteklef terrasslikt nedstiga från den eviga snöns område, genom alla vegetationens vexlande grader för att i orangens och lagrens skugga bada sin fot i *Comos* blåa bölja. — Men det blir sent medan vi stå här och poetisera; en sval vindfläkt krusar redan vattenspegeln — ett tecken att solen sjunkit bakom den svällande molnbädden — färgspelet aftager, de fjerran höjderna blåna mer och mer, och en och annan blek stjerna framtindrar redan öfver våra hufvuden. Du får ej dröja längre; kasta en sista, en dröjande blick på det storartade sceneriet, säg farväl åt den vackra *Nannetta* och låtom oss skynda ned en annan väg genom parken, förbi de öfre terrasserna af *Bellagio* och vidare utåt de öppna fälten bortåt *Villa Melzi*. Men här synes icke mera någon gångstig — en häck stänger vår väg — tänk om vi gått vilse! — En flock hemåt vandrande arbetare, samt en tjock *Pater*, ridande en åsna, hvilken medelst ryckningar i svansen styrdes af en bredvid springande pojke,

ha vi länge redan passerat och nu synes ingen lefvande varelse till. Men tyst! — der klingar åter samma enformiga sång som från *il Filatoio* — den växer i styrka, den närmar sig tydligen — och se der ha vi sångerskorna — en hel skara af unga flickor, som från en annan sida bestigit höjden och nu taga af uppåt byvägen derborta. Inom några minuter ha vi genskjutit dem, språkat dem an och fått deras löfte att följa oss till ingången af *il Giardino della Villa Melzi*. Och här vandra vi nu genom de doftande majsfälten, omgifna af de vackra mörkögda flickorna, hvilka skratta och prata än med oss, än med hvarandra. *Marietta*, som tyckes vara den lilla flockens anförerska, berättar oss om *la Filatrices* (spinnerskans) föga afundsvärda lott — huru hon dagen lång drar det fina silket ur de små ljusgula *bozzoli*, (pupporna,) som i det varma vattnet dansa under hennes händer; huru hon allt medan arbetet varar är förbjuden att tala ett enda ord, men huru hon tröstar sig med att sjunga från morgon till qväll. På vår bön att de nu ville sjunga något för oss, svara flickorna till en början blott med ett blygt skratt under det de förgäfves uppmana den ena den andra att börja. Slutligen öfvertalas de dock genom *Mariettas* bemedling; de djupa klangfulla rösterna uppstamma en vacker *Canzone del Marinai*, och beledsagad af den friska sången går vandrigen öfver de obanade fälten dubbelt så lätt, tills vi slutligen stanna vid *Villa Melzis* trädgårdsport. Efter ett vänligt afsked från de glada sångerskorna inträda vi — i elfvornas land — och hur vill du väl att vi skola kunna beskrifva detta? »*Wunderlich! Wunderlich!*» Mystiska skuggor, silfverklara måndagrar, doftande liljor, blekblå hortensier, hviskande vindar, sorlande källsprång, susande tårpilar, som med sina mjuka daggstänkta hängen smeka vandrarens panna — tag allt detta — och tag dertill en gnistrande stjernhimmel, hvälfd öfver *Comos* djupblåa vattenspegel — och gör dig en bild af *Villa Melzi* i månsken. — Tag se'n en båt, om du kan få, och glid sakta hän öfver det skimrande djupet, just der hvarest månen banat dig en ljus väg, som leder direkte fram till *Genazzinis* terrass. Afskeda din roddare, välj dig en undangömd plats bakom de många samtalande grupperna på terrassen och njut af den herrliga aftonen ännu långt efter det vi från fönstret deruppe sakta tillhviskat dig ett vänligt *buona notte!*

Och när ändtligen tröttheten besegrat dig — då själen slumrar in, sjelfva skönhetssinnet domnar och dina ögon slutas — sof då sött och dröm att också du varit i Arkadien.

Esselde.

DE UNGA. *)

(Till Redaktionen af *Tidskrift för Hemmet.*)

Fastän så mycket godt i verlden sker
 De ädla ständigt af oss fordra mer!
 Vi nedslå ögat för de goda, ömma,
 Som handla, verka medan vi blott drömma;
 Ty flickans lif är ju en loftid än,
 Då hon blott far emot, ej ger igen.
 Så faller daggen medan blomstren sofva,
 Hon är dock ej förspilld, den himlagåfva.

Vi på de ungas vis än ana blott
 Att under lefnadsdagen blir vår lott
 Ej blott i hemmet frid och glädje sprida,
 Men äfven modigt för det goda strida
 Och verka för de menniskor, som rå,
 Med oss om lif och sol och himmel blå!
 Och att få kämpa så tillsammans alla
 För adelskapet, vi, Guds rike kalla.

Berätten mer hvad ädla qvinnor gjort!
 Ja, talen om allt godt och skönt och stort!
 Det är ju meningen af eder saga
 Att höga föredömen ge oss, svaga.
 Och goda uppsåt mycket ju förmå
 Om tidigt dem inryms en hjertevrå;
 De vidga själen — vanans skal de bräcka
 Och perlan röjes i vårt väsens snäcka.

När vi uti vår ålders morgonstund
 Fått med oss sjelfva komma under fund;
 Fått drömma bort ett år och par, er väntan
 Blir godt belönad, hoppas vi, med räntan
 Vi ämna draga på det kapital
 Af tankar, känslor, hjertat då sig stal.
 Vi en tribut er ge från drömmeåren,
 Som frö i blomma ränta gettom våren.

*) Insändt.

MUSIKALISKT SMÅPRAT.

Käraste unga pianiste!

Sedan dina händer och fötter vid olika tillfällen utgjort föremål för våra betraktelser, skola vi i dag taga ditt öra i anspråk; förutsatt naturligtvis att du vill låna oss det på en stund.

Hvilken besynnerlig tingest är ej »*detta lilla lockomgjutna öra*» denna lilla intrikata, rosenröda, halft genomskinliga labyrinth, påminnande om det inre af en *Murex purpurea* eller om en törnros, en så kallad *Maidenblush* i genomskärning.

Sällsam är, i sanning, byggnaden af denna invecklade labyrinth, der så många olika ljud, så många välljud och missljud, (för att icke tala om oljuden) bana sig väg och, långt ifrån att förirra sig, alla likasom drifna af en omedveten instinkt skynda fram emot målet. — Låtom oss för roskull följa ett af dessa ljud på den ilande färden och på så sätt göra oss litet hemmastadda i den underbara byggnaden. Antag då att t. ex. en spänd sträng blifvit af stråken bragt i en svängande rörelse med en hastighet af 880 svängningar i sekunden; och att strängen genast meddelar denna rörelse åt den omgivande luften, hvars vibrationer åter blixtnabbt uppfångas af den yttre synliga *öronsnäcken*. Här hafva vi då ljudet, (eller rättare luftrörelsen, ljudvågorna, som skola meddela det ännu ej förnimbara ljudet), likasom fångadt; det kan ej slippa ut, det måste framåt. Och rastlöst ilar det också vidare genom en lång mörk gång (»*hörselgången*,») och slår emot väggen, (»*strumhinnan*,») som afstänger densamma. Men utan att hejdas här af, svingar det sig med hjälp af »*stigbygeln*, genom fönstren innanföre, (»*det ovala*» och »*det runda fönstret*») in i *Labyrinthen*, ett slags hemlig verkstad, hvars mystiska redskap, »*hammaren*» och »*stället*», genast sättas i rörelse för att bana ljudet väg in i den inre »*förgården*»; derifrån ilar det åter genom några besynnerliga »*halscirkel-formiga gångar*» och intränger längst in i det innersta af byggnaden, (»*Snäcken*»), hvars alla små otaliga celler det tar i besittning. Här sätter det sig nu medelst en mängd ytterst känsliga föreningsband (»*hörselnerven*» och dess *förgreningar*) i beröring med hjernan, och i och med detsamma i en hemlig, ännu aldrig förklarad gemenskap med din bättre hälft, ditt ädlare jag — kalla det förnuft, begrepp, tanke, känsla, själ, ande — hvad du vill; det skall dock alltid trotsa hvarje förnuftig analys, hvarje blott menisklig definition. — — — — Men ljudet, som du först då förnimmer, det kan du definiera, ty du vet, att det är lika med stämgaaffelns *a*.

Har du ett rätt fint och säkert musikaliskt öra så vet du det, till och med utan att hvarken hafva sett tonen på noter eller fått dess svängningstal uppgifvet; men få äro de, hvilka af naturen ega så fin urskiljningsförmåga.

Hvari består i sjelfva verket olikheten mellan ett mer eller mindre godt — ett musikaliskt, eller rent af omusikaliskt öra? i den inre byggnadens harmoniska proportioner? i verktygens (de små benen i trumhålan, *Hammaren*, *Städet* och *Stigbygeln*) finhet och smidighet, eller slutligen i hörselnervernas mer eller mindre grad af känslighet? Allt detta är frågor, som vid betraktandet af dessa ämnen ovilkorligen tränga sig på oss, men på hvilka vi ännu ej af någon fått tillfredsställande svar. Det allmänna begreppet om hvad man kallar »ett godt öra,» är deremot ganska mångtydigt för att icke säga tvetydigt. Huru mången öm, men omusikalisk mamma, hvars lilla dotter nyss börjat spela, gläder sig ej åt hennes *goda öra*, endast hon kan skilja »*Gubben Noach*» från »*Liten Karin*» och märker sitt misstag då hon spelar g. durskalan med 3 #. Men att hon, för att förtjena berömmet äfven borde skilja åttondelar från sextondelar och åminstone *märka* att den omnämnda g. durs-skalan går en half gång till så långsamt utföre som uppföre, det tänker den hulda mamma icke på, och anar kanske aldrig sjelf, att till ett godt öra äfven hör förmågan att fatta och återgifva den rätta taktens och accentens i en musikalisk sats. Och du sjelf, unga musikälskarinna, som säkerligen hört mycket prisas ditt fina, ditt säkra, ditt *rena öra* — egenskaper, som vi äro långt ifrån att vilja sätta i ringaste tvifvelsmål, — har du väl rätt klart för dig att icke blott *tonens*, men äfven *taktens* och *rhythmens* uppfattning höra till det *goda örats* gebiet? Jag hoppas det, ty då händer det dig säkert icke att slösa med det moderna *tempo rubato* på taktens bekostnad, för att sätta en starkare konstlad färg i tonmålningen, eller att å andra sidan, genom ett helt lärglöst och orhythmiskt föredrag, betaga den all karakter och originalitet. Dylika misstag äro dock lika allmänna som sorgliga, och det vore önskligt att musikalärare så väl som élöver, under de ständigt stegrade anspråken på mekanisk färdighet och fingrarnes öfvande, ej helt och hållet försummande att öfva och bilda örat.

För att öfva örat i fråga om *tonens* uppfattning kan man gå tillväga på många sätt. Man kan t. ex. börja med att låta barnet sjelf på pianot leta sig till de toner, som sins emellan öfverensstämma, och hvilka samtidigt anslagna bilda rena harmoniska ackord; man kan låta det på samma sätt söka upplösningarne till vissa gifna dissonanser, och först när örat blifvit på detta sätt öfvadt

småningom inviga élèven i det theoretiska af musiken eller harmoniens grundläror; man kan äfven låta henne roa sig med att stämma strängarne på någon liten barnfiol i olika ackord och sålunda göra sjelfva leken till ett bildningsmedel för örat. Hvad örats öfvande ifråga om uppfattning af takt och rhythm beträffar, skulle vi vilja tillråda den enkla utvägen att aldrig tillåta élèven att spela en enda takt orhythmiskt, men i hvarje skala, hvarje den obetydligaste fingeröfning, samvetsgrannt iakttaga den angifna takten och rhythmten, i stället att, såsom ofta sker, anse skalan väl inöfvad endast hon löper så fort som möjligt fram och tillbaka öfver tangenterna, eller approbera öfningarne för stillastående hand, äfven om t. ex. en sats af 4 trioler i $\frac{4}{4}$ takt spelas i $\frac{6}{8}$ takt. För dem, som i detta afseende behöfva mer än vanlig öfning, kan man ganska lätt skilja rhythmens studium från musikens; ty man kan ju rhythmiskt indela snart sagdt hvad ljud som helst. Med slagen af en blyertzpenna mot en brädlapp kan jag gifva en hel serie af öfningar i rhythm och takt. Likaså medelst olika accentuering af en och samma upprepade fras, t. ex. den följande: »Vill du gå med oss till sta'n, när du har fått din hatt,» hvilken kan afdelas i $\frac{4}{4}$ takt och trioler, $\frac{6}{8}$ takt och sextondelar, $\frac{7}{8}$ takt och åttondedelar m. m.

Men om vi längre orda i detta simpla ämne, skall du kanske förebrå oss att vi sjelfva visa brist på takt, och vi lemna derföre kapitlet om örat till ditt eget behjertande, i det vi skynda att, enligt ett gammalt löfte, gifva dig förslag på åtskillig ny musik.

För élèver ha vi äfven denna gången ett nytt verk af *Anton Krause* att rekommendera, nemligen hans 3:ne *Instructive Sonaten op. 1*, hvilka äro både vackra, bildande och öfvande, vittnande på en gång om konstnärens skönhetsinne och lärarens insigt. *Silléns Rhythmiska tonskalor*, samt *Czernys »Praktische Taktschule» op. 824*, utgöra en god skolmusik och äro likasom *Stephen Hellers Etüden zur Bildung des Gefühls für musikalischen Rhythmus und Ausdruck,»* (op. 47) särdeles bildande för örat och uppfattningen. Bland fyrhändiga stycken torde ingen lärare försumma att göra sina élèver bekanta med ett par hittills föga spelade kompositioner af *Beethoven*. En sonat, (op. 6) samt en fantasi eller så kallad *Lied mit Veränderungen* (utan opusnummer). Öfvande för sammanspelningen och bildande uppfattningen för de harmoniska skönhheterna kan man ej önska sig bättre förstudier till *Beethovens* musik än dessa båda enkla kompositioner, hvilka dessutom ingalunda äro att förakta för de unga pianister, som redan lemnat läraren.

För sångerskor med sjelfständig musikalisk uppfattning föreslå

vi till vinterstudium *Robert Schumanns* här blott alltför litet kända sångkompositioner. *Cherubinis »Ave Maria,»* en lika enkel som storartad tonskapelse, är äfven för många af våra sångerskor okänd, och tillhör dock onekligen kompositörens yppersta verk. Den engelske, i sitt hemland mycket populäre, men här fullkomligt obekante romance-kompositören *John Blockley* är äfven en *connaissance à faire*, synnerligast anslår hans musik till *Longfellows Excelsior*.

Af vår älskling bland nyare tonkonstnärer, *Stephen Heller*, rekommendera vi för den sjelfständiga pianisten en serie af obeskrifligt vackra egendomliga små stycken »*Spaziergängen eines Einsamen*» kallade. Vid första påseendet lätta nog, fordra de dock en trognare inöfning, finare uppfattning och djupare studium än många andra moderna kompositioner, hvilkas svårigheter äro mer i ögonen fallande och hvilkas skönhet blott ligga i en lysande yta. Dessa *Enslingens vandringar* äro särdeles rika på omvexlande och intagande scenerier. Än går vägen genom något vildt skogsparti, med ett aflägsset brusande vattenfall och en vallgosses klagande hornlåt, än genom en leende idyllisk ängd, der bygdens ungdom dansar i gröngräset till säckpipans toner; och än åter genom mörka skrofliga bergpass, der man letar sig fram på obanade stigar för att plocka de herrliga rosor, som blomma i bergskrefvorna. Än föres man vilse genom oländiga trakter, lockad och narrad af irrbloss, tomtar och troll, än stannar man vid något vänligt herberge, der husmodren, spinnande vid brasan, sjunger för sitt slumrande barn; än följer man den *Enslige Vandraren* snart sagdt af blott nyfikenhet, för att se hvart den slingrande vägen med sina tvära, oväntade krökningar slutligen kan bära. — Men vi skulle låfängt söka att på förhand gifva dig något begrepp om behaget af dessa vandringar och uppmana dig heldre att sjelf genom erfarenheten försäkra dig derom, öfvertygade att du ej på angenämare sätt skulle kunna använda skymningsstunderna i hemmet. I stora sällskap passar deremot *Heller* mindre; dertill är han för mycket både enkel och djupsinnig. Hans musik är i allmänhet mera intagande än lysande, mera fängslande än bländande. I stora verlden må du hellre taga med dig *Schulhoff*, *Tedesco*, *Kalkbrenner* m. fl. Tag t. ex. *Le Carnevale de Venise*, arrangerad för piano af den förstnämnde; det är en tacksam och brillant komposition, deri du kan nedlägga allt det sprittande lif, all den trollska nyckfullhet, all den gratie, det gäckeri och det fina koketteri, hvaraf dina fingrar — och du sjelf är mäktig. Tag *La Cachucha*, en fantasi för piano af *Tedesco*, lekande, behaglig och élégant — samt högst *comme il faut* i *grande société*. Eller tag slutligen *Le feu follet*, étude af *Kalk-*

brenner. Blixtrande såsom ett irrbloss anstår och full af öfverströmande lif, är den i sig sjelf ett bländverk — ett helt litet fyrverkeri af toner, hvaraf när det slocknat, endast röken — smickrets rökverk, tändt af åhörarne, återstår — hvilket vi hjertligt hoppas ej måtte gå dig åt hufvudet.

Med denna fromma önskan sätta vi för denna gången en gräns för det musikaliska småpratet och rekommendera i din fortfarande ynnest och bevågenhet

Den gamle Pianisten.

NÅGOT OM VÅR BOKHYLLA *).

Också vi (d. v. s. jag och min hustru) hafva en »bokhylla», till hvilken vi gerna skulle vilja inbjuda Red:n och dess läsare. Der har nyss varit en grundlig generalstädnig, som framkallade ett skakande uppträde bland de stillsamma innevånarne. *Milton, Schiller, Walter Scott, Geyer och Tegnér, Franzén, Wallin och Atterbom* och alla de andra hedersgubbarne, som under vår bortovaro stått orubbade hela helgen, utan annat sällskap än hvarandra, måste nu, nolens volens, ut och ruska på sig. *Bulwer och Dickens, Longfellow och Macaulay, Lamartine och Guizot*, alla måste de fram och skaka dammet af sig, och alla sågo de mer eller mindre slagna ut då de återtogo sina platser. *Lexika och grammatikor* fingo efter vanligheten mer än en knuff. Till och med *Runeberg* fick sin släng med af slevven, och icke ens *Currer Bell*, markisinnan *Ossoli, Beecher Stowe, Mad. Staël, T. K.* eller *la Straniera* skonades — ja, sjelfva *F. Br.* fick en liten pousette, dock utan att bli det ringaste stött.

Men medan jag, med respekt till sägandes, var sysselsatt att damma damerna, afbröts jag af en högljudd smäll från hyllan nedanför. Det var *Naturvetenskaperna*, som drabbade samman med *Dogmatiken* i en sådan fart, att *Luther och Berzelius*, som stodo öfverst på hyllan, slog sina kloka hufvuden ihop, likasom beskärmande sig öfver ett så onödigt oväsen. Också hade det säkert blifvit en förfärlig konflikt, om ej de stridande i tid återgått till sin ursprungliga ståndpunkt på hvar sin sida om den store medlarren, *Biblia Sacra*. Ett stycke derifrån knuffades *Logiken* och *Æsthetiken* som vanligt, hvarvid de stackars poeterna fingo sitta emellan, och längre bort började *Den Sköna Litteraturen* komma i fejd med *Industriens framsteg*, utan att segren ännu blifvit afgjord. Allt vildare pågick den allmänna striden och öfvergick snart, i trots af alla mina bemödanden, till personligheter. Den historiska skolans heroer uppreste sig mot *Sveriges Anor*, men *Gustaf den 3:dje* kom emellan och fick uppbära slaget. Jag skulle just hjälpa den stackars *Gustaf*, men fann då att han, stödd på goda *handlin-*

*) Insändt.

gar, reste sig sjelf, och vände mig i detsamma om för att söka hejda *Gripsholms minnen*, som började bli oroliga; men jag kom för sent och de föllo med hela sin tyngd på *Diamanterna i Stenkol*, hvilka dock, hårda såsom ädelstenar egnar och anstår, ej krossades af slaget. *Minna* å sin sida reste sig snart, likt vålnader från det förflutna, och intogo en sväfvande, men behaglig ställning på yttersta kanten af den Tegnériska hyllan. Men nu fick jag på annat håll brådtom att hopsamla en mängd lösa operatexter, som min vän *Talis Qualis* på måfå strödde omkring sig, i det han utbytte några hemliga upprorssignaler med *Herwegh* och *Grün* samt derefter lugnt lade sig på *Byron*.

Glad att den stridslystne kämpan kommit till ro, vände jag mig om för att söka ställa litet tillrätta inom politiken. Jag ville tillämpa den gamla beqväma tur- och anciennitets-principen, men det var förgäfvets, ty alltid ville de yttersta vara de främsta. 1848 års *revolution* kastades öfverända af *Napoléon III et la France libérale*, *Les Girondins* dukade under för *L'empereur et la démocratie moderne*; endast *Le tiers état* bibehöll ännu sedan fordom sitt inflytande och trängde sig in öfverallt. *Slafsystemet* fick en svår stöt af *Onkel Tom*, men återstudsade mot en af de *Sju dödssynderna* och reste sig igen på grundvalarne af *Förenta Staternas konstitution*, som var illa bunden och föll sönder under tyngden. Inom det svenska området öfverflyglades 1808 års män af *Skandinavismen*, under det *Norska frågan* kullkastade alla *Kungliga Förslag* och *Sanningen om Ryssland* kröp fram bakom *De Finska förhållandena*. När jag skulle taga reda på *Jemnvigten i Europa*, hade den förkommit och stod ingenstädes att finna, och då jag dertill märkte att alla *Ställningar och Förhållanden* samt och synnerligen voro upp- och nedvända, öfvergif jag alla försök att bringa någon reda inom detta kaos, som försänkt mig i de sorgligaste betraktelser. Men plötsligt väcktes jag åter till besinning af häftiga nödrop från *Dramatikens* område, och jag bleknade vid att se huru blodigt der gick till. *Erik den 14:de* rasade, *Torkel Knutson* försvarade sin plats i det allra längsta; *Brödraskulden* stod upp ifrån de döda och ropade på hämnd, medan *Ung Hanses Dotter* gick att lefvande begrafva sig sjelf, men skred förbi målet och föll — i publikens tanke. »*Jo jo!* så går det!» suckade jag vid mig sjelf, men afbröts af ett väldigt stridsrop. Det var *Konst och Litteratur* som drog i härnad mot vissa moderna Rim-thussar, hvilka troligen dukat under för anfaller om ej ett, tu, tre, *den Fallande Stjernan* utsändt en blix mot den djerfve fienden. Lyckligtvis rönt dock i sjelfva verket hvarken *Konst* eller *Litteratur* något menligt inflytande af striden, ehuru somliga påstå att de haltat en smula alltsedan. Just då jag skulle undersöka trovärdigheten af detta påstående, stördes jag af en stor häfdatecknare, som gjorde *storm-marsch* genom *Svenska Litteraturen* och fänkte sätta sig till doms på *Geyer*, men hoppade i galen tunna och hamnade helt flat på — *Lycksalighetens ö*. Rädd att han par principe dock ej skulle kunna trifvas der, flyttade jag honom genast tillbaka till *Svenska Historien*, der han alltid har sitt eget obestridda rum. Slutligen fick jag ögo-

nen på en ouppskuren svensk roman; men den var så smutsig, att jag måste taga en gammal tidning för att torka den; permar och titelblad blefvo snart rena och glänsande, men besynnerligt nog förhöll det sig tvärtom med innehållet. Ju längre jag med den gamla tidningen (en nära årsgammal posttidning) infrängde i bokens mysterier, desto orenare blefvo de; i detsamma hörde jag min hustru närma sig, och rädd att den smutsiga volumen skulle falla i hennes rena händer kastade jag den, drifven af en oemotståndlig impuls, på elden.

»Hvad gör du?» frågade hon förvånad.

»Jag ber förf. om förlåtelse och — tvär mina händer,» svarade jag, »medan du, såsom jag hoppas, vill åtaga dig att bringa någon ordning inom detta kaos.»

Sagdt och gjordt! Detta Herkules-arbete, för hvilket jag ryggat tillbaka, det åtog sig nu min hustru, en liten späd, fin qvinna, knappt $\frac{1}{2}$ sekel gammal; och det var en glädje att se hur' omsorgsfullt och lätt hon fullgjorde det. Alla de stridiga förhållanden, jag här uppräknat och som jag, klumpig och hårdhänt, endast förvärrat, redde sig under hennes lena och ordnande handlag förträffligt. Från skrifbordet, der jag satt, följde jag henne med uppmärksamma och — hvarföre neka det? — förtjusta blickar, och började just för mig sjelf uppställa några djupsinniga spekulationer angående möjligheten att i alla intrasslade förhållanden taga qvinnans ordningssinne till hjälp, då min hustru kastade en skämtsam blick bortåt mig till och frågade om hon skulle tillämpa *Linnés* system eller *det naturliga*? På mitt svar rörande den botaniska afdelningens fåtalighet skrattade hon och menade, att frågan gällde uppställningen af hela boksamlingen, att hon sjelf föredrog det naturliga systemet, och började så tillämpningen deraf. Under arbetet härmed, afbrutet än af frågor och rådplågningar med mig, än af joller med en liten 3-årig ljust, som emellanåt tittade in genom dörren, förgick hela morgonen; och först mot middagen framfördes jag högtidligt till bokhyllan, som nu stod der så prydligt och väl ordnad, så ren och dammfri, att det var en lust att se den. På öfversta hyllan låg katalogen utskrifven, och jag började nu få en klav för det så kallade naturliga systemet, som indelade böckerna, likasom växterna, efter deras inbördes frändskap, utan afseende på yttre likheter. Och i detta nya indelningssätt röjdes här en så klar blick, en så utomordentligt fin instinkt för öfvergångarne mellan olika ämnen och olika författare m. m., att jag tyckte mig mellan raderna af den tätt skrifna katalogen kunna läsa hvarje tankeförbindelse, som ledt från den ena raden till den andra. Under tiden läste min hustru utan tvifvel i mina ögon (hvar har ej qvinnan lärt att läsa?) en hemlig beundran, ty hon rodnade och log och hennes ögon strålade af nöje. Jag hade svårt att under detta vexlande minspel ej förråda mina egna känslor, men stod på mig i det längsta, mumlande någonting dumt om hennes anlag att blifva bibliothekarie; slutligen kastade jag dock bort katalogen, tog hennes täcka hufvud mellan mina händer, höjde det så att jag kunde se in i de strålade ögonen, nå de leende läpparne, och — det var all den lön hon fick för sin möda. — — —

För sig sjelf begärde hon ej heller något mera, men mina tanklösa ord om bibliotekarien hade gifvit hennes tankar en ny riktning. Hon påstod att denna halft spefulla anmärkning innebar en lysande idé, och att bland alla nya yrken, man föreslagit qvinnan, intet kunde vara mera passande än just detta. Med den nyordnade boksamlingen framför mig var jag ur stånd att motsäga henne, och, uppmuntrad af mitt tysta gillande, fortfor hon att med hela lifligheten hos en Evas dotter utveckla sin idé. Hon föresatte sig att meddela den åt alla sina vänner; hon uppgjorde i tankarne alla punkterna uti ett kontrakt, enligt hvilket jag skulle förbinda mig att, då min dotter fyllt 20 år, antaga henne som min bibliotekarie och handsekreterare (ett tillägg som hon betydade var förträffligt) med en lön, lämpad efter mina inkomster; men icke nog dermed, hon tvingade mig äfven med lock och pock att genast meddela den ljusa idéen åt *Red:n af Tidskrift för Hemmet*, för hvilken hon har stora sympathier. Hon anar dock ej att jag hämnats på detta hennes tyranni genom att här för den värda Redaktionen och dess läsare förråda, icke allenast sjelfva idéen, utan äfven dess uppkomst, och derigenom låtit dem skåda en skymt af henne sjelf. Hon står ännu framför bokhyllan med sin lilla flicka bredvid sig, som ur en kappsäck beställsamt upptager några nya böcker, hvilka vi hemfört från vår julresa, och hvilka modren ordnar bland de andra, görande tecken i katalogen, hvarest de sedermera skola inskrifvas. Men under sysslandet härmed, gör hon några anmärkningar, hvilka jag till straff för hennes despotism vill förråda för läsaren:

»Hvad har du der, min engel?» (frågar hon) »Ah! . . . sista delarne af *Hemmen i den gamla världen*; de skola få en god plats, om jag än ej kan sätta dem så högt som de båda förra.»

Jag. Det är då ändtligen väl att du, efter alla våra dispyter i detta ämne, medger att boken är tråkig.

Hon (förnärad). Tråkig? — nej, långt derifrån! Jag har ju till och med för den afstått från julbudningen hos den artige kammarjunkaren och — hvad mera är — från frestelsen att genom honom en liten smula rubba min herres och mans stoiska lugn.»

Hon småler trotsigt emot mig och fortfar: »Jag menar att detta är ett högt bevis för bokens intresse, äfven om jag tillstår att den fångslat mig mindre än de båda första delarne. Och — (återtar hon litet fundersam) frågar jag mig sjelf hvarför? så ligger svaret i den omständigheten, att hemmen i den gamla världen i sjelfva verket sakna allt högre intresse. Också var jag mest road af författarinnans utflygter utom Hemmen. Besöket vid Cyane's källa och vandringarne kring *Ætna* skall jag aldrig glömma. Mins du den storartade skildringen af det nattliga skuggspelet på berget?

Jag. Nå, än beskrifningen på de heliga orterna?

Hon (med en suck). Jag kan ej neka att den svek min förväntan och att det förekommer som hade vinstandet i Jerusalem äfven stundom svikit författarinnans förhoppningar. Dock sann jag också häribland åtskilligt af mycket intresse: så natten på oljoberget, pilgrimsfärden till *Jordan*, besöken i *Nazareth* och *Tiberias*

m. m.; beskrifningen på Diakonisshemmet i *Smyrna* förtjuste mig — men det är sannt, jag hade sänär glömt den upplysande återblicken på Asiens gamla kulturlif; det var just för den jag försakade balen; du kan ej neka att den är af stort intresse.

Jag. Bah! jag visste ju alltsammans förut.

Hon (något förebrående). Men du hade aldrig meddelat mig hvad du visste; således bör det ej förundra dig om jag, och många med mig, äro författarinnan af hjertat tacksamma för dessa värderika upplysningar. Resorna uppåt Libanon och Thabor intresserade oss ju båda, och du hade till och med mera tålmod med den Drusiske profetens ohyggliga läror än jag, som åter fann mera nöje af beskrifningen på Arabernas lefnadssätt och deras traditioner, och framför allt af *Historien om en Beduin* — denna perla bland österlandets sagor. — Du mins väl *Rejal el Hamel* och hans eldiga sto, som blef honom så förrädiskt frånstulet af *Faris el Aanta*, hvilken, föregifvande sig vara döende, anropat hans förbarmande och af honom blifvit upplyftad på hästen, med hvilken förrädaren då skyndsamt sprängde bort, till dess *Rejal el Hamels* rop nådde honom. Men du måste höra slutet ännu en gång, och sedan icke komma och säga att boken är tråkig*):

»Om ett beder jag dig blott (säger den bedragne), och det är att du ej för någon omtalar hvad du gjort. Mitt sto har du tagit och skall utan tvisvel behålla det. Men jag beder dig att du icke för någon berättar på hvad sätt du fått det.»

»*Faris el Aanta* frågade: »hvarför begär du så ifrigt af mig att icke omtala detta?»

»Emedan, om du det gör, ingen barmhertighet mera skall ega rum mellan menniskor. Den hungrige skall svälta och den sjuke skall dö vid väggkanten, utan att någon skall hjälpa dem. Ty hvem vill taga till sitt bröst ormen, som skall suga hans lifs blod?»

Bedragaren kände sig slagen. Han ångrade sin nedriga handling och återlemnade det stulna, sägande:

»Du har talat visdomsord — du har vändt min själ från dess nedrighet. För ett ögonblick sedan var jag din fiende, och se, nu har jag blifvit din vän. Må himlens välsignelser följa dig och må dina år blifva såsom öknens sandkorn!

Hon tillsluter boken och en annan räcker henne ur kappsäcken; hon öppnar den och läser tyst blad efter blad, medan jag till min förvåning ser ett par tårar framtränga under hennes sänkta ögonlock.

»Hvad har du der?» frågar jag nyfiken.

Hon ser upp och svarar litet blygt: »*L'Anatomie du Coeur*;» — lägger med en smekande rörelse af handen igen boken, kysser

*) Red:n skulle kunna uppställa ett mycket vidlyftigare försvar för detta arbete — om det behöfdes. Men i full öfvertygelse att *Keiners* åsigt hör till undantagen, åtnöjer den sig med att för en fullständigare kritik af de sista delarne af *Hemmen i den gamla Verlden* hänvisa till en af Englands berömdaste litterära journaler, *Athenæum*, der den frejdade författarinnaus verk rönt ett förtjent erkännande.

sakta dess gyllene permar och sätter den på hyllan. Jag har ej läst boken med den sällsamma titeln, men jag tänker att en ung moders kyss vittnar nog för dess värde. — Men åter har hon ett par nya tomer i hand. »Hvad är detta?» frågar hon öfverraskad. »Ah! *L'Amour af Michelet* (jag visste ej du hade den), — och se här återigen *L'Amour. Renversement des propositions de M. Michelet, 2:me édit.* par *C. P. Marie Haas* — någonting alldeles nytt! Jag har ej läst någondera; skola vi göra det tillsammans?

Jag. Gif hit och låt mig slå upp sid. 8 hos Herr *Haas*, så får du bästa svaret på din fråga:

»*Qui que tu sois, cher lecteur, homme ou femme, préserve-toi du livre de M. Michelet, aussi bien que du nôtre, et repousse-les tous les deux; tu n'as rien à gagner à les lire. Mais si tu as lu le premier, tu peux lire le second; tu ne perdras plus rien et tu pourras même reposer ton coeur, relever ton âme.*»

Min hustru invänder: Det måste vara en dålig bok, för hvars vederläggning man till och med varnar oss.

Jag återtager: »Skillnaden mellan dessa båda skildringar af kärleken är densamma som mellan lysmasken och fjärilen; den ena bländar oss med ett falskt skimmer och fångslar våra blickar i stofstet — den andra höjer sina rena vingar öfver gruset och för oss uppåt mot sitt himmelska ursprung. Hör t. ex. ur kap. *de la Femme*.

»*La chose essentielle de l'amour ne saurait être la Femme (comme le prétend M. Michelet); la Femme n'est pas non plus l'unique, l'exclusif objet de l'amour; ce serait lui dénier, pour ainsi dire, la possibilité d'aimer elle-même. L'amour est plus grand que l'homme et la femme, car l'amour émane de Dieu et s'applique à toutes ses oeuvres.*»

Och här åter svar på *Michelets* fråga: »*Faut-il épouser une Française?*»

»*Cette question est un outrage à l'amour . . . il faut épouser une femme à sentiments élevés, nobles et purs, une femme à solides principes, comprenant Dieu, l'aimant et l'adorant, tous les jours de sa vie par sa douceur, sa bonté, sa chasteté. Il faut épouser la femme vers laquelle on est invinciblement entraîné par un solide et pur amour. Cette femme-là est de toutes les nations . . . La femme est toujours assez belle quand elle est vertueuse et pure, car il n'y a pas de beauté au-dessus de celle-là; cette beauté a l'univers civilisé pour patrie! . . .*»

Och se här några invändningar mot *Michelets* påstående, att qvinnan är för svag att arbeta och att mannen bör arbeta för båda:

»*En France sur 10 millions de femmes, au-dessus de 16 ans, 9 millions 500 mille travaillent le double des hommes. On ne peut regretter qu'une chose à cet égard: l'insuffisance du salaire. . . Celles qui travaillent le plus — grâces en soient rendues à la divine providence! — sont précisément celles qui souffrent le moins, qui éprouvent le plus vrai bonheur et qui aiment le mieux. Le travail de la femme est tout amour . . . toute femme*

qui ne travaille pas, n'aime pas. Toute femme qui n'aime pas, n'est pas une femme. . . . La femme n'est pas forte, dites vous; elle est plus forte qu'Archimède, car elle ne lève pas, elle porte perpétuellement le monde. A l'homme l'élan, l'aiguillon, les reins, la force patiente, l'invention et l'exécution; à lui tout ce que vous voudrez de plus pénible; mais à la Femme de le former, . . . car elle est la mère des enfans. . . . Sur elle seule repose leur soin, l'avenir de leur vie morale . . . etc.» — Jag tillsluter boken, och min hustru återtager:

»Hur' sannt! hur' skönt! — du skall på detta sätt låta mig känna något mera om denne författare; men nu måste jag skynda att sluta mitt värf här, innan middagsbordet skall ordnas» och hon började ifrigt på hyllan uppställa de återstående böckerna, mumlande för sig sjelf: se der *Klee's* historiska verk, som skall bli vår aftonlektyr för vintern, sedan det blifvit upptäckt, att jag är mindre hemma i mitt eget tidevarfs historia än i alla de föregåendes. Der åter *Mrs Sigourney's* bok *on Self-culture*, som jag nyss börjat och hvaraf jag hoppas mycket godt både för mig och min lilla tös.— I detsamma taga de små knubbiga händerna upp den sista boken ur kappsäcken, och till belöning för sitt arbete lyftes *lilla tösen* upp på armen, i det hennes hulda moder tar boken. »Ah! se här ha vi *Talis Qvalis!* — hvar skola vi få en nog god plats åt hans sista dikter?»

Jag afbryter: Du har således försonat dig med min älsklingskald, som jag så ofta måst försvara mot dina obilliga anfall?»

Hon småler: »Det är sannt: Jag har aldrig kunnat fördraga hans Pantsardikter, som ropa på blod och krig utan all anledning. Och äfven i detta sista häfte finnes, bland mycket, som väcker min beundran, äfven åtskilligt, som sårar mitt öra och min känsla. Han krossar välljudet såsom på trots och bryter sönder versens harmoni, liksom det okynniga barnet sin leksak, för att visa hvad som finnes inuti; och hvarföre? — af en onödig fruktan att bli förblandad med »klingklangs-poeterna!» — Men jag förlåter detta — förlåter allt, för den rörande sången om den drunknande modren, samt det oförgätliga stycket

Mitt döda barn,

hör! (Och hon läser)

*Lugnt jag min lyckas summa vägde
Mot lyckan under högre tak,
Fastän den rikedom jag egde
Var sammanförd i små gemak.*

*Och som jag ej var med i ringen
Kring statens fullbesatta bord,
Så slapp jag trängas, och med ingen
Behöfde jag att byta ord.*

Så bjöd jag världens äflan spetsen
 Och gladdes åt den dag, som var;
 Men snart bröt döden in i kretsen
 Och då först blef jag fattig karl.

Ty tar du blommorna från tufvan,
 Så står hon sköflad snart och tom,
 Och tar du ungarna från dufvan,
 Så har hon ingen egendom.

Det blåste ingen fläkt af oro,
 Du ljufva barn, de ögonblick,
 Då dessa mina armar voro
 Den vagga, der du slumra fick.

Jag var, när du om halsen höll mig,
 En gammal qvist, som gått i knopp,
 Och såg du opp, det föreföll mig
 Som ett juvelskrin sprungit opp.

Det finns ej sinne så förslitet,
 Som ej har barnaögat kärt,
 Det finns ej barn, om än så litet,
 Som ej är millioner värdt.

Så skred min dag, förutan strider
 Och i ett jemnmått utan namn,
 Liksom ett skepp, som sakta glider
 Med fulla laddningen i hamn.

En qväll vi väcktes — och vid sidan
 Stod hålögd sjukdomens gestalt,
 Du låg i ryckningar och qvidan
 Och sökte lindring öfverallt.

Der lade vi oss ned att vyssa
 Till stilla ro de lemmar små,
 Der böjde vi oss, för att kyssa
 Till sömns de vilsna ögon blå.

Men all vår kärlek litet hjälpte
 Och ingen vänlig hvila kom
 Förrän den bleka döden stjelpte
 I gryningen sin fackla om.

Och se! från dina skuldror skjöto
 Små hvita vingor ut med hast,

*Som alla hinder genombröto
I samma stund ditt öga brast.*

** Jag såg dem lyfta dig i kretsar
— En lärka lik — från jordens bryn,
Till dess till slut de fina spetsar
Försvunno glänsande i skyn.*

*Och det vardt dager i detsamma,
Men skymning, skymning för min själ;
Jag tyckte mig se ljusen flamma
Men mörker, mörker likaväl.*

*Du var mitt yngsta hopp, mitt sista,
Och redan står din vagga tom!
Och under locket på din kista
Der ligger nu min rikedom!*

*Men hvad mitt öde tar för kosor
Skall du som fjärl hvila på
En bädd af röda, röda rosor
Uti mitt hjertas bästa vrå.*

Hon tystnar och trycker sin lilla rosenkindade älskling tätt in- till det klappande modersshjertat, i det hon med en mjuk rörelse lägger sin arm kring barnets skuldror, likasom för att hindra att inga »små hvita vingar» måtte växa ut derifrån och fara bort med hennes hjertekär.

Men i detsamma slår klockan; hon höjer det sänkta hufvudet, lyssnar och räknar »ett — två — tre — är det möjligt! — Nu får man skynda sig! — Bordet skall vara dukadt i blinken! — kom snart efter!» och med ett halft tjog slängkyssar försvinner hon leende i dörren.

Hvem kan undra om jag skyndar att efterkomma en dylik uppmaning? Säkerligen icke Red:n och dess läsare, hvilka jag därför härmed säger farväl, önskande att de alla måtte njuta af ett så vänligt hem, en så lugn lycka och — en så väl ordnad bokhylla som

Keiner.

VÅR PORTFÖLJ.

Mahogny. Har du, min unga läsarinna, någonsin gjort dig besvär att estersinna hvarifrån det vackra träd förskrifver sig, hvaraf den emma, der du bekvämligt hvilar, eller det skrifbord, vid hvilket du arbetar, blifvit förfärdigade? eller har du någon föreställning om hvilken möda dess transporterande m. m. kostat? Hvarom icke, så tag då din lifliga fantasi till hjälp och föreställ dig, att du en aftonstund sitter lutad i soffhörnet med halflutna ögon och lyss till

berättelsen om det vilda naturbarnet, som blef förflyttadt från den öde skogen, hvars stillhet endast störes af foglars läten och vilda djurs skri, för att utgöra en lyxartikel i en elegant salong, eller kanske för att pryda din egen lilla anspråkslösa kammare.

I skötet af den yppiga tropiska naturen kan *Mahognyträdet* (*Swietenia Mahogoni*) i anseende till sin storlek och sitt präktiga löfverk göra anspråk på titeln af skogarnes konung. Alla andra träd tyckas obetydliga i jemnförelse med detta. Så väl dess höjd och tjocklek som ock grenarnes ofantliga utsträckning och den jordrymd, hvilken upptages af dess rötter, äro högst anmärkningsvärda. Det växer utomordentligt långsamt, så att man knappt kan märka en obetydlig tillväxt under den korta tidrymden af ett menniskolif och man har beräknat, att det måste uppnå en ålder af trehundra år för att blifva moget till huggning.

Detta herrliga träd växer så väl på de Westindiska öarne, som ock på Central-Amerikas fasta land och särdeles i *Honduras'* alla floddalar, men dock ser man det ymnigast i de lågländer, hvilka genomströmmas af de floder, som utfalla i *Hondurasviken*. Der uppnår det sin betydligaste storlek och visar sig i hela sin skönhet; der finner man också största delen af de timmerupplag, som af Spaniorerna kallas *cortes*. Som dessa områden för det mesta äro Statens egendom, får ej något träd huggas, utan styrelsens medgifvande och mot en bestämd afgift. Med undantag af de ständiga timmerupplag, som finnas vid flodmynningarne, der man emottager, stämplar och inskeppar de mahognystocker, hvilka blifvit ditflottade, äro dessa *cortes* endast temporära och ombyta platser alltsom träden i deras grannskap borthuggas.

Bland menskliga sysselsättningar, som taga handkraften i anspråk, finnas få, hvilka på samma gång fordra så noggranna förberedelser och äro så verkligt mödosamma som mahognyhugget. Då den man, som egnat sig deråt, utvalt sig en förmånlig plats för sitt arbete, måste han börja sina operationer med anläggandet af ett magasin för att der förvara erforderliga förråder och upplägga det huggna timret till dess det kan bortflottas. Vidare måste han förse sig med en flottilj af *pitpans* (ett slags flatbottnade båtar) för transporterandet af lifsmedel och för att dymedelst underhålla kommunikation med de större stationerna. Trädens talrikhet, lättheten att åtkomma dem och medlen att föda de dragare, hvilka behövas för timrets forslande, bestämma valet af dessa lägerplatser. För att vinna alla dessa ändamål är det dock ofta nödvändigt att föra oxarne genom täta och fullkomligt obanade skogar samt att med otrolig möda transportera kedjor och lastvagnar på små båtar upp för starka strömdrag, eller öfver kärr och brusande floder.

Sedan lägret sålunda blifvit ordnadt, återstår att uppföra några provisoriska bostäder för arbetarne, hvilket är lätt nog, då de endast behöfva skydd emot solstrålarne och regnet. Ett tak, flätadt af kärrgräs eller palmqvistar, en hängmatta mellan tvenne pålar, ett par stenar, hvarpå kitteln kan hvila — se der hela boningen med dess möblering.

Huggtiden, som varar några månader, börjar i Augusti, eme-

dan man gjort den iakttagelsen, att trädet då ej så lätt spricker vid fällningen, som när det hugges under den så kallade vartiden, d. v. s. emellan April och Augusti. Genom att börja sistnämnda månad, kan äfven mahognyhuggaren hafva fällt träden och beredt dem till bortforsling, då den torra årstiden infaller.

Arbetarne äro indelade i kompagnier af 20 till 50 män, som stå under uppsigt af en chef, hvilken antager titel af kapten, leder arbetet, anvisar åt hvar och en sitt göromål, samt ökar eller minskar dagspenningen efter arbetarnes flit och skicklighet. Vid hvarje kompagni är anställd en så kallad jägare, hvars syssla är att uppsöka de träd, som passa till fällning. Hans arbete börjar något tidigare än de andras och som det fordrar vida mer skarpsinnighet och vighet, är hans aflöning mycket högre än huggarnes. Det första han måste göra är att bana sig en väg genom de tätaste busksnår för att nå en upphöjd plats, der han klättrar upp i det högsta träd han kan finna och tager en noggrann öfersigt af nejden.

Vid denna årstid (Augusti) hafva mahognylöfven nästan utan undantag antagit en rödgul färg, hvarföre ett öga, vandt vid dylika efterforskningar, äfven på långt afstånd kan upptäcka de ställen, der träden växa ymnigast. Jägaren nedstiger då och utan annan ledning än de gjorda iakttagelserna finner han vanligen det ställe han söker. Mången gång måste han också taga sin tillflykt till list för att undgå att blifva upptäckt af dem, som äro stadda i samma ärende som han; komma de honom på spåren, hvilket ofta nog händer, så måste han uppjuda all sin skarpsinnighet för att vilseleda dem. Likväl lyckas han ej alltid, ty de, som söka att utspionera honom, äro väl bekanta med alla konstgrepp, han kan använda, och ett öfvadt öga upptäcker den minsta rubbning i ett nedfallet löf, det snart sagdt omärkligaste spår af en människofot. De vissnade löf, hvaraf jägaren stundom betjenar sig för att utmärka sin väg, leda också mången gång till en upptäckt af den dolda skatten, hvarföre det äfven händer, att han arbetat förgäfvets och vinsten ryckes ifrån honom, just då han anser sig stå vid målet för sin möda. Men förblir han i ostörd besittning af sin upptäckt, så gäller att fälla ett tillräckligt antal träd för att hålla arbetsstyrkan sysselsatt under huggningstiden.

Vanligen hugges mahognyträdet tio eller tolf fot ifrån jordytan, hvarföre en ställning måste uppsättas för de arbetare, som skola begagna yxan. Denna förrättning, som synes åskådaren farlig nog, medför dock sällan någon olyckshändelse. Stammen är mest värderad i anseende till dess storlek; men till prydnader föredrager man vanligen grenarne, emedan deras ådror äro talrikare och mer varierande.

Då man fällt ett tillräckligt antal träd, bereder man sig till deras bortforslande genom anläggandet af vägar, som gå från de ställen, der träden finnas, till närmaste vattendrag. När träden äro långt åtskiljda, behöfvas vägar af flera mils längd samt en mängd broar — allt arbeten, hvilka åligga mahognyhuggarne och som utgöra den mödosammaste delen af deras beting. Buskar och snår måste bortröjas och en mängd stora träd fällas, hvilka, ehuru de

ofta ega ett ganska dyrbart virke, lemnas att multna bort, såvida man ej kan betjena sig af dem till de nödvändiga brobyggnaderne.

I December äro vägarne vanligen färdiga; då sågas träden i block af olika storlek, hvilka sedan kanthuggas. Dessa förberedelser böra vara afslutade i April eller sist i Maj, på det att bortforslingen måtte kunna verkställas under den torra årstiden. För ett kompani af fyrtio man fordras till timrets transport vanligen sex vagnar, hvardera förspänd med sju par dragare. En del arbetare hafva i uppdrag att anskaffa föda åt dragarne, under det att andra hafva sig ålagdt att besörja pålastningen. Dessa sistnämnda stanna vid de temporära stationerna i skogarne och emottaga der fororna, hvilka vanligen anlända nattetid. För att undvika dagens tryckande hetta, måste äfven natten användas till forslingen, och man kan knappast föreställa sig något mera egendomligt skådespel än åsynen af en mahognyfora i dessa ofantliga skogar, så långt aflägsna från den civiliserade verdens buller och åflan. Den omgifvande naturen, på en gång så storartad och så vild, det stora antalet lastdjur, framsläpande de ofantliga trädblocken, de halfnakna formännen (i *Honduras* vanligen Indianer, i andra trakter negrer) med facklor i händerna, allt detta företer en i hög grad pittoresk anblick. Dertill komma sorlet af menniskoröster, slamret af kedjor, pisksmällar, som återljuda i skogen, allt buller, som föga tyckas harmoniera med midnattstimmans stillhet och urskogens ödslighet. Då fororna anländt till flodstranden, stämplas blocken med egarnes initialer och nedkastas sedan i vattnet.

Emot slutet af Maj infaller regntiden, och de vattenströmmar, som molnen då utgjuta, äro så ansenliga, att vägarne blifva ofarbara på några få timmar, hvarföre all transport måste upphöra. Regnet faller oupphörligt under första hälften af Juni, hvarigenom floderna stiga till en betydlig höjd. Man låter då blocken nedföras af strömmen och arbetarne följa dem i små båtar för att undanrödja alla hinder i deras väg, till dess de stanna vid en dam, uppförd på ett lämpligt ställe nära flodmynningen. Hvarje kompani utväljer här sin egendom och blocken magasineras; innan de utskeppas måste de dock undergå ännu en huggningsprocess, emedan de ofta nog blifva skadade under nedflottningen.

Det är från dessa magasinier mahognyblocken vidare exporteras till olika delar af den civiliserade verden, för hvilken den utgör en ganska betydlig och vigtig handelsartikel. Som vi veta, användes detta dyrbara trädslag mest såsom fanér eller till beläggning af andra möbler, hvarföre blocken söndersågas i tunna skifvor, hvilket numera äfven sker medelst ångmaskiner.

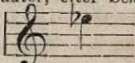
Då vi sålunda ledsagat mahognyträdet under dess förflyttande från hemmet emellan tropikerna till snickarverkstaden, torde det vara öfverflödigt att längre följa utvecklingen af dess historia. Men innan vi taga afsked af hvarandra, så säg mig, min läsarinna, om det någonsin fallit dig in, att ditt skrifbord skulle förmått dig att kasta en blick in i Central-Amerikas okända regioner?

L. S.

RÄTTELSE:

Sid.	13	rad.	21	uppfir.	<i>står</i>	<i>Gentleman</i>	<i>läs: Gentleman.</i>
"	"	"	14	nedifr.	"	<i>do</i> (utgår)	
"	36	"	17	"	"	<i>ntgöra</i>	" utgöra
"	"	"	5	"	"	<i>menriskan</i>	" menniskan
"	40	"	9	uppfir.	"	<i>slagen</i>	" slagan
"	"	"	"	"	"	<i>buxbomammar</i>	" buxbomkammar
"	"	"	13	"	"	<i>af brunnen kanten</i>	" kanten af brunnen
"	"	"	17	"	"	<i>torkar</i>	" torka
"	"	"	18	"	"	<i>axlar, derpå</i>	" axlar på qvinnorna,
"	"	"	"	"	"	<i>ser man</i>	" hvilka man derpå ser
"	"	"	22	"	"	<i>dess</i>	" deras
"	"	"	25	"	"	<i>dess</i>	" deras
"	"	"	6	nedifr.	"	<i>färga</i>	" färgar
"	"	"	5	"	"	<i>nu stänka</i>	" stänka nu
"	"	"	4	"	"	<i>rosenskimmer, de</i>	" rosenskimmer på de
"	50	"	15	uppfir.	"	<i>än nu</i>	" ännu
"	52	"	7	nedifr.	"	<i>ingredienserna</i>	" ingredienserna
"	61	"	19	uppfir.	"	<i>verkligen</i>	" verklig'n
"	66	"	5	nedifr.	"	<i>blommor.</i>	" blommor,
"	71	"	7	uppfir.	"	<i>Evangelis</i>	" Evangeli
"	72	"	12	nedifr.	"	<i>uttycka</i>	" uttrycka
"	73	"	10	"	"	<i>gick</i> (utgår)	
"	80	"	6	uppfir.	"	<i>hennns</i>	" hennes
"	81	"	6	"	"	<i>af</i>	" of
"	93	"	16	nedifr.	"	<i>sjelf</i> (utgår)	
"	95	"	3	uppfir.	"	<i>äldre</i>	" yngre
"	115	"	16	"	"	<i>råka</i>	" söka
"	126	"	7	"	"	<i>Bevare</i>	" <i>Bevara</i>
"	143	"	18	nedifr.	"	<i>hlandadt</i>	" blandadt
"	149	"	8	"	"	<i>skydad</i>	" skyddad
"	176	"	17	"	"	<i>öfvertyga</i>	" öfvertyga
"	189	"	2	uppfir.	"	<i>ägset</i>	" lägset
"	218	"	20	"	"	<i>Rom</i>	" i Rom
"	221	"	8	uppfir.	"	<i>recrets</i>	" regrets
"	"	"	10	"	"	<i>se</i>	" le
"	"	"	1	nedifr.	"	<i>chercherat-il?</i>	" <i>cherchera-t-il?</i>
"	222	"	5	"	"	<i>soiré</i>	" soirée
"	226	"	19	uppfir.	"	<i>Bovin</i>	" <i>Boivin</i>
"	229	"	7	"	"	<i>recencent</i>	" recensent
"	230	"	3	nedifr.	"	<i>pisode</i>	" <i>épisode</i>
"	231	"	17	uppfir.	"	<i>de Staël</i>	" <i>de Staëls</i>
"	"	"	18	"	"	<i>profai</i>	" profa-
"	"	"	14	"	"	<i>galdri</i>	" aldrig
"	242	"	2	uppfir.	"	<i>ooh</i>	" och
"	252	"	9	"	"	<i>visare —</i>	" <i>visare-</i>
"	254	"	1	"	"	<i>afläggga</i>	" erläggga
"	"	"	17	nedifr.	"	<i>ysselsatt</i>	" sysselsatt
"	256	"	5	"	"	<i>som</i>	" om
"	269	"	4	uppfir.	"	<i>m ade</i>	" made
"	281	"	11	nedifr.	"	<i>gerva</i>	" gerna
"	282	"	15	uppfir.	"	<i>Galliei</i>	" <i>Galilei</i>
"	286	"	6	nedifr.	"	<i>Muscus</i>	" <i>Mucius</i>
"	288	"	17	uppfir.	"	<i>emanicipationen</i>	" emancipationen
"	289	"	1	"	"	<i>påbörjade</i>	" påbörjad
"	303	"	1	"	"	<i>Corata</i>	" <i>Morata</i>
"	322	"	8	nedifr.	"	<i>ömtömtliga</i>	" ömtåliga
"	334	"	1	"	"	<i>genom</i>	" ger om
"	336	"	17	uppfir.	"	<i>g.</i>	" g

TREDJE ÅRGÅNGENS INNEHÅLL.

	Pag.
— Qvinnan och Vålgörandet af <i>St.</i>	3.
Vår Lektor (<i>Lamartine</i>), af <i>Esselde</i>	23.
Lamartines barndom och första chria	34.
Tithon, poem af <i>Tennyson</i> , fri öfversättning af <i>S.</i>	43.
Poem af <i>Victor Hugo</i> , öfversättning af <i>S.</i>	45.
Något om mjölksaften i växter, efter <i>Schleiden</i>	48.
Olärd och Lärd, poem af 	58.
Minnen från ön Wight, af <i>E. N. . . . n.</i> (insändt)	61.
Nytt på vår Bokhylla, af <i>Reader</i>	74.
Vår Portfölj	78.
Mötet i Dublin d. 14—21 Augusti 1861, af <i>X—y</i>	81.
Miss Twining, Miss Carpenter och M:rs Woodlock inför Parlaments-Com- missionen, af <i>St.</i>	88.
Madame Luce, af <i>L—d</i>	92.
Vår Lektor, (<i>Læstadii journal</i>) af <i>Esselde</i>	105.
Biografiska Skizzer. VIII. <i>Fredrik Paludan Müller</i> , af <i>S.</i>	120.
Om Bernstein, af <i>L—d</i>	141.
Den förvandlade Rosen, ett minnesblad, af <i>L. S.</i>	143.
En liten Flicka, af <i>Fr. B.</i> (insändt)	145.
Skizzer från andra sidan Atlanten, II. En begrafning, af <i>L. S.</i>	149.
— Ett besök i Statens Seminarium för bildande af Lärarinnor, af <i>S.</i>	152.
Nytt på vår Bokhylla, af <i>Reader</i>	156.
Verldsdamen, efter <i>Miss Mulock</i>	161.
— Bref om Uppfostran, Första Brevet, af <i>St.</i>	176.
Andra Brevet, af <i>T. K.</i> (insändt)	183.
Florence Nightingale, af <i>L. S.</i>	186.
Helsan, efter en uppsats i <i>Cornhill Magazine</i> , af <i>L—d</i>	198.
Madame Emile de Girardin och hennes skrifter, af <i>Esselde</i>	211.
Skizzer från andra sidan Atlanten, III. En misslyckad enlevering, af <i>L. S.</i>	235.
En Omnibusfärd och ett Morgonbesök i London, af <i>Esselde</i>	246.
Vår Portfölj	254.
Missnöje med sin lott, af <i>Brigitta</i> (insändt)	257.
En Husmoders verksamhet, eller Pligter i småsaker (ifrån Engelskan), af <i>L. S.</i>	269.
— Nya utländska Frantimmersföreningar, af <i>St.</i>	277.
Vår Lektor (<i>Olympia Morata</i>), af <i>Esselde</i>	282.
Biografiska Skizzer. IX. <i>Ludvig Uhland</i> , af <i>S.</i>	303.
Skizzer från andra sidan Atlanten. IV. Den Stora examen. V. Ett gifter- mål, af <i>L. S.</i>	310.
Spridda bilder, uppfångade i flykten under sommarfärder i främmande land. II. <i>Lacus Larius</i> , af <i>Esselde</i>	325.
De Unga (Till Red:n af Tidskrift för Hemmet), poem af <i>von</i> , (insändt)	335.
Musikaliskt småprat, af <i>En gammal Pianist</i>	336.
Något om vår Bokhylla, af <i>Keiner</i> , (insändt)	339.
Vår Portfölj af <i>L. S.</i>	347.